

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

Комплексний аналіз
регіонального ринку праці та
діяльності Державної служби
зайнятості у Запорізькій
області

Оксана Неживенко
Кандидат економічних наук
Індивідуальний консультант

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ
УКРАЇНА

ПРЯМУЄМО
РАЗОМ

ЗМІСТ

- 6 Перелік таблиць
- 6 Перелік рисунків
- 9 Перелік скорочень

10 ВСТУП

12 РОЗДІЛ I. ТЕНДЕНЦІЇ НА РИНКУ ПРАЦІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

- 12 1.1. Рівень участі населення у робочій силі
- 14 1.2. Рівень зайнятості
- 18 1.3. Рівень безробіття
 - 24 1.3.1. Допомога з безробіття
 - 27 1.3.2. Попит та пропозиція робочої сили
- 28 1.4. Середня заробітна плата та її виплата
- 36 1.5. Підприємництво за розмірами підприємств
- 43 1.6. Зайнятість за видами економічної діяльності
- 45 1.7. Зайнятість за містами обласного значення та районами
- 46 1.8. Окремі види економічної діяльності
 - 46 1.8.1. Промисловість
 - 48 1.8.2. Сільське господарство
 - 49 1.8.3. Рибне господарство

52 РОЗДІЛ II. ОГЛЯД ДІЯЛЬНОСТІ ЗАПОРІЗЬКОГО ОБЛАСНОГО ЦЕНТРУ ЗАЙНЯТОСТІ

- 56 2.1. Сприяння у працевлаштуванні безробітних та інших категорій громадян
 - 58 2.1.1. Інститут кар'єрного радника
- 59 2.2. Забезпечення тимчасовою зайнятістю
- 60 2.3. Надання допомоги з безробіття
- 60 2.4. Послуги з професійної орієнтації
- 61 2.5. Навчання за напрямленням ЗОЦЗ
 - 62 2.5.1. Дуальна форма навчання
 - 64 2.5.2. Центри професійно-технічної освіти ДСЗ
 - 65 2.5.3. Професійне навчання безпосередньо у роботодавців. Стажування
 - 65 2.5.4. Дистанційна форма навчання
- 66 2.6. Надання ваучера
- 68 2.7. Неформальне професійне навчання

- 68 2.8. Компенсація роботодавцям за працевлаштування безробітних на нові робочі місця
- 70 2.9. Інститут консультанта роботодавця
- 71 2.10. Реакція ринку праці Запорізької області на карантинні обмеження 2020 року і діяльність ЗОЦЗ
- 72 2.10.1. Допомога з часткового безробіття на період карантину 2020 року

74 **РОЗДІЛ III. АНАЛІЗ ІНТЕРВ'Ю ЩОДО РИНКУ ПРАЦІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ**

- 76 3.1. Пріоритетні види економічної діяльності
 - 76 3.1.1. Промисловість
 - 76 3.1.2. Сільське господарств
 - 77 3.1.3. Туризм
- 77 3.2. Професійно-кваліфікаційний дисбаланс
- 78 3.3. Допомога з безробіття
- 79 3.4. Навчальні заклади професійно-технічної освіти
- 80 3.5. Співпраця із закладами професійно-технічної і вищої освіти
- 82 3.6. Незадекларована діяльність
- 83 3.7. Сприйняття роботи ДСЗ
- 85 3.8. Виклики
- 87 3.9. Перспективи

90 **РОЗДІЛ IV. АНАЛІЗ АНКЕТУВАННЯ РОБОТОДАВЦІВ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ**

- 91 4.1. Аналіз вибірки
- 93 4.2. Аналіз відповідей анкети

108 **РОЗДІЛ V. ПРОГНОЗУВАННЯ ПОТРЕБ РИНКУ ПРАЦІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ**

- 110 5.1. Коригування спрогнозованих даних
- 112 Додаток А
- 113 Додаток Б
- 116 Додаток В
- 130 Додаток Г
- 135 Додаток Д
- 139 Додаток Е

ПЕРЕЛІК ТАБЛИЦЬ

21	ТАБЛИЦЯ 1	—	Показники безробіття у Запорізькій області (2019 р.)
25	ТАБЛИЦЯ 2	—	Кількість зареєстрованих безробітних та надання їм соціальних послуг (2020 р.)
48	ТАБЛИЦЯ 3	—	Зміна продуктивності праці в сільськогосподарських підприємствах Запорізької області (2016-2018 рр.)
52	ТАБЛИЦЯ 4	—	Міські, міськрайонні ЦЗ та районні філії ЗОЦЗ
53	ТАБЛИЦЯ 5	—	Керівництво ЗОЦЗ
64	ТАБЛИЦЯ 6	—	Надання освітніх послуг ЗОЦЗ, осіб (2016-2020 рр.)
74	ТАБЛИЦЯ 7	—	Перелік осіб та представників організацій, які взяли участь у інтерв'ю в ході аналізу ринку праці Запорізької області
112	ТАБЛИЦЯ 8	—	Перелік скорочених назв видів економічної діяльності
132	ТАБЛИЦЯ 9	—	Оцінка якості регресійних моделей
139	ТАБЛИЦЯ 10	—	Спрогнозовані дані кількості вакансій загалом, за професійними групами та видами економічної діяльності (травень 2020-грудень 2021 рр.)

ПЕРЕЛІК РИСУНКІВ

12	РИСУНОК 1	—	Рівень участі населення у робочій силі в Запорізькій області і Україні (2010-2019 рр.)
13	РИСУНОК 2	—	Рівень участі населення у віці 15-70 років у робочій силі в Запорізькій області за статтю (2010-2018 рр.)
14	РИСУНОК 3	—	Рівень зайнятості населення в Запорізькій області і Україні (2010-2019 рр.)
15	РИСУНОК 4	—	Рівень зайнятості населення в Запорізькій області у віці 15-70 років за статтю (2010-2018 рр.)
16	РИСУНОК 5	—	Рівень зайнятості населення в Запорізькій області за місцем проживання (2010-2018 рр.)
16	РИСУНОК 6	—	Неформально зайняте населення в Запорізькій області і Україні (2017-2019 рр.)
17	РИСУНОК 7	—	Середньооблікова кількість штатних працівників у Запорізькій області (2017-2020 рр.)
18	РИСУНОК 8	—	Рівень безробіття населення в Запорізькій області і Україні (2010-2019 рр.)
19	РИСУНОК 9	—	Рівень безробіття населення в Запорізькій області за статтю (2010-2018 рр.)
20	РИСУНОК 10	—	Зареєстроване безробіття у Запорізькій області (2010-2020 рр.)
22	РИСУНОК 11	—	Співвідношення рівня безробіття до рівня зайнятості населення працездатного віку в Запорізькій області і Україні (2010-2019 рр.)
23	РИСУНОК 12	—	Статистика вакансій у Запорізькій області (2017-2020 рр.)

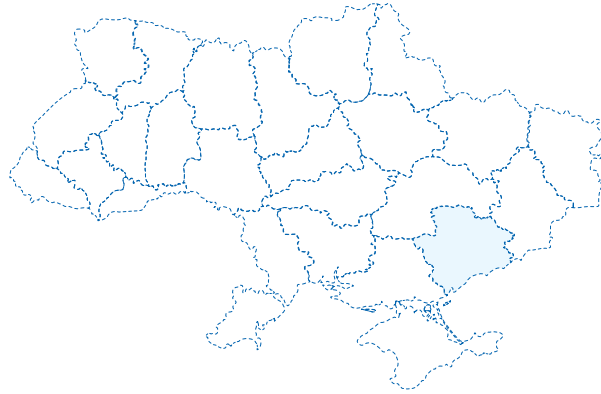
- 24 РИСУНОК 13** — Виплата допомоги з безробіття в Запорізькій області (2019-2020 рр.)
- 27 РИСУНОК 14** — Попит та пропозиція робочої сили в Запорізькій області (2010-2020 рр.)
- 28 РИСУНОК 15** — Середня номінальна заробітна плата в Запорізькій області і Україні (2010-2019 рр.)
- 29 РИСУНОК 16** — Середня номінальна заробітна плата в Запорізькій області і Україні за статтю (2017-2019 рр.)
- 30 РИСУНОК 17** — Динаміка різниці в оплаті праці між статтями у Запорізькій області і Україні (2017-2019 рр.)
- 31 РИСУНОК 18** — Середня номінальна заробітна плата за видами економічної діяльності у Запорізькій області (2013, 2015, 2017, 2019 рр.)
- 32 РИСУНОК 19** — Середня номінальна заробітна плата штатних працівників по містах і районах (2019 р.)
- 33 РИСУНОК 20** — Розподіл кількості штатних працівників Запорізької області за розмірами нарахованої їм заробітної плати (грудень 2019 р.)
- 34 РИСУНОК 21** — Розподіл заборгованості із виплати заробітної плати на підприємства в Запорізькій області (на 1 січня 2020 р.)
- 35 РИСУНОК 22** — Розподіл заборгованості із виплати заробітної плати економічно активних підприємств в Запорізькій області за організаційно-правовими формами господарювання (на 1 січня 2020 р.)
- 36 РИСУНОК 23** — Кількість підприємств Запорізької області за їхніми розмірами (2018 р.)
- 37 РИСУНОК 24** — Кількість зайнятих працівників Запорізької області на підприємствах за їхніми розмірами (2018 р.)
- 37 РИСУНОК 25** — Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) Запорізької області за розмірами підприємств (2018 р.)
- 38 РИСУНОК 26** — Кількість підприємств за містами обласного значення та районами Запорізької області (2018 р.)
- 39 РИСУНОК 27** — Кількість зайнятих працівників у містах обласного значення та районах Запорізької області (2018 р.)
- 40 РИСУНОК 28** — Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) за містами обласного значення і районами Запорізької області, млн. грн (2018 р.)
- 41 РИСУНОК 29** — Кількість підприємств Запорізької області за їхніми розмірами та за видами економічної діяльності (2018 р.)
- 41 РИСУНОК 30** — Кількість зайнятих працівників Запорізької області на підприємствах за їхніми розмірами та за видами економічної діяльності (2018 рік.)
- 42 РИСУНОК 31** — Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) Запорізької області за розмірами підприємств та за видами економічної діяльності (2018 р.)
- 43 РИСУНОК 32** — Кількість зайнятого населення в Запорізькій області за видами економічної діяльності (2012, 2014, 2016, 2018 рр.)

- НАВІГАТОР
- 44 РИСУНОК 33** — Кількість зайнятих працівників на підприємствах як суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у Запорізькій області (2018 р.)
 - 44 РИСУНОК 34** — Кількість зайнятих працівників фізичних осіб-підприємців як суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у Запорізькій області (2018 р.)
 - 45 РИСУНОК 35** — Кількість зайнятих працівників фізичних осіб-підприємців як суб'єктів господарювання по містах обласного значення та районах у Запорізькій області (2018 р.)
 - 46 РИСУНОК 36** — Середня номінальна заробітна плата за промисловістю у Запорізькій області (2013, 2015, 2017, 2019 рр.)
 - 47 РИСУНОК 37** — Розподіл кількості штатних працівників за розмірами нарахованої їм заробітної плати у промисловості (грудень 2019 р.)
 - 48 РИСУНОК 38** — Розподіл кількості штатних працівників за розмірами нарахованої їм заробітної плати у сільському господарстві (грудень 2019 р.)
 - 49 РИСУНОК 39** — Рибне господарство у Запорізькій області (2010-2019 рр.)
 - 131 РИСУНОК 40** — Загальна кількість вакансій, зареєстрованих у ЗОЦЗ (січень 2017 р. – квітень 2020 р.)
 - 135 РИСУНОК 41** — Спрогнозовані дані кількості вакансій загалом, за професійними групами та видами економічної діяльності (травень 2020-грудень 2021 рр.)

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

АТ	Акціонерне товариство
ВНЗ	Вищий навчальний заклад
ВПО	Внутрішньо переміщена особа
грн	Українська гривня (національна валюта)
ГУСЗО	Головне управління статистики Запорізької області
ДЗБ	Допомога з безробіття
ДНЗ	Державний навчальний заклад
ДСЗ	Державна служба зайнятості
ДССУ	Державна служба статистики України
ЗОЦЗ	Запорізький обласний центр зайнятості
КВЕД	Класифікація видів економічної діяльності
КМУ	Кабінет Міністрів України
МОП	Міжнародна організація праці
МЦЗ	Міський центр зайнятості
ОЦЗ	Обласний центр зайнятості
ПАТ	Публічне акціонерне товариство
ПП	Приватне підприємство
ПРАТ	Приватне акціонерне товариство
ПТО	Професійно-технічна освіта
ПТУ	Професійно-технічне училище
ПФУ	Пенсійний фонд України
рр.	роки
СВК	Сільськогосподарський виробничий кооператив
СОК	Сільськогосподарський обслуговувальний кооператив
ТОВ	Товариство з обмеженою відповідальністю
ЦЗ	Центр зайнятості
ЦПТО	Центр професійно-технічної освіти

ВСТУП

Запорізька область розташована на південному сході України і межує з Херсонською, Дніпропетровською та Донецькою областями. Південь області омивається водами Азовського моря, берегова лінія якого в межах області перевищує 300 км. Територія області займає 27.2 тис. кв. км., що становить 4.5% території всієї України.

Населення Запорізької області на 1 квітня 2020 року становить 1.7 млн. осіб, що дорівнює 4% від населення України. Міграційний приріст у 2019 році є від'ємним (-2155). Не менше 43% населення області (або біля 730 тис. осіб) станом на 1 березня 2020 року мешкає у місті Запоріжжя, яке, таким чином, є важливим економічно-промисловим центром області. Запорізька область складається із 20 сільських районів та 5 міст обласного значення.

Метою даного звіту є проведення комплексного аналізу ринку праці Запорізької області та огляд діяльності Державної служби зайнятості у Запорізькій області.

Завданнями даного дослідження є:

- Проаналізувати статистичні показники з метою всебічного аналізу тенденцій на ринку праці Запорізької області.
- Надати огляд діяльності Запорізького обласного центру зайнятості щодо послуг та видів забезпечення, який він надає безробітним та роботодавцям регіону.
- Провести інтерв'ю щодо ринку праці Запорізької області із представниками Запорізького обласного центру зайнятості та роботодавцями Запорізької області, а також надати характеристику інтерв'ю.
- Провести опитування роботодавців Запорізької області і проаналізувати анкети.
- Зробити прогнозування потреб ринку праці Запорізької області.

Звіт структуровано відповідно до вищеперерахованих завдань.

Автор дослідження висловлює подяку представникам Державної служби зайнятості, Запорізького обласного центру зайнятості, районних та міськрайонних філій Запорізького обласного центру зайнятості, роботодавцям та експертам, завдяки яким було зібрано потрібну інформацію і сформовано цілісну картину ринку праці Запорізької області задля донесення її читачу цього звіту.

Р
О
З
Д
І
Л

I

Тенденції на
ринку праці
Запорізької
області

РОЗДІЛ І

Тенденції на ринку праці Запорізької області

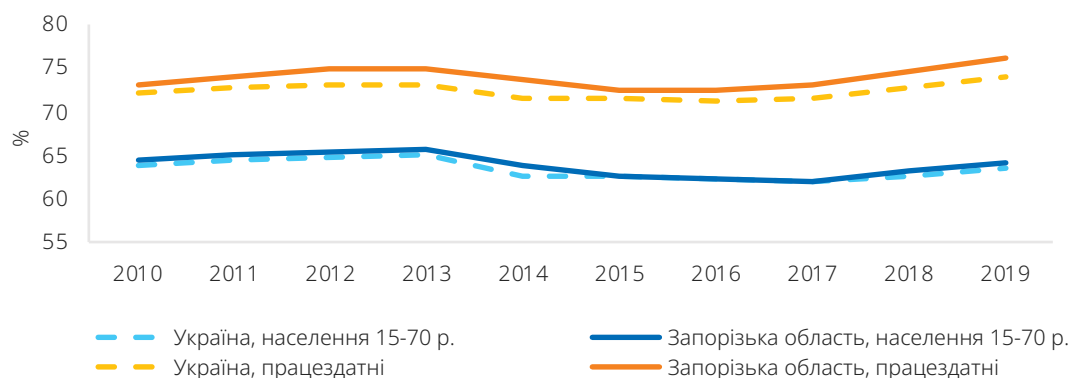
Резюме: для цього Розділу, було проаналізовано відповідні статистичні дані з таких джерел: Державна служба статистики України (ДССУ), Головне управління статистики Запорізької області (ГУСЗО), Запорізький обласний центр зайнятості (ЗОЦЗ). Подано статистичні дані, починаючи з 2010 року і завершуючи останнім наявним періодом станом на травень 2020 року.

Тенденції на ринку праці Запорізької області проаналізовано за показниками рівня участі населення у робочій силі, рівня зайнятості, рівня безробіття, а також середньої заробітної плати і її виплати. Задля визначення основних видів економічної діяльності Запорізької області, комплексно проаналізовано підприємництво за розмірами підприємств та зайнятість за видами економічної діяльності. Визначено територіальні тенденції зайнятості у Запорізькій області за містами обласного значення та районами. Також надано характеристику окремим видам економічної діяльності у Запорізькій області.

1.1 — РІВЕНЬ УЧАСТІ НАСЕЛЕННЯ У РОБОЧІЙ СИЛІ

Р И С У Н О К 1

Рівень участі населення у робочій силі в Запорізькій області і Україні (2010-2019 рр.)

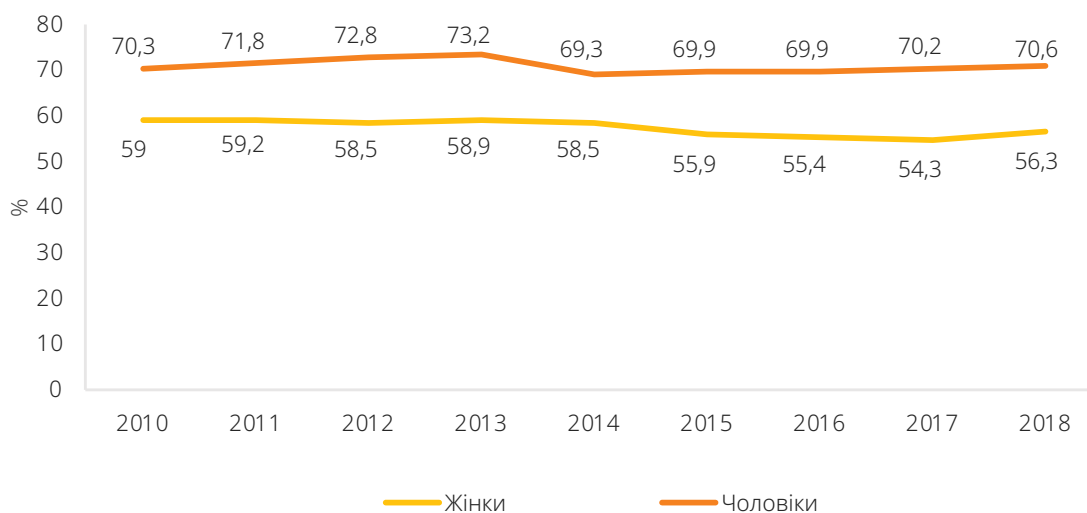
Джерело: ДССУ, ГУСЗО

Згідно з **Рис. 1**, рівень участі населення у робочій силі¹ у Запорізькій області в середньому відповідає тенденціям зміни рівня участі населення у робочій силі України відповідної вікової групи. Найвищим рівень участі у робочій силі серед населення 15-70 років у Запорізькій області був 2013 року, коли показник досягнув 65.6% від населення відповідного віку (цей показник для України становить 65%). Протягом наступних років рівень участі населення у робочій силі у Запорізькій області скоротився і станом на 2019 рік становив 64.1% (а загалом для України 63.4%).

Динаміка рівня участі у робочій силі населення працездатного віку у Запорізькій області протягом аналізованого періоду в середньому на 1-2% перевищує рівень участі населення у робочій силі загалом по Україні. Рівень участі у робочій силі населення працездатного віку у Запорізькій області досягнув найвищого значення 2012 року і склав 75% від населення відповідного віку (загалом по Україні 73%), протягом наступних років поступово скорочувався, але станом на 2019 рік досягнув 76% (загалом по Україні 74%).

РИСУНОК 2

Рівень участі населення у віці 15-70 років у робочій силі в Запорізькій області за статтю (2010-2018 рр.)

Джерело: ГУСЗО

Рівень участі населення віку 15-70 років у робочій силі за статтю продемонстровано на **Рис. 2**. Традиційно, рівень участі у робочій силі чоловіків є вищим

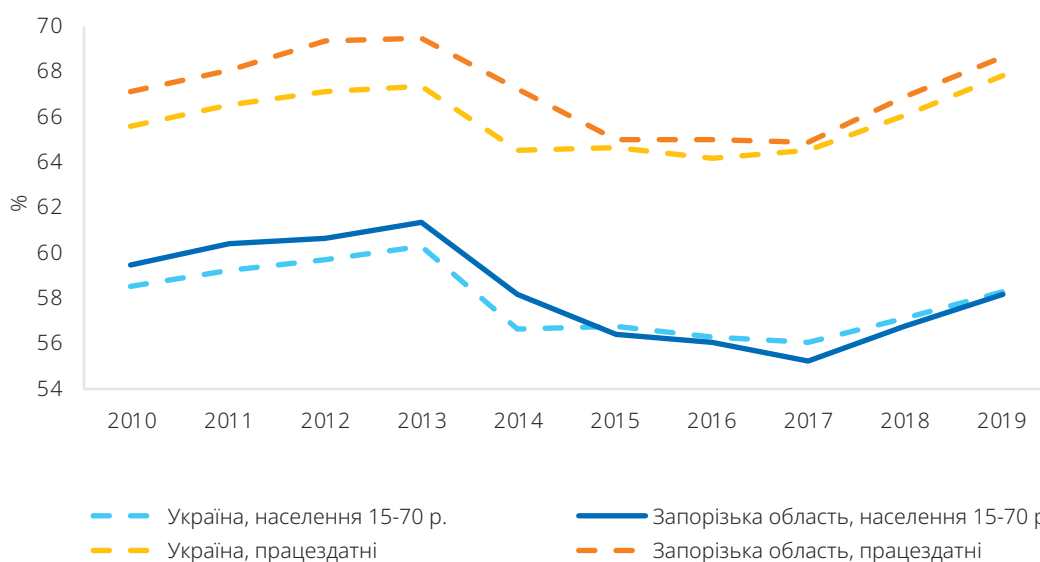
¹ Рівень участі населення у робочій силі – це відношення кількості робочої сили (зайняті та безробітні) віком 15 років і старше до всього населення зазначеного віку чи населення відповідної соціально-демографічної групи.

за рівень участі у робочій силі жінок. Динаміка участі чоловіків у робочій силі незначно варіювалася протягом 2010-2018 років між максимальним показником у 73.2% 2013 року і мінімальним показником у 69.3% 2014 року. Динаміка участі жінок у робочій силі варіювалася між максимумом у 59.2% 2011 року і мінімумом у 54.3% 2017 року. Станом на 2018 рік, рівень участі у робочій силі чоловіків віку 15-70 років дорівнював 70.6%, а жінок – 56.3%.

1.2 — РІВЕНЬ ЗАЙНЯТОСТІ

РИСУНОК 3

Рівень зайнятості населення в Запорізькій області і Україні (2010-2019 рр.)

Джерело: ДССУ

Рівень зайнятості населення² у Запорізькій області, відповідно до **Рис. 3**, теж загалом відповідає тенденціям зміни рівня зайнятості населення України відповідної вікової групи. Проте, якщо протягом аналізованого періоду 2010-2019 років рівень зайнятості населення працездатного віку Запорізької області завжди був вищим за рівень зайнятості відповідної вікової категорії населення України, то показник зайнятості населення 15-70 років Запорізької області демонструє сильніше падіння, ніж показник зайнятості населення 15-70 років по Україні.

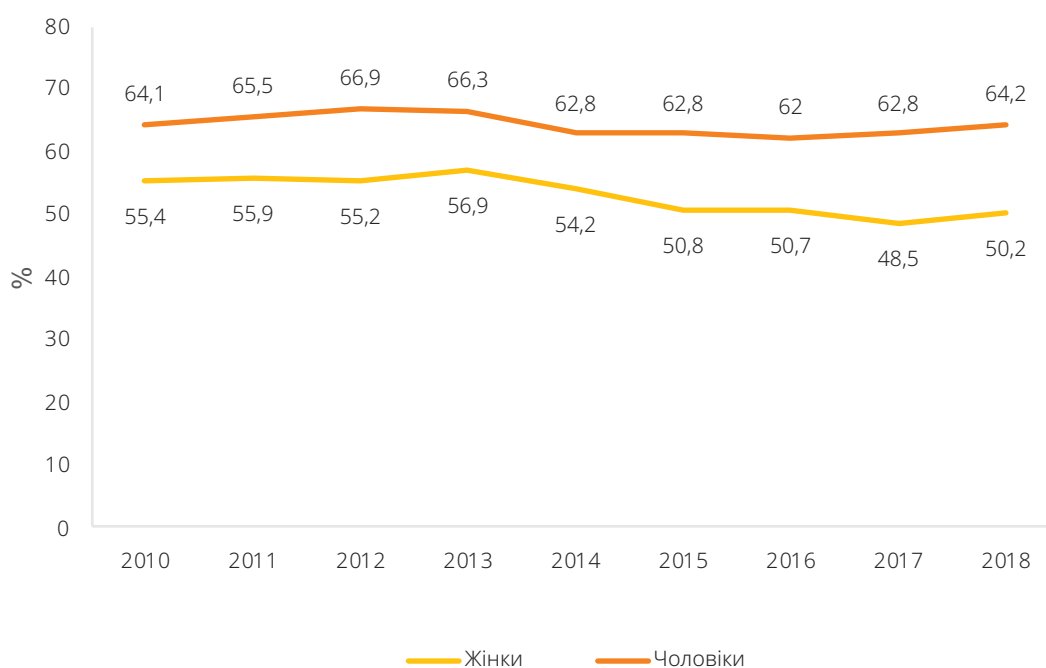
2 Рівень зайнятості населення – це відношення кількості зайнятого населення віком 15 років і старше до всього населення зазначеного віку чи населення відповідної соціально-демографічної групи.

Найвищого рівня зайнятості серед населення 15-70 років у Запорізькій області було досягнуто 2013 року, коли цей показник досягнув 61.3% від кількості населення відповідного віку (значення для України становить 60.3%). Протягом 2014-2017 років рівень зайнятості у Запорізькій області знизився до 55.2% і станом на 2019 рік був визначений на рівні 58.2% (а загалом для України 58.3%).

Щодо рівня зайнятості населення працездатного віку Запорізької області, то він досягнув максимального значення 2013 року, коли становив 69.5% від населення працездатного віку (загалом по Україні 67.4%), поступово скорочувався до 64.9% 2017 року і станом на 2019 рік дорівнював 68.6% (загалом по Україні 67.8%).

Р И С У Н О К 4

Рівень зайнятості населення в Запорізькій області у віці 15-70 років за статтю (2010-2018 рр.)

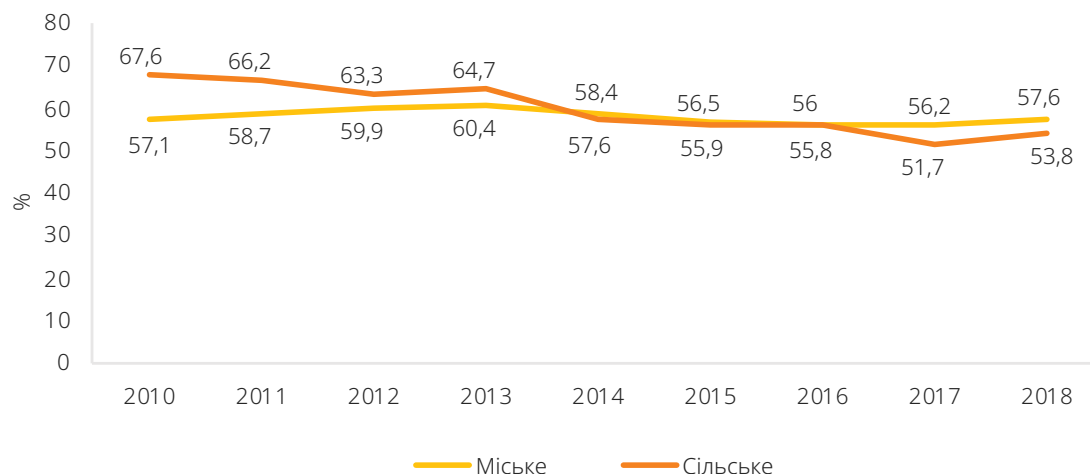

Джерело: ГУСЗО

Рівень зайнятості населення віку 15-70 років за статтями продемонстровано на **Рис. 4**. Рівень зайнятості чоловіків є вищим за рівень зайнятості жінок. Динаміка зайнятості чоловіків, аналогічно до участі у робочій силі, незначно варіювалася протягом 2010-2018 років між максимальним показником у 66.9% 2012 року і мінімальним показником у 62% 2016 року. Динаміка зайнятості жінок варіювалася між максимумом у 56.9% 2013 року до мінімуму у 48.5% 2017 року. Станом на 2018 рік, рівень зайнятості чоловіків у віці 15-70 років дорівнював 64.2%, а жінок – 50.2%.

РИСУНОК 5

Рівень зайнятості населення в Запорізькій області за місцем проживання (2010-2018 рр.)

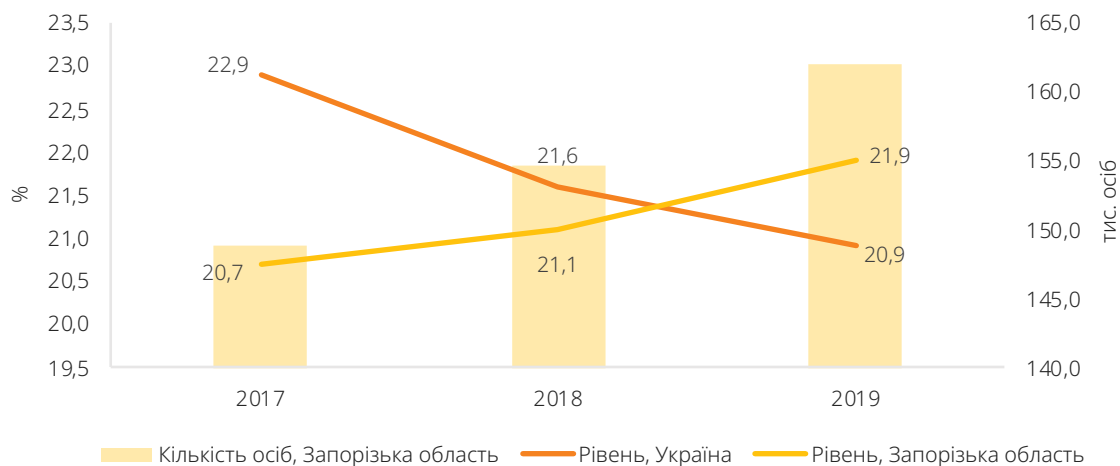

Джерело: ГУСЗО

Рівень зайнятості населення за місцем проживання зображено на **Рис. 5**. Цей показник суттєво змінився протягом 2010-2018 років. Якщо 2010 року вищою була зайнятість у сільській місцевості (а саме 67.6% проти 57.1% зайнятості міського населення), то 2018 року ситуація змінилася: зайнятість міського населення перевищила зайнятість населення у сільській місцевості (57.6% проти 53.8%, відповідно). Варто зазначити, що протягом 2014-2016 років зайнятість у міській і сільській місцевостях майже дорівнювали одна одній.

РИСУНОК 6

Неформально зайняте населення в Запорізькій області і Україні (2017-2019 рр.)

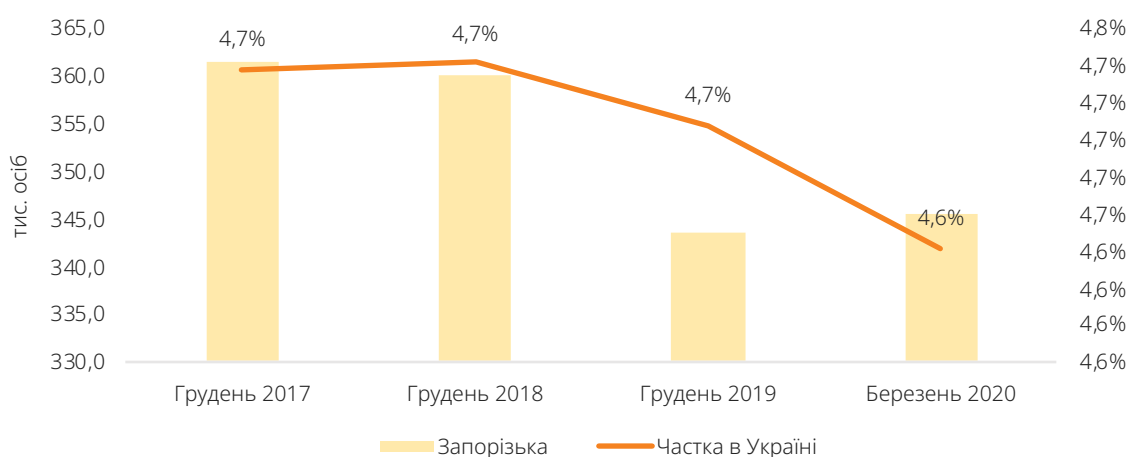

Джерело: ДССУ

Рівень неформальної зайнятості³ у Запорізькій області, згідно з **Рис. 6**, протягом 2017-2019 років зростає, з 20.7% від кількості зайнятого населення віком 15-70 років до 21.9%, що становить 148.8 тис. осіб і 162.0 тис. осіб, відповідно. Для порівняння, рівень неформальної зайнятості в середньому по Україні за цей же період скоротився з 22.9% до 20.9%. Отже, в той час, коли в середньому по Україні неформальна зайнятість знижується, у Запорізькій області вона зросла на 1.2 відсоткових пункти з 2017 по 2019 роки, що дорівнює зростанню на 13.2 тис. осіб.

РИСУНОК 7

Середньооблікова кількість штатних працівників у Запорізькій області (2017-2020 рр.)

Джерело: ДССУ

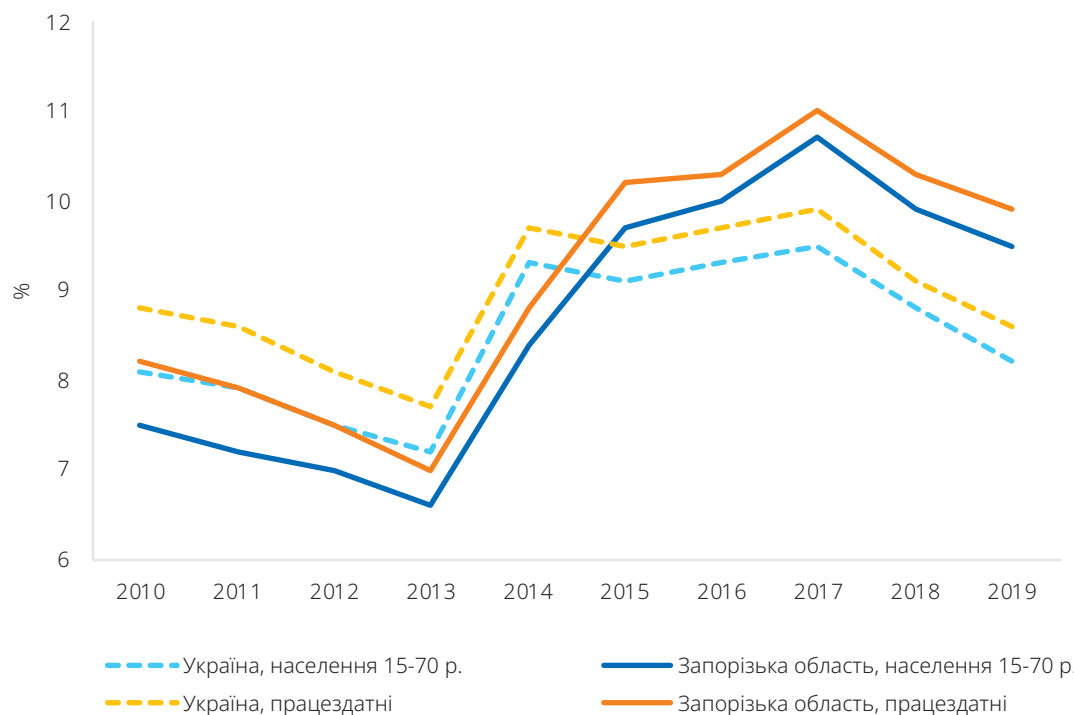
Динаміка середньооблікової кількості штатних працівників у Запорізькій області продемонстрована на **Рис. 7**. Загалом середньооблікова кількість штатних працівників у Запорізькій області у грудні 2017 року складала 361.5 тис. осіб, певним чином скоротилася за рік до 360.2 тис. осіб, у грудні 2019 року зменшилася до 343.5 тис. осіб, а у березні 2020 року зросла до 345.6 тис. осіб. Проте, паралельно відбувалося зменшення кількості штатних працівників по Україні, тому це не позначилося на зміні частки середньооблікової кількості штатних працівників Запорізької області до їхньої кількості в Україні; вона становить 4.7% протягом 2017-2019 років і 4.6% у березні 2020 року.

3 Рівень неформальної зайнятості населення – це відношення неформально зайнятого населення до зайнятого населення. До неформально зайнятого населення належать такі категорії працівників: 1) зайняті на підприємствах неформального сектору (незарєєстровані самозайняті, роботодавці та їх наймані працівники, безкоштовно працюючі члени сім'ї тощо); 2) члени сім'ї, які працюють безоплатно на підприємствах формального сектору; 3) наймані працівники, які працюють на неформальних робочих місцях формального сектору (особи, які працювали за усною домовленістю або не мали будь-яких соціальних гарантій, зокрема за них не сплачувався єдиний внесок; не мали щорічної відпустки; оплачуваного лікарняного).

1.3 — РІВЕНЬ БЕЗРОБІТТЯ

РИСУНОК 8

Рівень безробіття населення в Запорізькій області і Україні (2010-2019 рр.)

Джерело: ДССУ

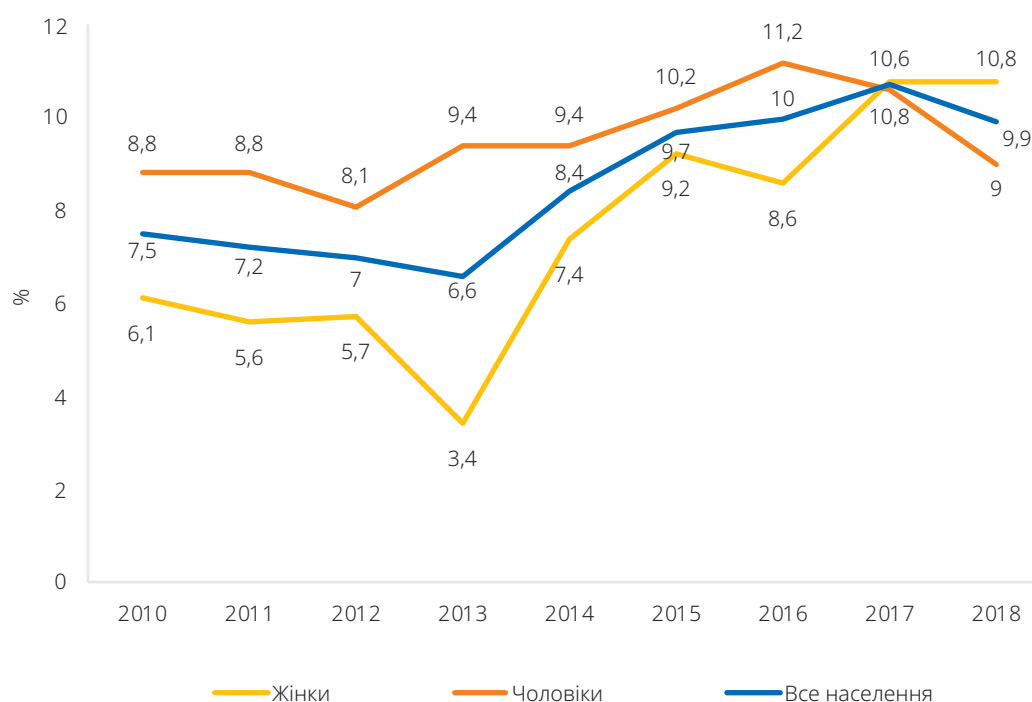
Рівень безробіття населення⁴ в Запорізькій області та Україні зображено на **Рис. 8**. На відміну від рівня участі населення у робочій силі та рівня зайнятості, де Запорізька область демонструвала дуже схожі тенденції до середніх по Україні, можемо простежити, що рівень безробіття у Запорізькій області зазнав більшого зростання протягом 2015-2017 років, ніж відповідний показник України. Зокрема, рівень безробіття населення Запорізької області у віці 15-70 років становив всього 6.6% від робочої сили відповідного віку 2013 року (коли в Україні цей показник був на рівні 7.2%), потім зріс до 9.7% 2015 року і до максимальних 10.7% 2017 року (а загалом по Україні – 9.5%). Коли середній рівень безробіття населення віку 15-70 років в Україні скоротився до 8.2%, станом на грудень 2019 року у Запорізькій області він дорівнював 9.5%.

⁴ Рівень безробіття населення – це відношення кількості безробітних віком 15 років і старше до робочої сили зазначеного віку або відповідної соціально-демографічної групи.

Динаміка рівня безробіття населення працездатного віку в середньому на 1-2% вища за рівень безробіття населення 15-70 років у Запорізькій області. Зокрема, рівень безробіття населення працездатного віку становив 7% 2013 року (в середньому по Україні 7.7%), підвищився до 10.2% 2015 року і знову до 11% 2017 року (загалом по Україні 9.9%). В той час, коли середній рівень безробіття населення працездатного віку в Україні скоротився до 8.6%, у Запорізькій області він залишився на рівні 9.9% на грудень 2019 року.

Р И С У Н О К 9

Рівень безробіття населення в Запорізькій області за статтю (2010-2018 рр.)

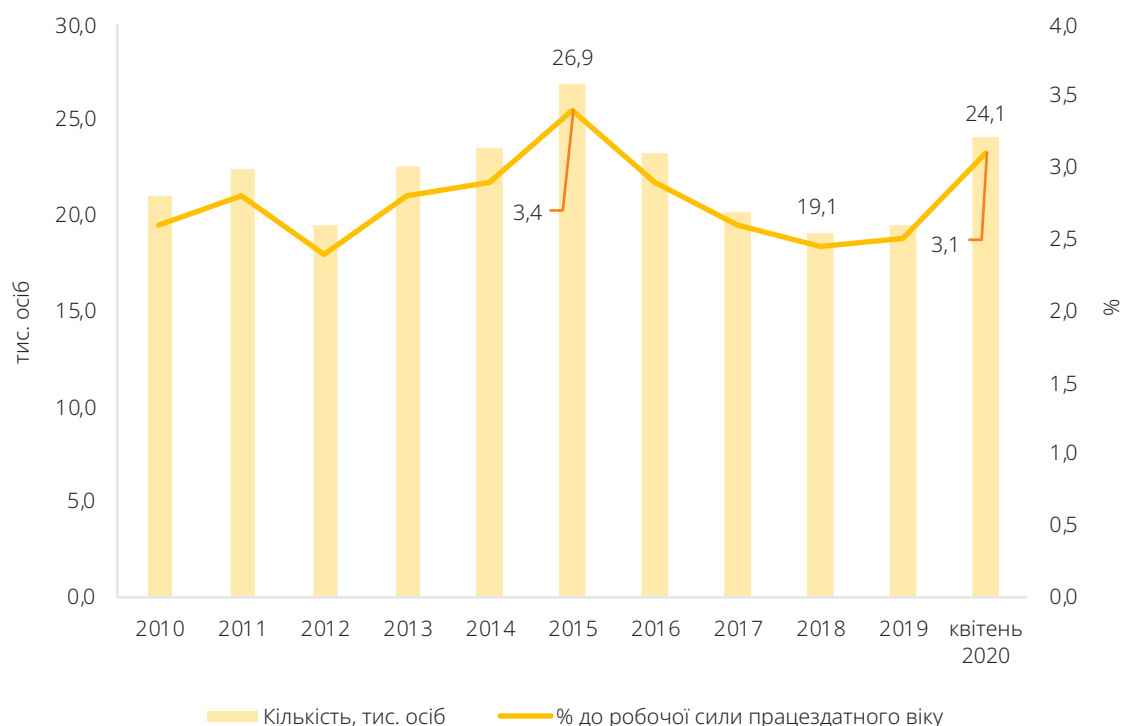
Джерело: ГУСЗО

Протягом 2010-2018 років рівень безробіття Запорізької області за статтю, відповідно до **Рис. 9**, демонструє цікаву динаміку. Протягом 2010-2012 років, безробіття чоловіків і жінок паралельно скорочується. 2013 року безробіття жінок падає на 2.3 відсоткових пункти до мінімальних 3.4%, в той час як безробіття чоловіків зростає на 1.3 відсоткових пункти до аж 9.4%. Протягом наступних років безробіття чоловіків та жінок росте. Безробіття чоловіків досягає 11.2% 2016 року, після чого падає і станом на 2018 рік дорівнює 9%. Безробіття жінок не припиняє свого зростання і на 2018 рік досягає 10.8%. Таким чином, 2017-2018 роки стали першими, коли безробіття жінок перевищило безробіття чоловіків, і хоча 2017 року різниця між двома значеннями була не такою суттєвою і становила всього

0.2 відсоткових пункти (а саме 10.8% у жінок проти 10.6% у чоловіків), то 2018 року ця різниця зросла до 1.8 відсоткових пункти (а саме 10.8% у жінок проти 9% у чоловіків).

РИСУНОК 10

Зареєстроване безробіття у Запорізькій області (2010-2020 рр.)

Джерело: ГУСЗО, ДССУ, ДСЗ

Зареєстроване безробіття⁵, яке визначається за показником зареєстрованих у ДСЗ безробітних (Рис. 10), є суттєво нижчим за оцінене безробіття шляхом проведення опитувань домогосподарств та індивідів (Рис. 8). Якщо показник оціненого шляхом опитування рівня безробіття населення працездатного віку у Запорізькій області 2013 року становив 7% від робочої сили, що відповідало 57.7 тис. осіб, то 2015 року він склав 10.2% (або 80.4 тис. осіб), а на кінець 2019 року цей показник дорівнював 9.9%, що відповідає 77.5 тис. особам.

⁵ Згідно з чинним законодавством, зареєстровані безробітні – це особи працездатного віку, які зареєстровані у територіальних органах центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції як безробітні і готові та здатні приступити до роботи.

Зареєстроване ж безробіття 2013 року було оцінено на рівні 2.8% від робочої сили в середньому за рік, що відповідало 22.6 тис. осіб, 2015 року зросло до 3.4% (або 26.9 тис. осіб), а станом на кінець 2019 року становило 2.5%⁶, що відповідає 19.4 тис. осіб. Відома кількість зареєстрованих безробітних станом на 01.05.2020 року, і якщо припустити, що кількість робочої сили Запорізької області не змінилася з кінця 2019 року (і дорівнює 785.2 тис. осіб), можемо розрахувати показник зареєстрованого безробіття станом на 01.05.2020 року на рівні 3.1%. У **Таблиці 1** згруповано відповідні дані.

ТАБЛИЦЯ 1

Показники безробіття у Запорізькій області (2019 р.)

ПОКАЗНИК	2019
Рівень безробіття населення у віці 15-70 років (за методологією МОП), % до робочої сили у віці 15-70 років	9.5%
Кількість безробітного населення у віці 15-70 років (за методологією МОП)	77.5 тис. осіб
Рівень безробіття населення працездатного віку (за методологією МОП), % до робочої сили працездатного віку	9.9%
Кількість безробітного населення працездатного віку (за методологією МОП)	77.5 тис. осіб
Рівень зареєстрованого безробіття у % до робочої сили працездатного віку станом на кінець року	2.5%
Зареєстрована кількість безробітного населення працездатного віку станом на кінець року	19.4 тис. осіб

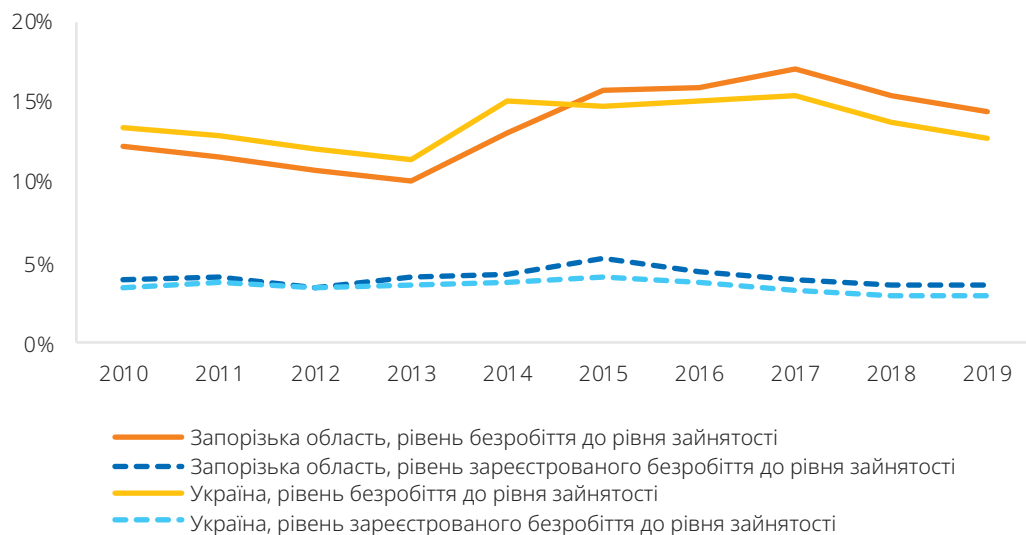
Джерело: ДССУ

Таблиця 1 порівнює рівень безробіття, оцінений МОП, за 2019 рік, а також визначений за кількістю зареєстрованих безробітних у ДСЗ станом на 01.05.2020 року. Рівень зареєстрованого безробіття населення працездатного віку дорівнює всього 2.5% (що відповідає 19.4 тис. осіб), а рівень безробіття населення працездатного віку за методологією МОП складає 9.9% (що відповідає 77.5 тис. осіб).

⁶ Оскільки дані від ДССУ не були доступними на момент аналізу, показник розраховано як відношення кількості зареєстрованих безробітних станом на 01.01.2020 р. (дані ДСЗ) до кількості робочої сили Запорізької області станом на грудень 2019 р. (дані ДССУ).

РИСУНОК 11

Співвідношення рівня безробіття до рівня зайнятості населення працездатного віку в Запорізькій області і Україні (2010-2019 рр.)

Примітка: Оскільки дані щодо рівня зареєстрованого безробіття для 2019 року не були доступними на момент аналізу, показник для Запорізької області та України розраховано як відношення кількості зареєстрованих безробітних станом на 01.01.2020 р. до кількості робочої сили станом на грудень 2019 р.

Джерело: ДССУ

Співвідношення рівня безробіття до рівня зайнятості показує, як змінюється навантаження кількості безробітного населення до кількості зайнятого населення. Якщо відношення рівня зареєстрованого безробіття до рівня зайнятості у Запорізькій області демонструє невелике коливання у межах 3-5% протягом 2010-2019 років, то відношення рівня безробіття до рівня зайнятості за методологією МОП змінюється у межах від 10% 2013 року до 17% 2017 року (відповідно до **Рис. 11**). Це свідчить про зростання рівня безробіття до рівня зайнятості.

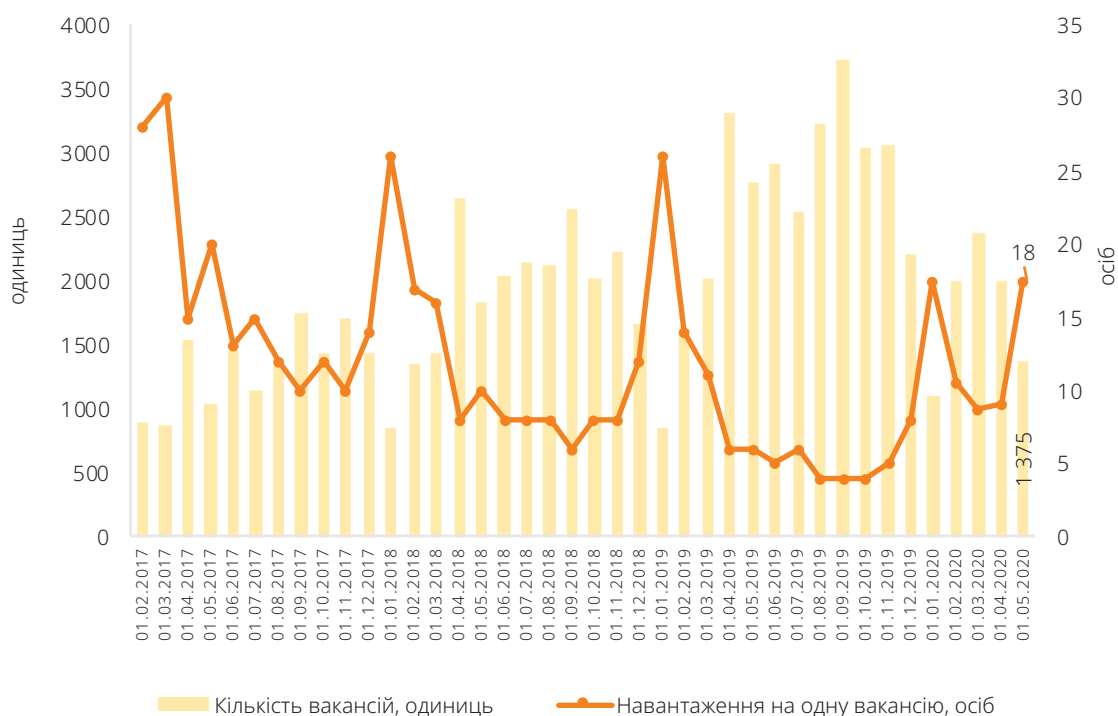
Якщо порівняти відношення рівня зареєстрованого безробіття до рівня зайнятості у Запорізькій області із Україною, то їхня динаміка незначно відрізнятиметься за винятком, що показник по Україні є нижчим в середньому на 1 відсотковий пункт (4% у Запорізькій області і 3% в Україні в середньому за аналізований період).

Відношення рівня безробіття до рівня зайнятості за методологією МОП по Україні загалом є більш зваженим, ніж у Запорізькій області. Починаючи з 2015 року, навантаження кількості безробітного населення до кількості зайнятого населення у Запорізькій області є вищим, ніж в середньому по Україні.

Розглянемо статистику щодо зареєстрованого безробіття детальніше у розрізі кількості вакансій і навантаження на одну вакансію від даних станом на 01.02.2017 року до даних станом на 01.05.2020 року.

Р И С У Н О К 1 2

Статистика вакансій у Запорізькій області (2017-2020 рр.)

Джерело: ГУСЗО

Аналіз динаміки кількості вакансій свідчить про очевидну циклічність даного показника: щороку у грудні (станом на 1 січня) кількість вакансій є найменшою, а у березні (станом на 1 квітня) та серпні (станом на 1 вересня) зростає майже вдвічі або й утричі до грудневого рівня відповідного року. Така циклічність зумовлена спадом економічної діяльності в грудні та січні і її зростанням з березня по серпень у зв'язку з сезонним характером певних видів діяльності (наприклад, сільське господарство, туризм). Проте, навіть сезонність не перешкоджає простежити, що кількість вакансій загалом зростала протягом 2017-2019 років. Наприклад, середньорічна кількість вакансій 2017 року складає 1285, 2018 року – 1908 (що відповідає зростанню на 48%), а 2019 року – 2763 вакансій (зростає на 45%). Кількість вакансій 2020 року зросла з 1986 станом на 01.02.2020 року до 2363 станом на 01.03.2020 року, проте скоротилася до 2002 станом на 01.04.2020 року, попри очікування зростання (згідно з сезонністю показника), і продовжила падіння до 1375 станом на 01.05.2020.

Рис. 12 демонструє, що паралельно зі збільшенням кількості вакансій відбувається скорочення навантаження зареєстрованих безробітних на вакансію: якщо 2017 року середньорічний показник становив 17 осіб на вакансію, то 2018 року – 11 осіб, а 2019 року – 8 осіб на вакансію. Станом на 01.02.2020 року, навантаження на вакансію становило 10 осіб, станом на 01.03.2020 і 01.04.2020 року – 9 осіб, а станом на 01.05.2020 року досягає 18 осіб на вакансію.

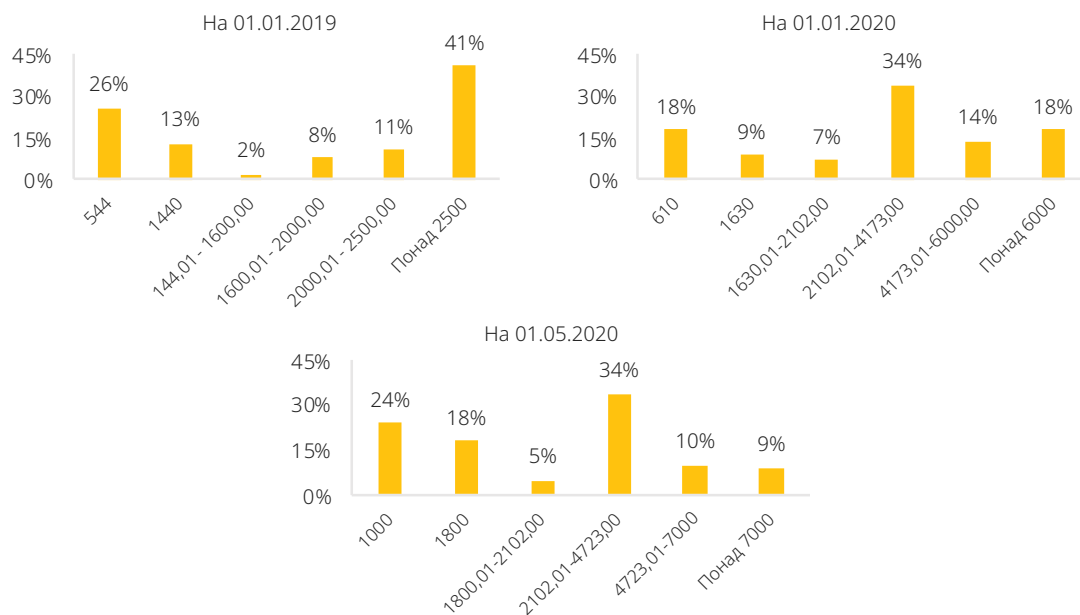
1.3.1. Допомога з безробіття

Розмір допомоги з безробіття визначається статтями 22 та 23 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» та Порядком надання допомоги з безробіття, у тому числі одноразової її виплати для організації безробітним підприємницької діяльності, затвердженим наказом Міністерством соціальної політики від 15.06.2015 № 613. Розмір виплати допомоги з безробіття залежить, зокрема, від страхового стажу, підстави припинення трудових відносин та розміру заробітної плати, отримуваної індивідом перед звільненням.

Нижче наведено дані щодо виплати допомоги із безробіття (без урахування індексації) станом на 01.01.2019, 01.01.2020 та 01.05.2020.

Р И С У Н О К 1 3

Виплата допомоги з безробіття в Запорізькій області (2019-2020 рр.)

Джерело: ЗОЦЗ

Станом на 01.01.2019 року, загальна кількість безробітних, які отримували ДЗБ на кінець звітного періоду, становила 17102 особи, а середній розмір ДЗБ (визначений як середнє зважене за розміром ДЗБ та кількості осіб, які її отримують;

7 Навантаження зареєстрованих безробітних на одну вакансію – це відношення кількості зареєстрованих безробітних до кількості вакансій, заявлених роботодавцями до ДСЗ.

у випадку інтервалів, припускаючи, що значення в інтервалі розподіляються рівномірно, обчислювалося середнє значення інтервального ряду) складав 2937 грн. Із загальної кількості безробітних, які отримали таку допомогу, 4409 осіб (що становить 26% від загальної кількості) отримували мінімальну ДЗБ у 544 грн (згідно з **Рис. 13**), а 6997 осіб (або 41%) отримували ДЗБ у понад 2500 грн. Крім того, 767 осіб (що складає 4.5% від загальної кількості осіб, які отримували ДЗБ) отримували максимальну ДЗБ у розмірі 7684 грн.

Станом на 01.01.2020 року, загальна кількість безробітних, які отримували ДЗБ на кінець звітної періоду, зменшилась (порівняно із відповідною датою 2019 року) і становила 15496 осіб, а середній розмір ДЗБ складав 3582 грн. Із цих безробітних, 2780 осіб (що становить 18% від загальної кількості) отримували мінімальну ДЗБ у 610 грн, а 2859 осіб (або 18%) отримували ДЗБ у понад 6000 грн. Крім того, 1326 осіб (що складає 8.6%) отримували максимальну ДЗБ у розмірі 8408 грн.

Станом на 01.05.2020 року, загальна кількість безробітних, які отримували ДЗБ порівняно з 01.01.2020 року, зросла на 3158 осіб і становила 18654 особи, а середній розмір ДЗБ складав 3467 грн. Із цих безробітних, 4493 особи (що становить 24% від загальної кількості) отримували мінімальну ДЗБ у 1000 грн, а 1750 осіб (або 9%) отримували ДЗБ у понад 7000 грн. Крім того, 1091 особа (що складає 5.8%) отримувала максимальну ДЗБ у розмірі 8408 грн.

Агреговані і підсумовані за кількома показниками дані щодо зареєстрованих безробітних та надання їм соціальних послуг наведено у **Таблиці 2**.

ТАБЛИЦЯ 2

Кількість зареєстрованих безробітних та надання їм соціальних послуг (2020 р.)

ПОКАЗНИК	СІЧЕНЬ 2019	ЛЮТИЙ 2019	БЕРЕЗЕНЬ 2019	КВІТЕНЬ 2019
Кількість осіб, що мали статус безробітного, всього протягом звітної періоду	23309	26034	28129	36378
Кількість зареєстрованих безробітних, всього на кінець місяця	20791	20380	18201	24073
Кількість осіб, що отримали статус безробітного протягом звітної місяця	3950	2 725	2095	8249

- 8** Розмір мінімальної ДЗБ без урахування заробітної плати та страхового стажу на період карантину 2020 року було підвищено з 610 грн до 1000 грн. Таке збільшення передбачено постановою правління Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття № 217 від 08.04.2020, яка набула чинності 18 квітня 2020 року. Постановою передбачається виплата у такому мінімальному розмірі на період з початку оголошення карантину (12 березня) до 30 календарних днів після закінчення карантину.

> ПРОДОВЖЕННЯ ТАБЛИЦІ

ПОКАЗНИК	СІЧЕНЬ 2019	ЛЮТИЙ 2019	БЕРЕЗЕНЬ 2019	КВІТЕНЬ 2019
Частка жінок щодо кількості осіб, які отримали статус безробітного протягом звітного місяця	53% (2087 осіб)	56% (1517 осіб)	58% (1211 осіб)	57% (4728 осіб)
Частка молоді у віці до 35 років щодо кількості осіб, які отримали статус безробітного протягом звітного місяця	32% (1280 осіб)	37% (1010 осіб)	33% (684 осіб)	33% (2673 осіб)
Частка осіб, що проживають у сільській місцевості щодо кількості зареєстрованих безробітних, всього на кінець відповідного місяця	41% (8454 осіб)	40% (8134 осіб)	35% (6345 осіб)	27% (6460 осіб)
Працевлаштовано безробітних за направленням ЦЗ, протягом звітного місяця	1118	1596	2965	1613
Проходили професійне навчання, всього протягом звітного періоду	307	602	922	974
Направлено на професійне навчання, протягом звітного місяця	146	295	320	52
Направлено на громадські роботи та роботи тимчасового характеру, протягом звітного місяця	516	1291	1369	519
Середньооблікова кількість безробітних, які отримували допомогу з безробіття у звітному місяці	15253	17684	12842	19907
Отримують допомогу з безробіття, станом на кінець звітного місяця	16829	16616	14791	18654
Середній розмір допомоги з безробіття у звітному місяці	3723	3555	3751	3467

Джерело: ДСЗ

Згідно з **Таблицею 2**, кількість осіб, що мали статус безробітного зростає з 23309 (протягом січня 2020 року) до 36378 осіб (протягом січня-квітня 2020 року). Також зростає кількість зареєстрованих безробітних, з 20791 (станом на 01.02.2020 року) до 24073 осіб (станом на 01.05.2020 року). Протягом відповідних місяців змінювалася кількість осіб, що отримали статус безробітного, протягом січня-лютого 2020 року вона знижувалася з 3950 до 2725 осіб, скоротилася у березні до 2095 осіб і значно зростає у квітні до 8249 осіб. Серед зареєстрованих безробітних переважають жінки, їхня частка зростає з 53% до 57%. Частка молоді у віці до 35 років у загальній кількості зареєстрованих безробітних складає 33% на квітень 2020 року. Частка осіб, що проживають у сільській місцевості щодо загальної кількості зареєстрованих безробітних суттєво змінилася з 41% у січні до 27% у квітні; отже, зареєстроване безробіття зростає більшими темпами у містах.

Також щомісяця зростала кількість працевлаштованих безробітних із 1118 осіб у січні до 1596 осіб у лютому, а також до 2965 осіб у березні; у квітні було працевлаштовано 1613 осіб. Середньооблікова кількість безробітних, які отримували ДЗБ становила 15253 особи у січні, 17684 особи у лютому, скоротилася до 12842 осіб у березні і зростає до 19907 осіб у квітні 2020 року. Кількість осіб, які отримували ДЗБ у січні складала 16829 осіб, знизилася у лютому до 16616 осіб, знову знизилася у березні до 14791 особи і у квітні підвищилася до 18654 осіб. Середній розмір допомоги з безробіття у січні становив 3723 грн, у лютому зріс до 3555 грн, у березні – до 3751 грн, і у квітні скоротився до 3467 грн.

1.3.2. Попит та пропозиція робочої сили

Для порівняння попиту та пропозиції робочої сили, було визначено середньорічний рівень трьох показників: потреба підприємств у працівниках на заміщення вільних робочих місць та вакантних посад (як показник попиту), кількість незайнятих громадян, які перебували на обліку в Державній службі зайнятості (як показник пропозиції), а також навантаження на одне вільне робоче місце (вакантну посаду).

РИСУНОК 14

Попит та пропозиція робочої сили в Запорізькій області (2010-2020 рр.)

Джерело: ГУСЗО, ДССУ

Попит на робочу силу, який визначається кількістю вакансій станом на кінець звітного періоду, відповідно до **Рис. 14**, протягом 2010-2015 варіювався, загалом скоротившись з 1.6 тис. вакансій до 0.2 тис. Кількість вакансій знову поступово зростає до 0.9 тис. на кінець 2017 року, незначно скорочується до 0.8 тис. на кінець 2018 року і надалі зростає до 1.1 тис. на кінець 2019 року, і знову до 1.4 тис. станом на 01.05.2020 року.

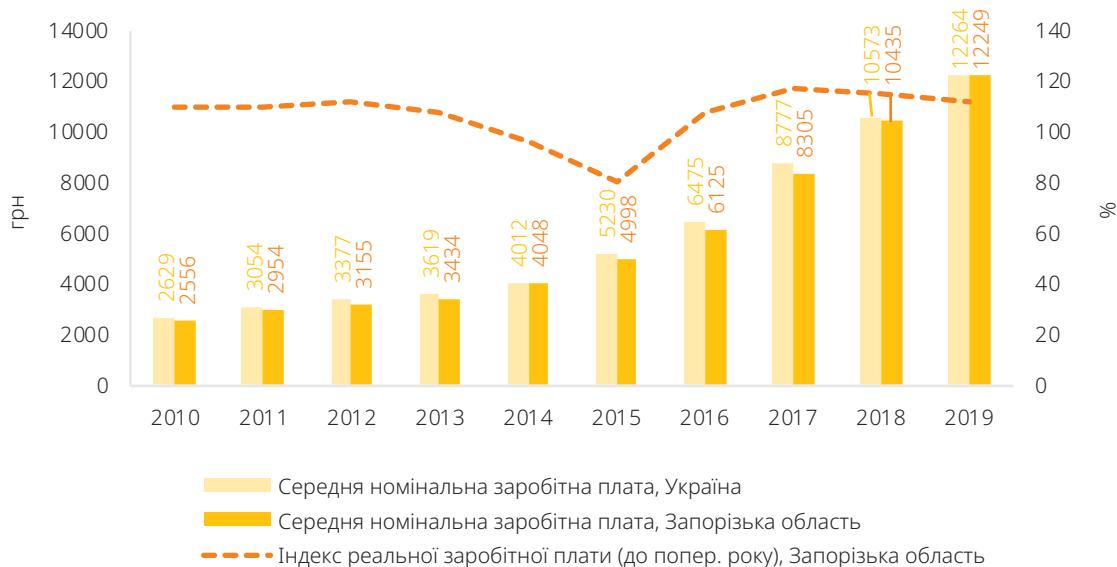
Пропозиція робочої сили, яка визначається показником кількості зареєстрованих безробітних, станом на кінець 2010 року дорівнювала 25.3 тис. осіб і станом на кінець 2011 року скоротилася до 22.4 тис. осіб. Протягом 2012-2014 років вона зростала і сягнула 30.1 тис. осіб на кінець періоду. Далі кількість зареєстрованих безробітних знижувалася і скоротилася до 19.4 тис. станом на кінець 2019 року. Станом на 01.05.2020 року, показник досяг 24.1 тис. осіб.

Врешті, навантаження на одну вакансію, розраховане шляхом ділення кількості зареєстрованих безробітних на кількість вакансій, помітно зростає із 16 осіб на вакансію на кінець 2010 року до 142 осіб на кінець 2015 року. Станом на 01.01.2017 року, навантаження на одну вакансію знижується до 46 осіб і продовжує падіння до 17 осіб станом на 01.01.2020 року. Станом на 01.05.2020 року, навантаження на одну вакансію складало 18 осіб.

1.4 — СЕРЕДНЯ ЗАРОБІТНА ПЛАТА ТА ЇЇ ВИПЛАТА

Р И С У Н О К 1 5

Середня номінальна заробітна плата в Запорізькій області і Україні (2010-2019 рр.)

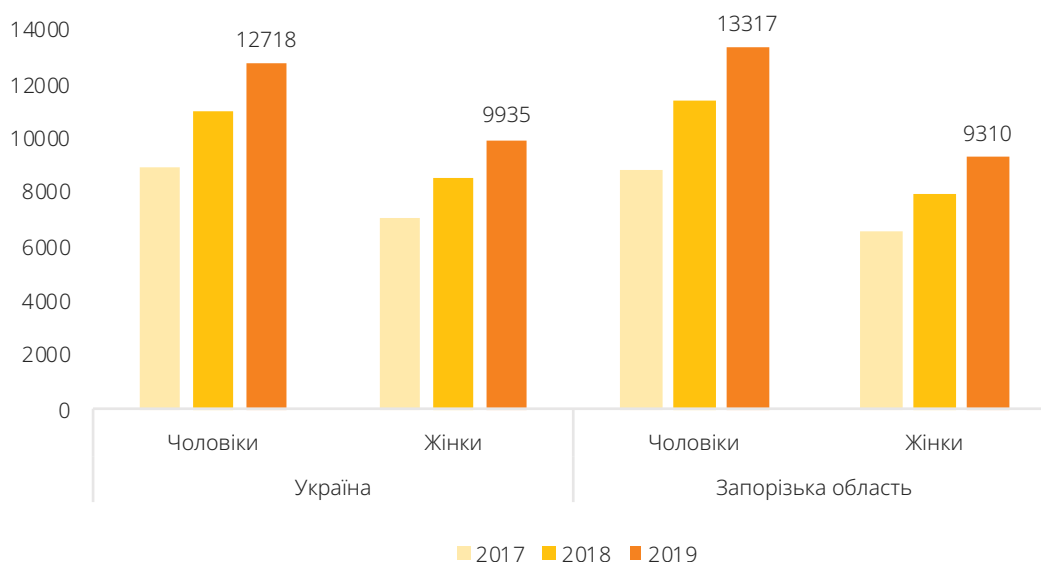
Джерело: ДССУ, ГУСЗО

Порівняння динаміки середньої номінальної заробітної плати у Запорізькій області та Україні наведено на **Рис. 15**. Середня номінальна заробітна плата у Запорізькій області зросла з 2556 грн 2010 року до 12249 грн 2019 року (або у 4.8 разів). Цікаво, що середня номінальна заробітна плата в Запорізькій області протягом 2010-2019 років є досить близькою за значенням до середньої номінальної заробітної плати в Україні, будучи все ж нижчою на 1-7%. 2014 рік був єдиним роком, коли заробітна плата у Запорізькій області була вищою за середню в Україні (4048 грн проти 4012 грн, відповідно). А 2019 року обидві заробітні плати майже зрівнялися (12249 грн у Запорізькій області і 12264 грн в Україні).

Щодо реального вираження заробітної плати, то індекс реальної заробітної плати⁹ Запорізької області (відносно попереднього року) демонструє зростання протягом 2010-2013 років у межах 108-112%. 2014 року цей індекс є негативним (96.6%, отже, реальна заробітна плата відносно 2013 року скоротилася на 3.4%). Також 2015 року реальна заробітна плата продовжує падіння, її індекс складає 80.8%. Протягом 2016-2019 років індекс реальної заробітної плати Запорізької області демонструє зростання і станом на 2019 рік дорівнює 111.8%).

Р И С У Н О К 1 6

Середня номінальна заробітна плата в Запорізькій області і Україні за статтю (2017-2019 рр.)

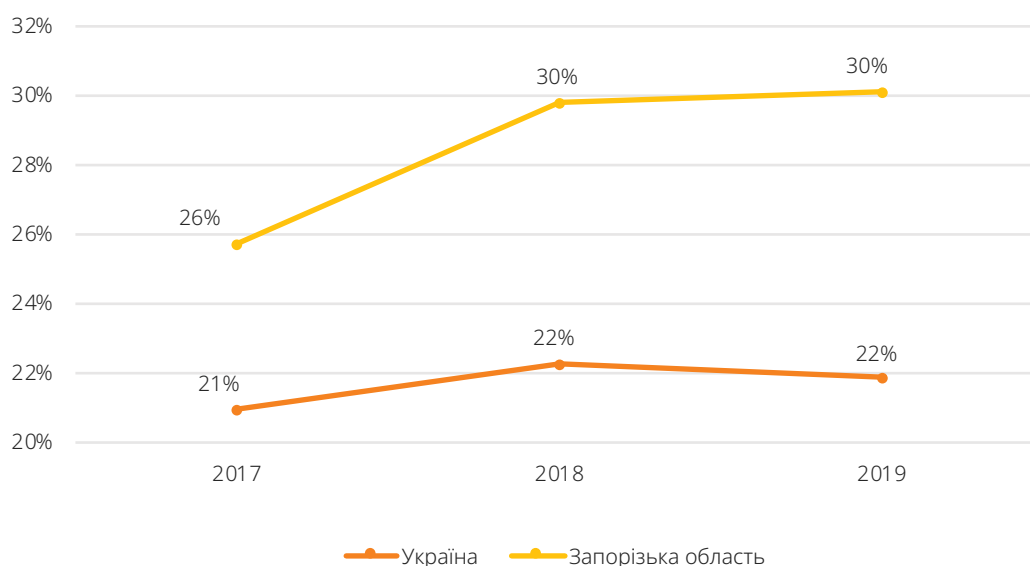
Джерело: ДССУ

⁹ Індекс реальної заробітної плати – це виражене у відсотках відношення зміни номінальної заробітної плати до індексу споживчих цін (індексу інфляції).

На **Рис. 16** продемонстровано динаміку середньої номінальної заробітної плати в Запорізькій області та України за статтю. Зі зростанням середньої номінальної заробітної плати у Запорізькій області та Україні має місце розходження середніх заробітних плат чоловіків та жінок. Рисунок нижче зображує зміну різниці у оплаті праці між статями.

РИСУНОК 17

Динаміка різниці в оплаті праці між статями у Запорізькій області і Україні (2017-2019 рр.)

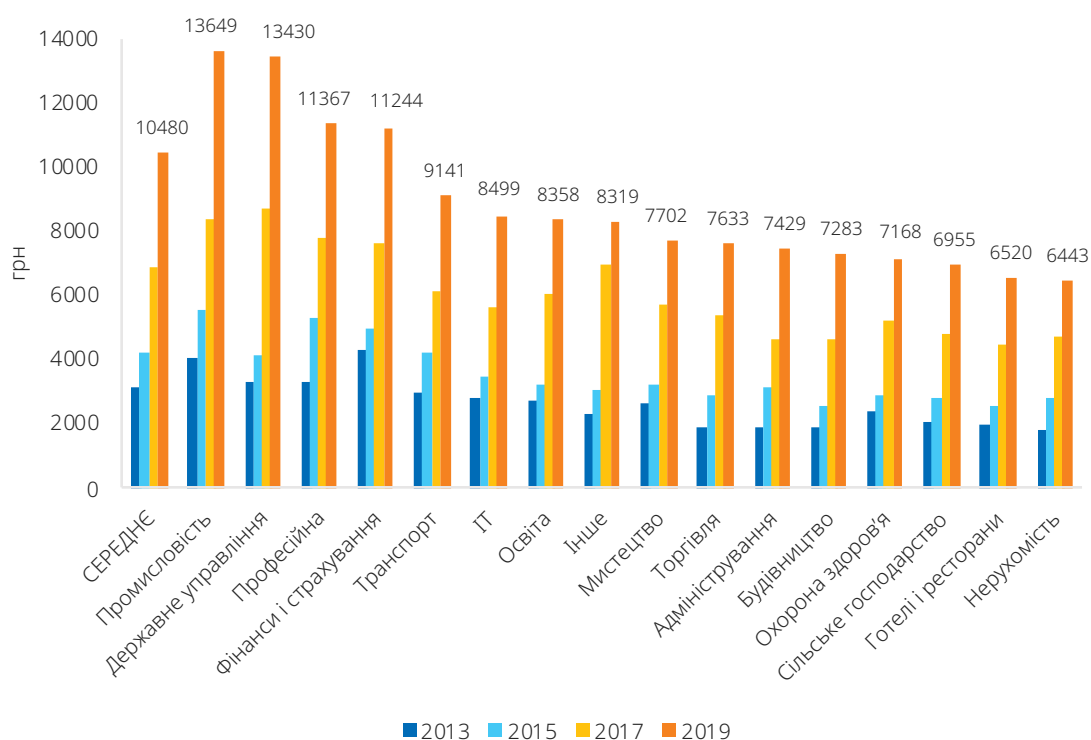
Як зображено на **Рис. 17**, різниця у оплаті праці між чоловіками і жінками (яка розраховується як різниця у відсотках між середньою заробітною платою зайнятих чоловіків і середньою заробітною платою зайнятих жінок) у Запорізькій області становить 26% 2017 року (8801 грн у чоловіків і 6537 грн у жінок) і зростає до 30% 2018 року (11387 грн і 7993 грн, відповідно) та залишається на рівні 30% 2019 року (13317 грн і 9310 грн, відповідно). Для порівняння, різниця у оплаті праці чоловіків і жінок в Україні становила 21% 2017 року (8879 грн у чоловіків і 7020 грн у жінок), 22% 2018 року (10966 грн і 8525 грн, відповідно) та 22% 2019 року (12718 грн і 9935 грн, відповідно).

Досить високий розрив між заробітними платами чоловіками і жінками, який становить третину заробітку, спостерігається паралельно із динамікою зростання жіночого безробіття у Запорізькій області (**Рис. 9**) протягом 2017-2018 років. Зростання жіночого безробіття разом із зростанням різниці у оплаті праці статей можуть бути спричинені спадом зайнятості у тих видах економічної діяльності, де традиційно жінки мають вищу схильність до праці, протягом аналізованого періоду. Скажімо, особливо сильним був спад у освіті (-13% 2018

року порівняно з 2012 роком), у професійній та науковій діяльності (-23% за той же період) та у фінансах і страхуванні (-20% за той же період). Варто додати, що протягом цих років статева структура населення області не змінилася: частка жінок у населенні Запорізької області протягом 1990-2019 років є незмінною і становить 54%, відповідно, частка чоловіків у населенні області – 46%.

РИСУНОК 18

Середня номінальна заробітна плата за видами економічної діяльності у Запорізькій області (2013, 2015, 2017, 2019 рр.)

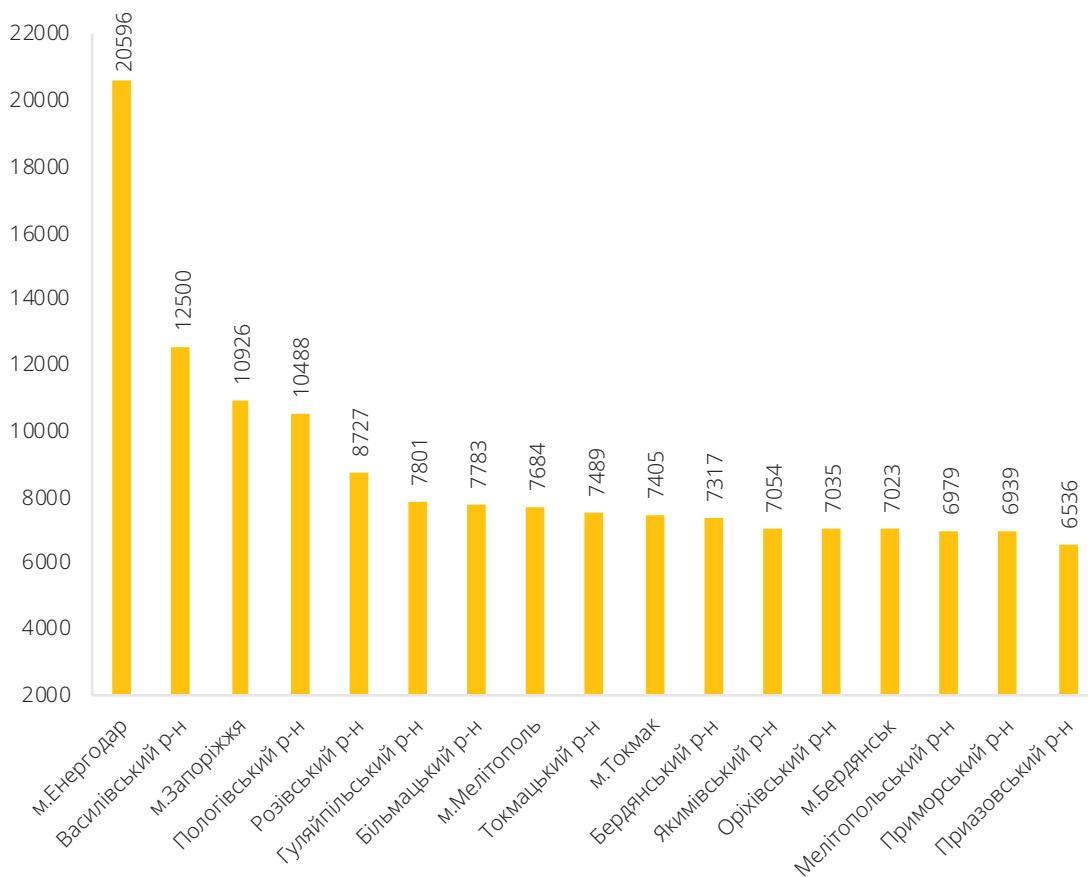
Примітка: Для спрощення подання інформації назви видів економічної діяльності було скорочено. Див. **Таблицю 8** у Додатку А, де вказано повні назви.

Джерело: ДССУ

Середньомісячна номінальна заробітна плата за видами економічної діяльності у Запорізькій області, згідно з **Рис. 18**, найвищою є у промисловості (13649 грн), державному управлінні й обороні (13430 грн), професійній, науковій та технічній діяльності (11367 грн) та фінансовій і страховій діяльності (11244). Найнижчою середня номінальна заробітна плата є у секторі операцій з нерухомим майном (6443 грн), тимчасового розміщування й організації харчування (6520 грн), сільського господарства (6955 грн) і охорони здоров'я та надання соціальної допомоги (7168 грн).

РИСУНОК 19

Середня номінальна заробітна плата штатних працівників по містах і районах (2019 р.)

Примітка: На рисунку не подано дані про такі райони: Запорізький, Новомиколаївський, Вільнянський, Великобілозерський, Чернігівський, Кам'янсько-Дніпровський, Михайлівський і Веселівський

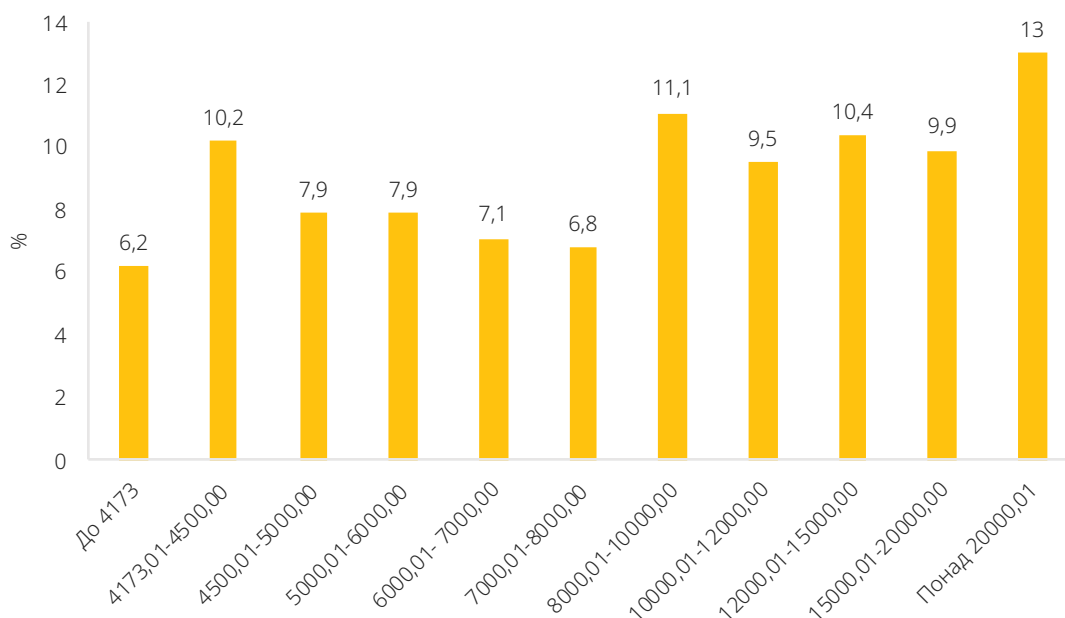
Джерело: ГУСЗО

Згідно з **Рис. 19**, середньомісячна заробітна плата штатних працівників по містах і районах станом на кінець 2019 року найбільшою була у місті Енергодар (20596 грн)¹⁰, Василівському районі (12500 грн), місті Запоріжжя (10926 грн) та Пологівському районі (10488 грн). Найнижчими середньомісячними заробітними плати були у Якимівському (7054 грн), Оріхівському (7035 грн) районах, місті Бердянськ (7023 грн), Мелітопольському (6979 грн), Приморському (6939 грн) та Приазовському (6536 грн) районах.

¹⁰ Вищий рівень заробітної плати у Енергодарі відносно інших міст і районів зумовлений наявністю у місті Запорізької АЕС і Запорізької ТЕС.

Р И С У Н О К 20

Розподіл кількості штатних працівників Запорізької області за розмірами нарахованої їм заробітної плати (грудень 2019 р.)

Джерело: ГУСЗО

Рис. 20 зображує розподіл за кількістю штатних працівників за розміром нарахованої їм заробітної плати. Станом на грудень 2019 року, кількість працівників, яким оплачено 50% і більше робочого часу, загалом складає 330.2 тис. осіб. Якщо 6.2% від цієї кількості отримали нарахування заробітної плати менше 4173 грн, що на 2019 рік був рівнем мінімальної заробітної плати, це свідчить про те, що 20.5 тис. працівників Запорізької області отримали нарахування заробітної плати менше рівня мінімальної заробітної плати. І навпаки, 13% від загальної кількості штатних працівників, яким оплачено принаймні 50% робочого часу (або 42.9 тис. осіб), отримали заробітну плату найвищого інтервалу заробітних плат (понад 20 тис. грн).

Для порівняння, середня номінальна заробітна плата станом на грудень 2019 року у Запорізькій області становила 10435 грн (і 10573 грн в Україні). Якщо підсумувати частки штатних працівників Запорізької області, яким було нараховано заробітну плату менше 10 тис. грн, отримаємо 57.2% (або 188.9 тис. осіб).

Отже, переважній більшості штатних працівників, яким було оплачено 50% і більше робочого часу, а саме 57.2% (або 188.9 тис. осіб), було нараховано заробітну плату меншу за середню по області. Крім того, 6.2% (або 20.5 тис. осіб) отримали нарахування менше мінімальної заробітної плати, а 13% (або 42.9 тис. осіб) отримали нарахування більше 20 тис. грн.

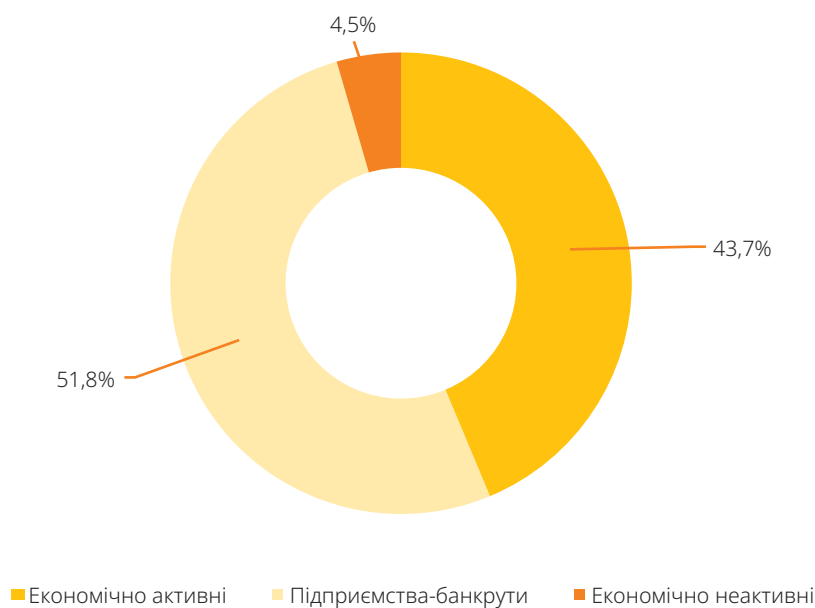
34

Загальна середньооблікова кількість штатних працівників Запорізької області у грудні 2019 року дорівнює 343.5 тис. осіб. Якщо 330.2 тис. особам, що становить 96% від загальної кількості штатних працівників, було оплачено 50% і більше робочого часу, це значить, що 13.3 тис. осіб (4%) не було оплачено 50% і більше робочого часу.

Крім того, станом на вересень 2019 року, 9 тис. осіб штатних працівників Запорізької області, які повністю відпрацювали місяць, отримали нарахування у межах мінімальної заробітної плати.

РИСУНОК 21

Розподіл заборгованості із виплати заробітної плати на підприємства в Запорізькій області (на 1 січня 2020 р.)

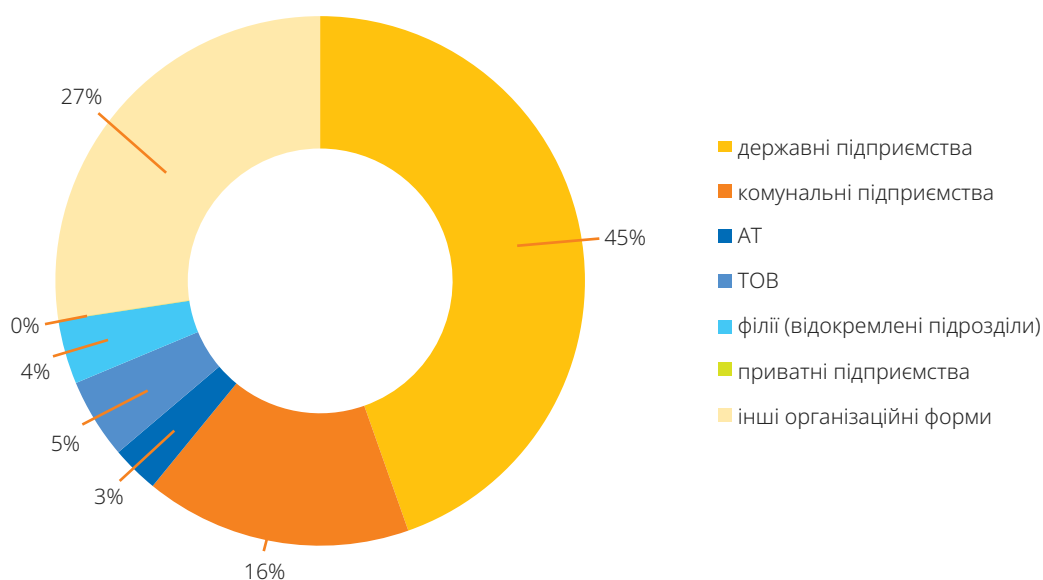
Джерело: ДССУ

Станом на 1 січня 2020 року, сума несплаченої заробітної плати в Запорізькій області становила 99 999 000 грн, що складає 3.29% від загальної суми несплаченої заробітної плати в Україні. Для порівняння, зайняте населення Запорізької області станом на початок 2019 року дорівнює 2.21% від зайнятого населення України. Згідно з **Рис. 21**, ця заборгованість розподілена таким чином: 51.8% (що становить 51.8 млн. грн) від загальної суми припадає на підприємства-банкрути (суб'єкти господарювання, щодо яких реалізуються процедури відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом), 43.7% (або 43.7 млн. грн) – на економічно активні підприємства і 4.5% (4.6 млн. грн) – на економічно неактивні підприємства.

Заробітну плату не виплачено 3.7 тис. осіб, які працюють на економічно активних підприємствах Запорізької області. Це дорівнює 1.1% від середньооблікової кількості штатних працівників. Середня сума боргу на одного працівника становить 11759 грн (для порівняння – загалом по Україні ця сума становить 17206 грн).

РИСУНОК 22

Розподіл заборгованості із виплати заробітної плати економічно активних підприємств в Запорізькій області за організаційно-правовими формами господарювання (на 1 січня 2020 р.)

Джерело: ДССУ

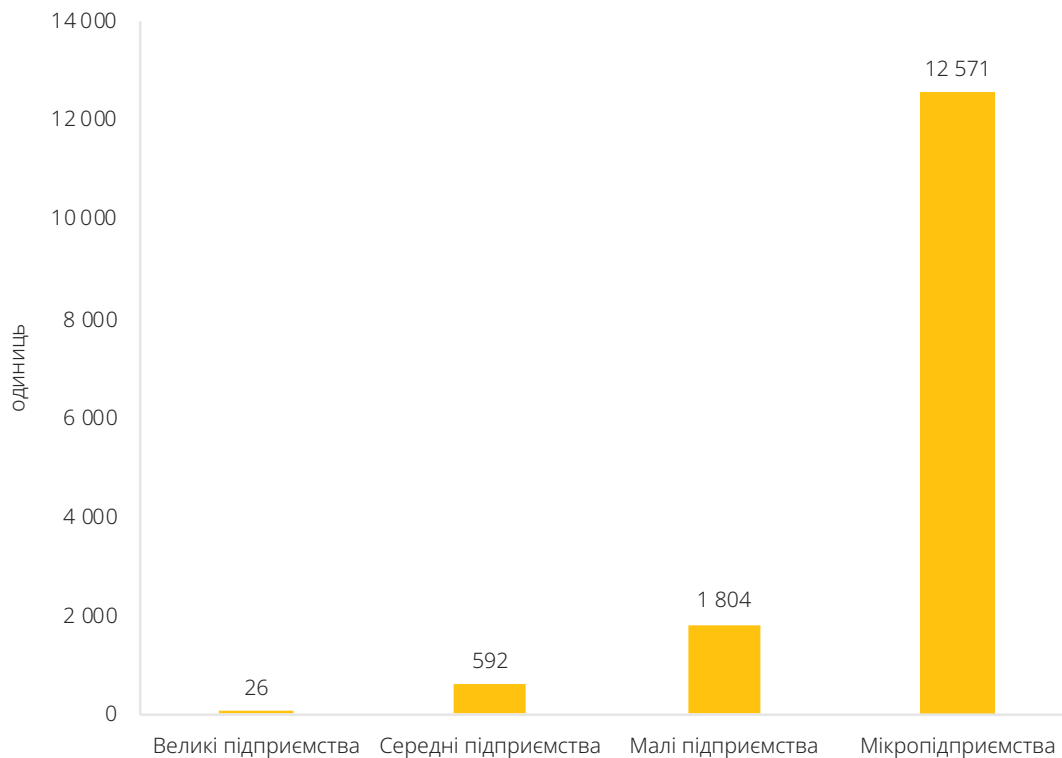
Щодо розподілу заборгованості із виплати заробітної плати економічно активних підприємств в Запорізькій області за організаційно-правовими формами господарювання (Рис. 22), то більша частка заборгованості (45%) припадає на державні підприємства, 16% – на комунальні підприємства, 5% – на ТОВ, 4% – на філії (інші відокремлені підрозділи), 3% – на АТ і 27% – на інші організаційні форми.

Сума несплаченої заробітної плати працівникам сільського господарства Запорізької області, станом на 1 січня 2020 року складає 1 921 000 грн (це дорівнює 10% від загальної суми несплаченої заробітної плати працівникам сільського господарства в Україні). З них, 89.1% (або 1 711 000 грн) припадає на економічно активні підприємства і 10.9% (або 210000 грн) – на підприємства-банкрути.

1.5 — ПІДПРИЄМНИЦТВО ЗА РОЗМІРАМИ ПІДПРИЄМСТВ

РИСУНОК 23

Кількість підприємств Запорізької області за їхніми розмірами (2018 р.)

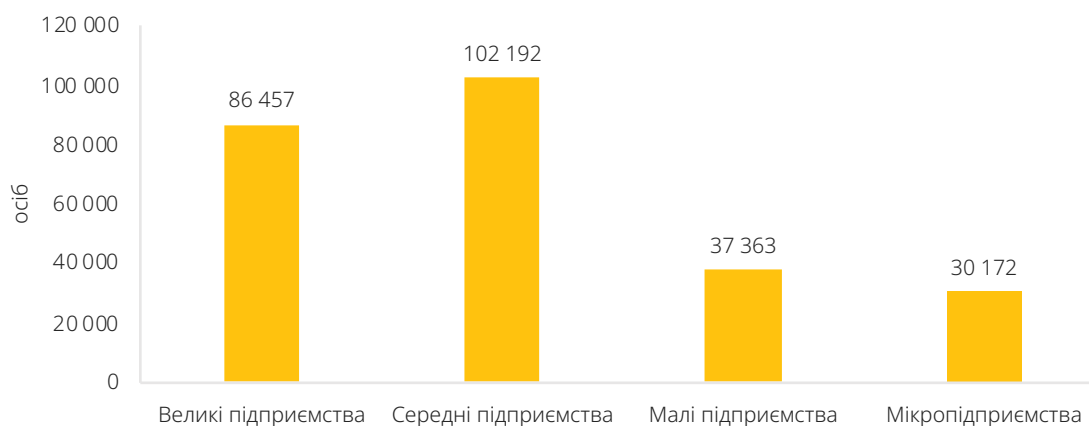
Джерело: ГУСЗО

Із підприємств усіх розмірів¹¹, найбільшою є кількість мікропідприємств (згідно з **Рис. 23**); їх 12 571 підприємство (або 84% від усіх), малих підприємств – 1 804 одиниці (12%). Щодо великих підприємств, їх у Запорізькій області зареєстровано всього 26 (0.2%), а середніх підприємств – 592 одиниці (4%). Найбільша кількість великих підприємств працюють у промисловості (77%) і у торгівлі (23%).

11 Згідно зі ст. 2 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (№996-ХІV від 16.11.2018), поділ підприємств за розміром відбувається таким чином:
 Мікропідприємства: середня кількість працівників – до 10, балансова вартість активів – до 350 тис. євро, чистий дохід від реалізації продукції – до 700 тис. євро.
 — Малі: середня кількість працівників – до 50, балансова вартість активів – до 4 млн євро, чистий дохід від реалізації продукції – до 8 млн євро.
 — Середні: середня кількість працівників – до 250, балансова вартість активів – до 20 млн євро, чистий дохід від реалізації продукції – до 40 млн євро.
 — Великі: середня кількість працівників – понад 250, балансова вартість активів – понад 20 млн євро, чистий дохід від реалізації продукції – понад 40 млн євро.

РИСУНОК 24

Кількість зайнятих працівників Запорізької області на підприємствах за їхніми розмірами (2018 р.)

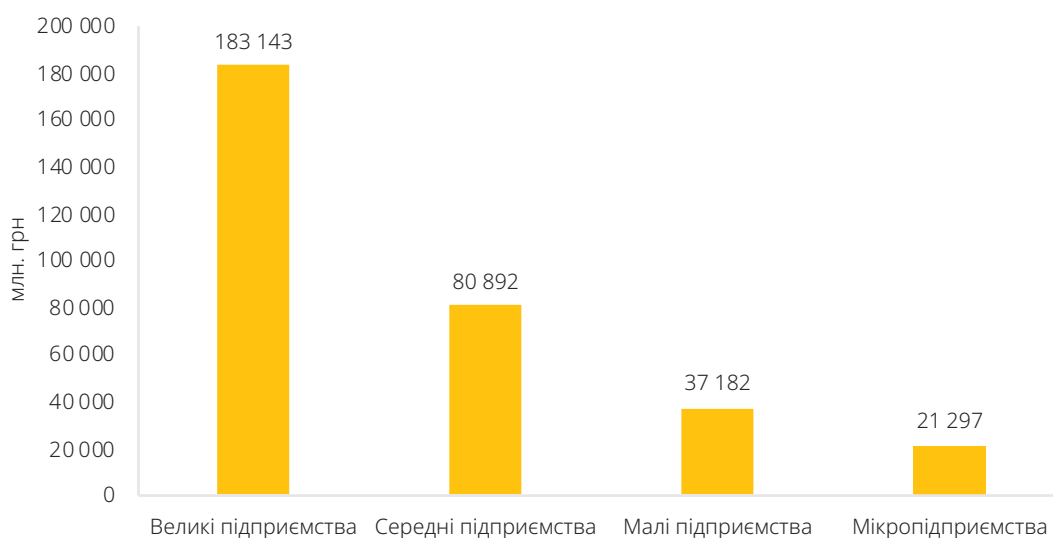

Джерело: ГУСЗО

Із підприємств усіх розмірів, згідно з **Рис. 24**, найбільша кількість зайнятих працівників – на середніх підприємствах; це 102192 (40%). На великих підприємствах працює 86 457 (34%), на малих підприємствах – 37 363 (15%), а на мікропідприємствах – 30 172 особи (12%). Із великих підприємств, переважна кількість осіб працює у промисловості (94%) і у торгівлі (6%).

РИСУНОК 25

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) Запорізької області за розмірами підприємств (2018 р.)

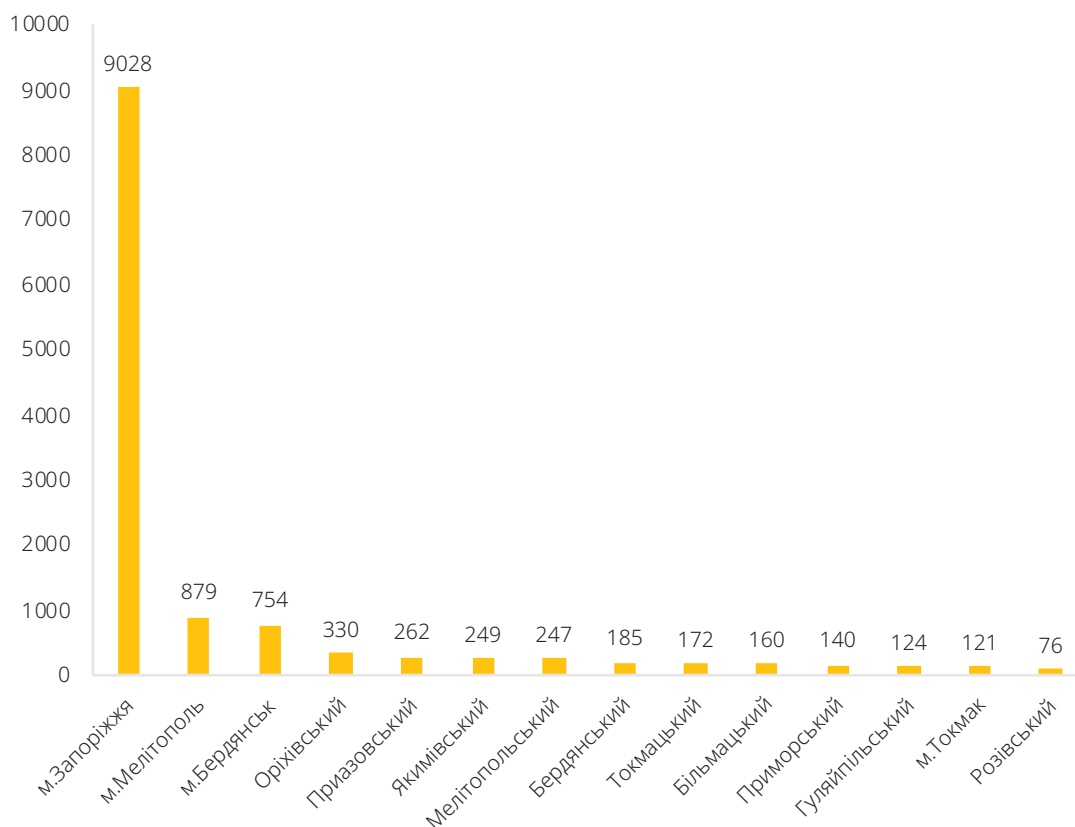

Джерело: ГУСЗО

За обсягом реалізованої продукції, відповідно до **Рис. 25**, найвищий обсяг реалізованої продукції забезпечується на великих підприємствах; це 183143 млн. грн (або 57%). Обсяг реалізованої продукції середніх підприємств становить 80892 млн. грн (25%), а малих підприємств – 37181 млн. грн (12%), і мікропідприємств – 21297 млн. грн (7%). Обсяг реалізованої продукції великих підприємств у найбільшій кількості забезпечується промисловістю (87%) і торгівлею (13%).

РИСУНОК 26

Кількість підприємств за містами обласного значення та районами Запорізької області (2018 р.)

Примітка: На рисунку не подано дані про місто Енергодар і такі райони: Запорізький, Вільнянський, Василівський, Пологівський, Веселівський, Михайлівський, Чернігівський, Кам'янсько-Дніпровський, Новомиколаївський і Великобілозерський

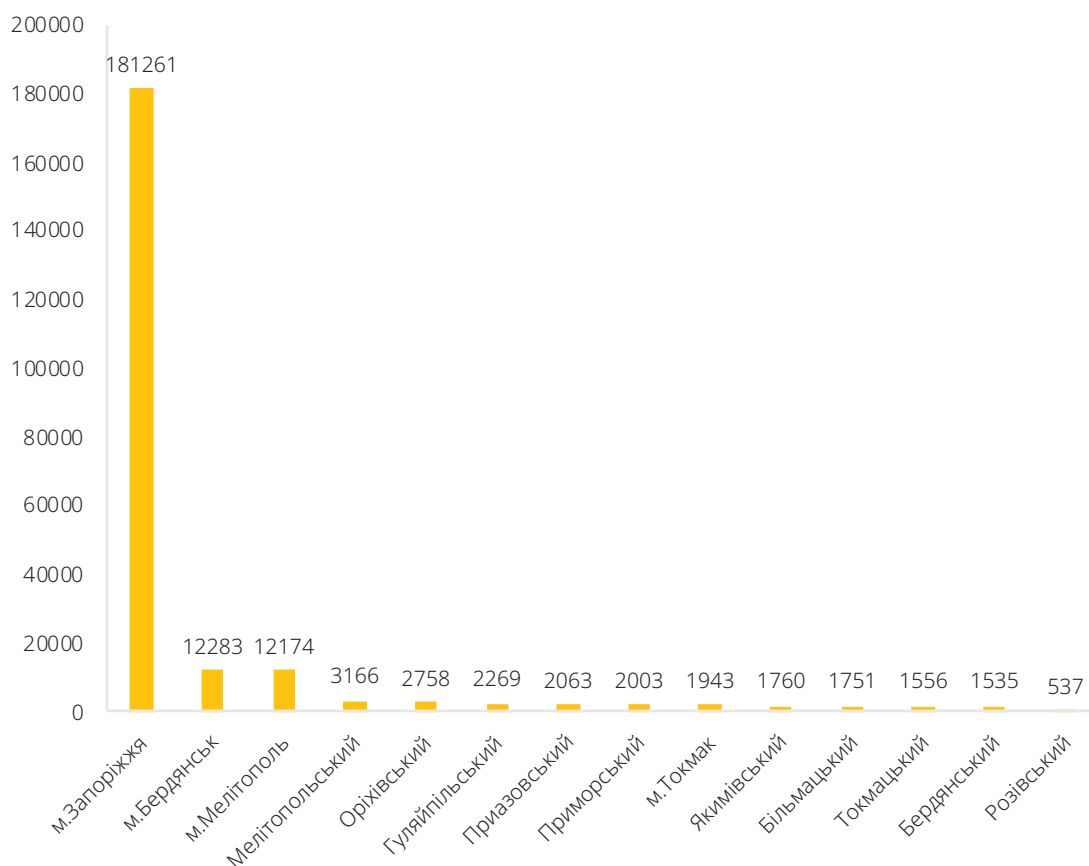
Джерело: ГУСЗО

Розподіл підприємств за містами обласного значення та районами у Запорізькій області зображено на **Рис. 26**. Найбільше підприємств зареєстровано у місті Запоріжжя (9028 одиниць). Суттєво менше їх у містах Мелітополь (879) та

Бердянськ (754), у Оріхівському (330), Приазовському (262) та Якимівському (249) районах. А найменше у місті Токмак (121) та Розівському районі (76).

РИСУНОК 27

Кількість зайнятих працівників у містах обласного значення та районах Запорізької області (2018 р.)

Примітка: На рисунку не подано дані про місто Енергодар і такі райони: Василівський, Пологівський, Вільнянський, Запорізький, Веселівський, Михайлівський, Кам'янсько-Дніпровський, Чернігівський, Новомиколаївський і Великобілозерський

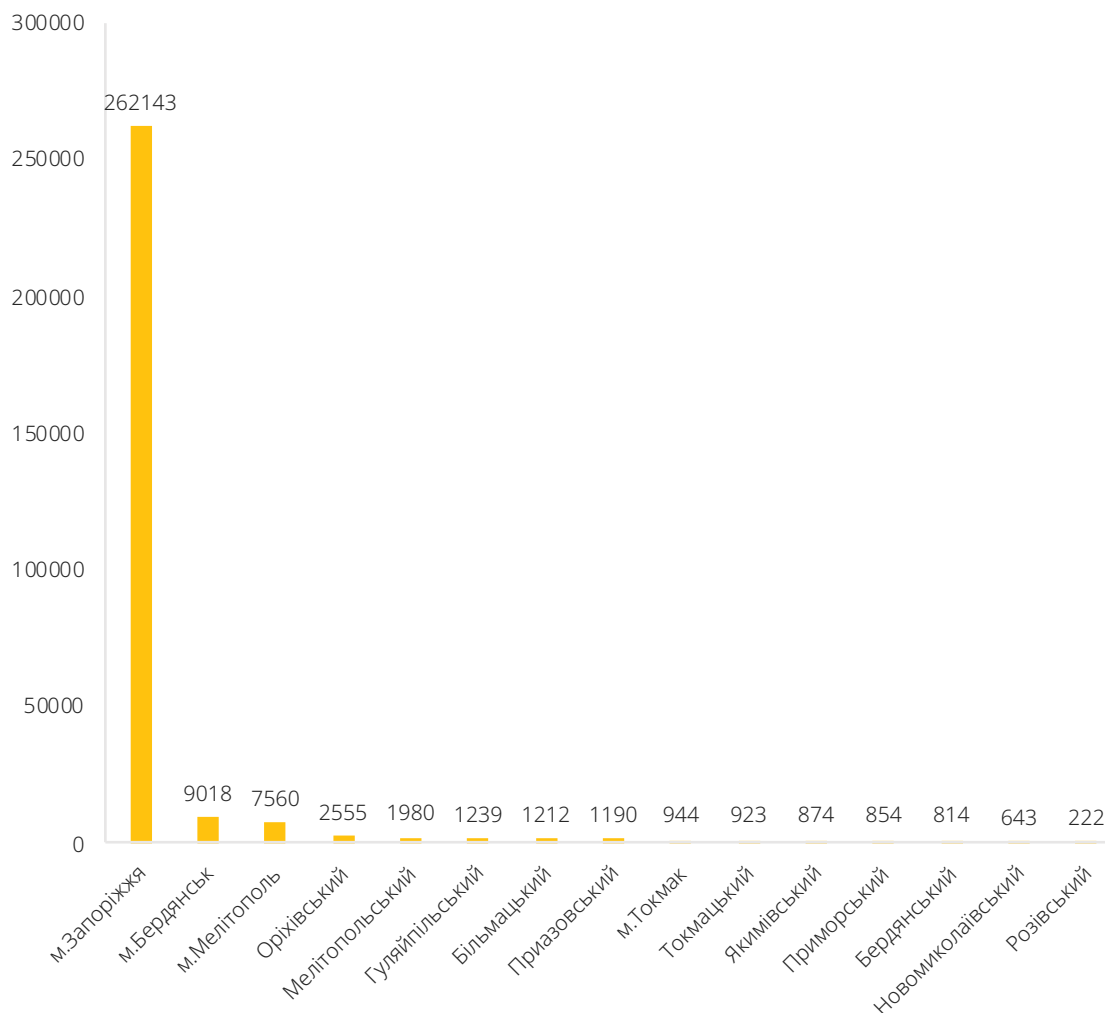
Джерело: ГУСЗО

Як зображено на **Рис. 27**, найбільше зайнятих працівників нараховується у місті Запоріжжя (181261 особа). Суттєво менше зайнятих працівників у містах Бердянськ (12283) та Мелітополь (12174). Зайнятість у районах розподілена таким чином: Мелітопольський (3166), Оріхівський (2758), Гуляйпільський (2269), Приазовський (2063) та Приморський (2003). Найменшою є кількість зайнятих працівників у Токмацькому (1556), Бердянському (1535) та Розівському (537) районах.

40

РИСУНОК 28

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) за містами обласного значення і районами Запорізької області, млн. грн (2018 р.)

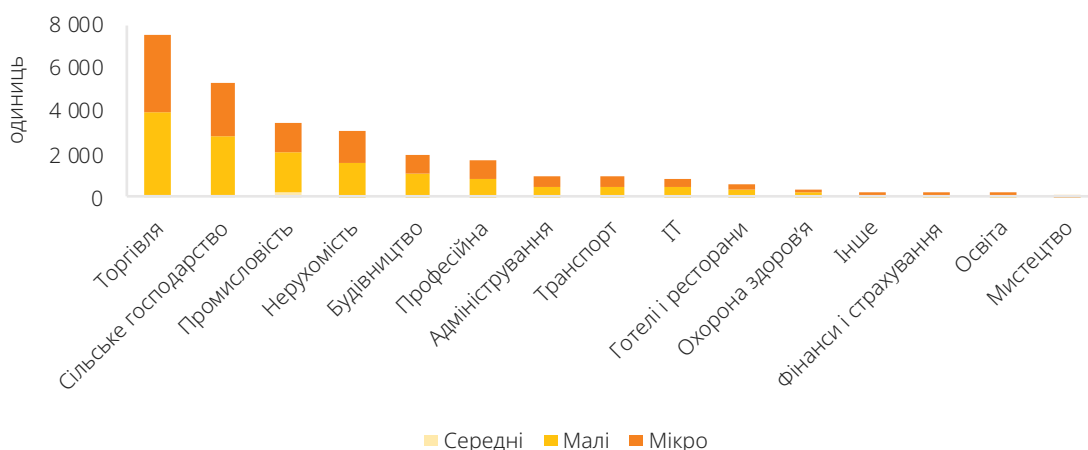
Примітка: На рисунку не подано дані про місто Енергодар і такі райони: Пологівський, Василівський, Вільнянський, Запорізький, Кам'янсько-Дніпровський, Михайлівський, Веселівський, Чернігівський, Новомиkolaївський і Великобілозерський

Джерело: ГУСЗО

Відповідно до **Рис. 28**, обсяг реалізованої продукції має такий розподіл за містами обласного значення та районами Запорізької області. Найбільше продукції реалізовується у місті Запоріжжя (262143 млн. грн). Містами, де реалізовується досить багато продукції, є Бердянськ (9018 млн. грн) та Мелітополь (7560 млн. грн). Суттєво менше її реалізовується у Орхівському (2555 млн. грн), Мелітопольському (1980 млн. грн) і Гуляйпільському (1239 млн. грн) районах. Найменше ж продукції реалізовується у Приморському (854 млн. грн), Бердянському (814 млн. грн) та Розівському (222 млн. грн) районах.

Р И С У Н О К 29

Кількість підприємств Запорізької області за їхніми розмірами та за видами економічної діяльності (2018 р.)

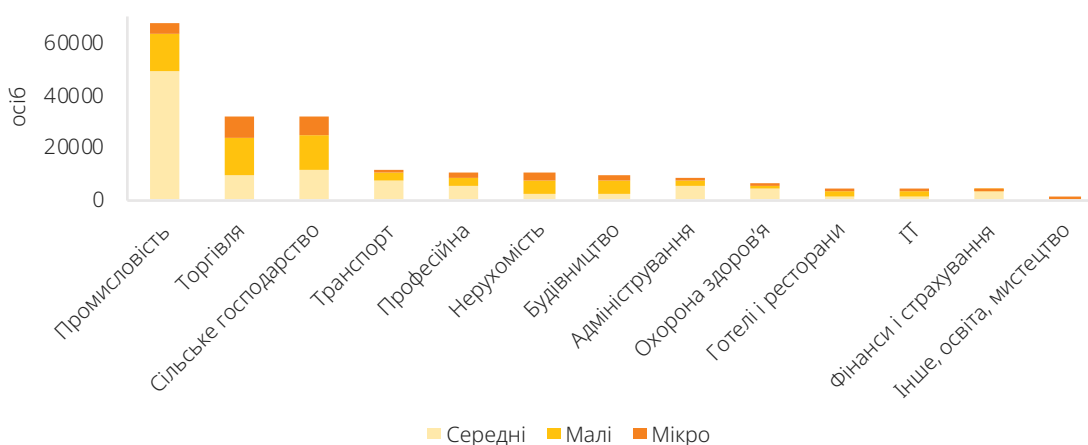

Джерело: ГУСЗО

Відповідно до **Рис. 29**, із середніх, найбільша кількість підприємств працюють у промисловості (227 одиниць або 38%), у сільському господарстві (103 або 17%) та торгівлі (84 або 14%). Щодо малих підприємств, найбільше їх працює у торгівлі (3888 або 27%), сільському господарстві (2747 або 19%) та промисловості (1850 або 13%). Мікропідприємства переважно працюють у секторах торгівлі (3518 або 28%), сільського господарства (2438 або 19%), операцій із нерухомістю (1507 або 12%) та промисловості (1414 або 11%).

Р И С У Н О К 30

Кількість зайнятих працівників Запорізької області на підприємствах за їхніми розмірами та за видами економічної діяльності (2018 рік.)

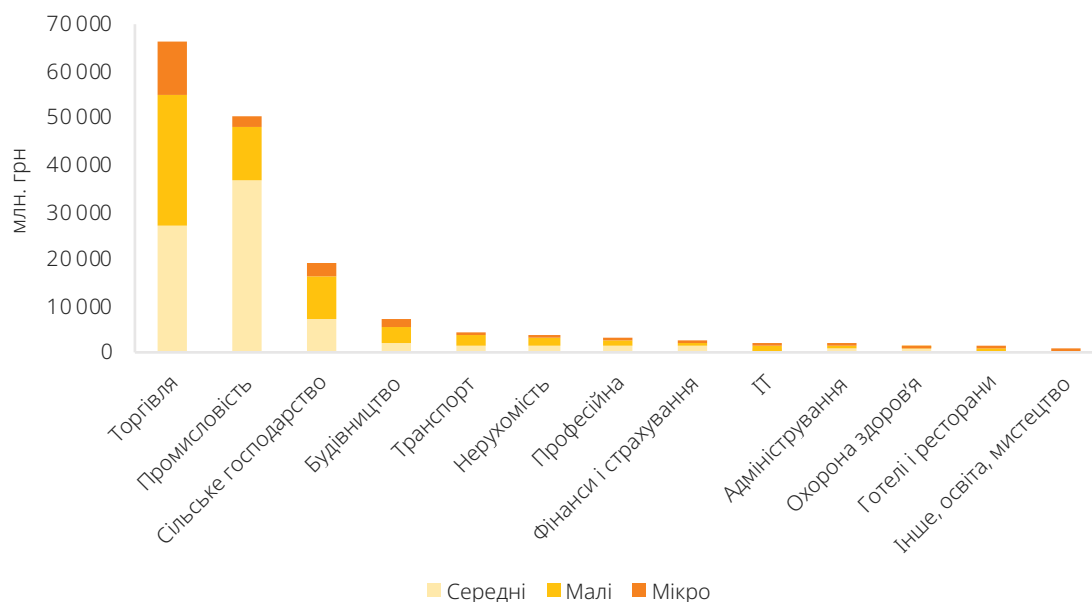

Джерело: ГУСЗО

Із середніх підприємств, за **Рис. 30**, найбільше осіб зайнято у промисловості (48618 осіб або 48%), також у сільському господарстві (11720 осіб або 11%) та торгівлі (9356 осіб або 9%). Щодо малих підприємств, найбільше осіб працює у промисловості (14507 осіб або 21%), торгівлі (14484 осіб або 21%) та сільському господарстві (13355 осіб або 20%). На мікропідприємствах найбільше осіб працює у секторах торгівлі (7738 осіб або 26%), сільського господарства (6229 осіб або 21%), промисловості (4380 осіб або 15%) та операцій із нерухомістю (3088 осіб або 10%).

РИСУНОК 31

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) Запорізької області за розмірами підприємств та за видами економічної діяльності (2018 р.)

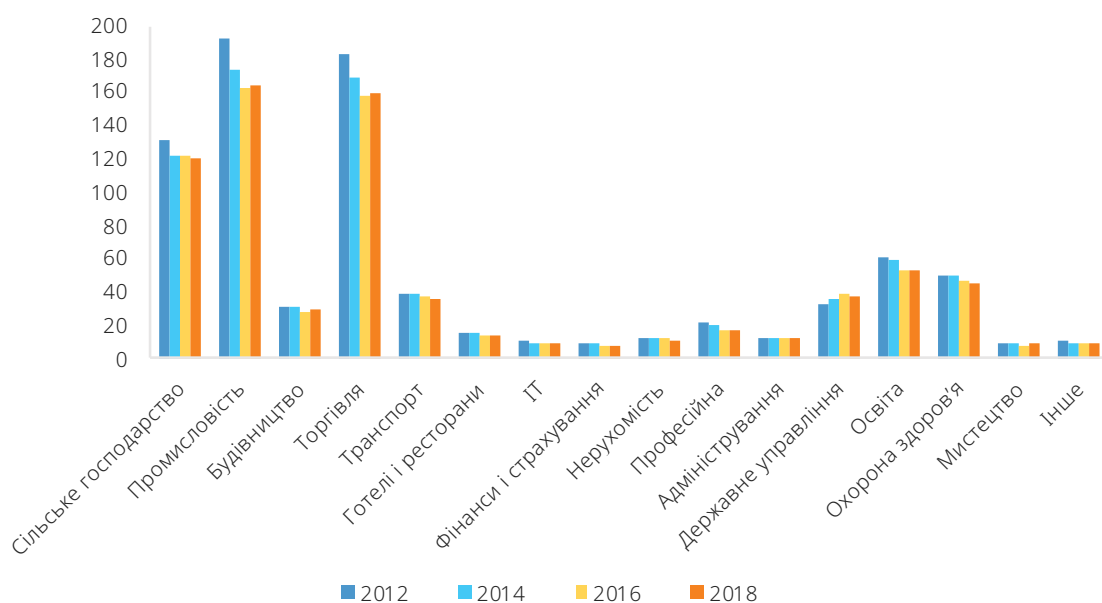
Джерело: ГУСЗО

Рис. 31 наводить статистику обсягу реалізованої продукції за розмірами підприємств із поділом за видами економічної діяльності. Щодо середніх підприємств, максимальний обсяг реалізованої продукції продукується секторами промисловості (36496 млн. грн або 45%), торгівлі (27027 млн. грн або 33%) та сільського господарства (7241 млн. грн або 9%). Щодо малих підприємств, найбільший обсяг реалізованої продукції забезпечується у торгівлі (28006 млн. грн або 48%), промисловості (11282 млн. грн або 19%) та сільському господарстві (8661 млн. грн або 15%). На мікропідприємствах, які належать до малих підприємств, найвищий обсяг реалізованої продукції продукується у секторах торгівлі (11120 млн. грн або 52%), сільського господарства (2822 млн. грн або 13%), промисловості (2415 млн. грн або 11%) та будівництва (1334 млн. грн або 9%).

1.6 — ЗАЙНЯТІСТЬ ЗА ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

РИСУНОК 32

Кількість зайнятого населення в Запорізькій області за видами економічної діяльності (2012, 2014, 2016, 2018 рр.)

Джерело: ДССУ

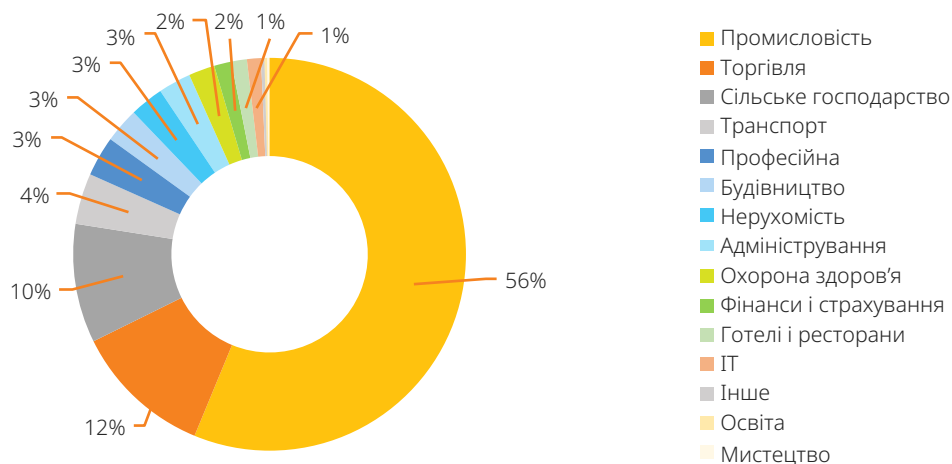
Кількість зайнятого населення у Запорізькій області у абсолютному вимірі загалом зменшилася з 2012 до 2018 року на 11% (або з 821.2 тис. осіб до 732.2 тис. осіб, відповідно). Тому спостерігаємо і спадні тенденції до зайнятості населення за більшістю із п'ятнадцяти видів економічної діяльності (Рис. 32). Найбільший спад кількості зайнятого населення спостерігається у професійній, науковій та технічній діяльності (спад на 23% 2018 року щодо 2012 року), фінансах та страхуванні (20%), а також промисловості (15%) і інформації та телекомунікації (15%). Легший спад за кількістю зайнятого населення простежується у секторах торгівлі (13%), освіти (13%), тимчасового розміщування й організації харчування (11%), транспорту (10%), операцій із нерухомістю (10%), а також у сільському господарстві (8%), будівництві (8%) та охороні здоров'я (8%).

Єдині два сектори, які демонструють зростання за кількістю зайнятого населення 2018 року відносно 2012 року, є державне управління (10%) та діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (7%).

Тепер розглянемо кількість зайнятих працівників на двох типах суб'єктів господарювання, а саме на підприємствах і фізичних осіб-підприємців. Загальна кількість зайнятих працівників дорівнює 361.1 тис. осіб на кінець 2018 року.

РИСУНОК 33

Кількість зайнятих працівників на підприємствах як суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у Запорізькій області (2018 р.)

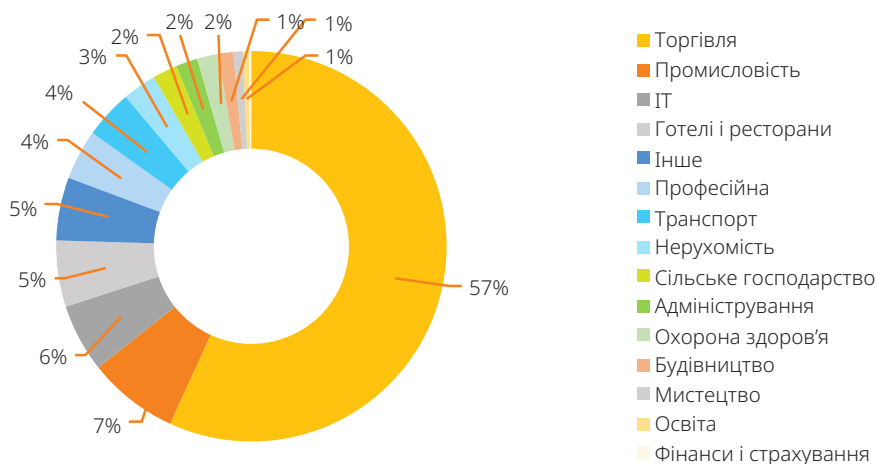

Джерело: ГУСЗО

Із загальної кількості зайнятих працівників у суб'єктах господарювання 71% (або 256.2 тис. осіб) працюють на підприємствах. Із них, згідно з **Рис. 33**, абсолютна більшість зайняті на промисловості (144.1 тис. осіб або 56%). Також значна частка працівників зайняті у торгівлі (29.3 тис. осіб або 12%) та сільському господарстві (25.1 тис. осіб або 10%).

РИСУНОК 34

Кількість зайнятих працівників фізичних осіб-підприємців як суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у Запорізькій області (2018 р.)

Джерело: ГУСЗО

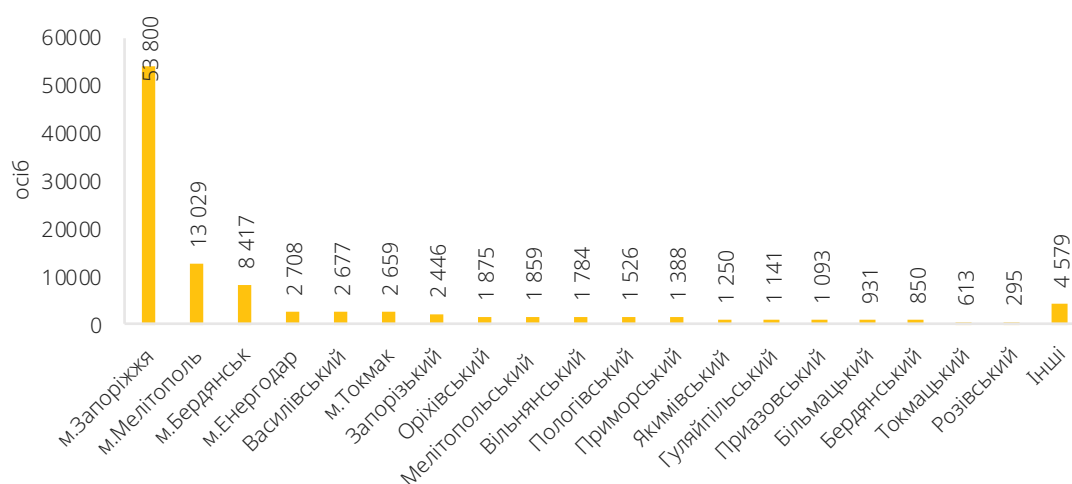
Із загальної кількості зайнятих працівників у суб'єктах господарювання 29% (або 104.9 тис. осіб) працюють як фізичні особи-підприємці. Із них, відповідно до **Рис. 34**, абсолютна більшість зайняті у торгівлі (59.6 тис. осіб або 57%). Також значна частка працівників зайняті у промисловості (7.8 тис. осіб або 7%), інформації та телекомунікаціях (5.9 тис. осіб або 6%), професійній діяльності (4.4 тис. осіб або 5%) та транспорті (4.2 тис. осіб або 5%).

1.7 — ЗАЙНЯТИСТЬ ЗА МІСТАМИ ОБЛАСНОГО ЗНАЧЕННЯ ТА РАЙОНАМИ

Кількість зайнятих працівників на підприємствах як суб'єктів господарювання розподілено дуже нерівномірно по Запорізькій області, що проілюстровано на **Рис. 27**. Із загальної кількості у 256.2 тис. осіб, які зайняті на підприємствах, аж 71% (або 181.3 тис. осіб) зайняті у місті Запоріжжя. Після Запоріжжя за кількістю зайнятих працівників іде Бердянськ (5% або 12.3 тис. осіб), Мелітополь (5% або 12.2 тис. осіб) та Василівський район (3% або 7 тис. осіб). Кількість зайнятих працівників на підприємствах інших міст і районів області наведено на відповідному рисунку.

РИСУНОК 35

Кількість зайнятих працівників фізичних осіб-підприємців як суб'єктів господарювання по містах обласного значення та районах у Запорізькій області (2018 р.)

Інші: Кам'янсько-Дніпровський (1274 зайнятих), Михайлівський (971), Веселівський (862), Чернігівський (647), Новомиколаївський (601), Великобілозерський (224)

Кількість зайнятих працівників як фізичних осіб-підприємців як суб'єктів господарювання розподілено знову ж дуже нерівномірно по Запорізькій області (**Рис. 35**). Із загальної кількості у 104.9 тис. осіб, зайнятих як фізичні особи-підприємці, 51.3% (або 53.8 тис. осіб) зайняті у місті Запоріжжя. За Запоріжжям за кількістю зайнятих працівників як фізичні особи-підприємці іде Мелітополь (12.4% або 13 тис. осіб), Бердянськ (8% або 8.4 тис. осіб) та Енергодар (3% або 2.7 тис. осіб). Кількість зайнятих працівників як фізичних осіб-підприємців інших міст і районів області наведено на цьому ж рисунку.

1.8 — ОКРЕМІ ВИДИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

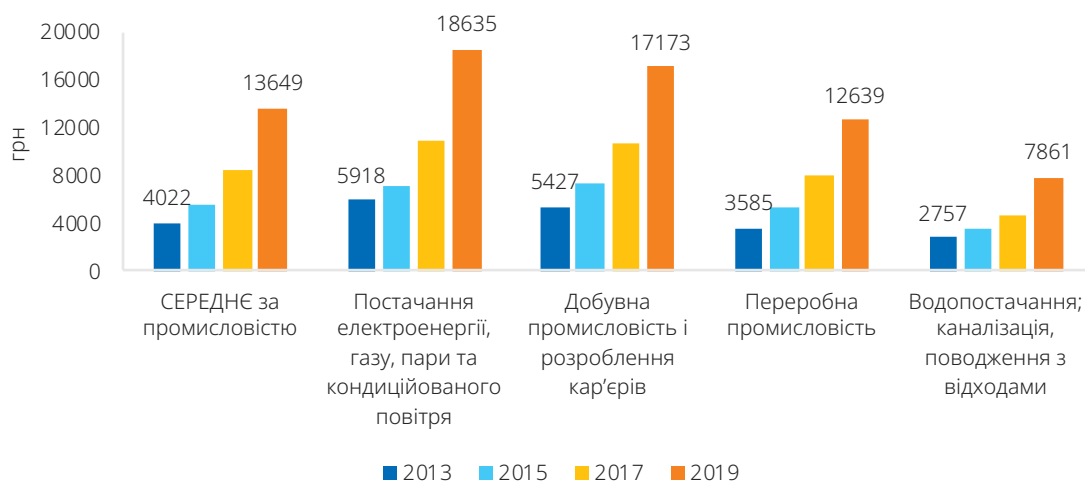
Важливою є статистика, як розподілені працівники за розміром нарахованої їм заробітної плати загалом у Запорізькій області, а також за двома ключовими видами економічної діяльності: промисловість і сільське господарство. Також окремо проаналізовано рибне господарство.

1.8.1. Промисловість

Оскільки середня заробітна плата є найвищою у промисловості, розглянемо окремо цей вид економічної діяльності.

РИСУНОК 36

Середня номінальна заробітна плата за промисловістю у Запорізькій області (2013, 2015, 2017, 2019 рр.)

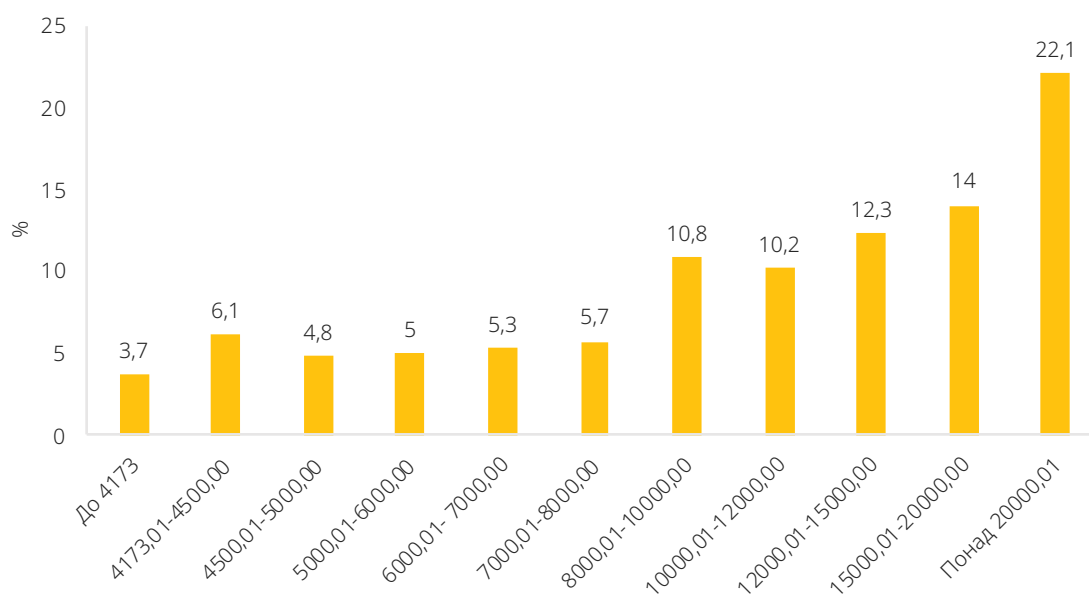

Джерело: ДССУ

Середнє значення номінальної заробітної плати у промисловості області, відповідно до **Рис. 36**, зросло з 2013 до 2019 року більш ніж утричі, з 4022 грн до 13649 грн. Серед видів промисловості, станом на кінець 2019 року, найвищу середню заробітну плату отримують працівники постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (18635 грн) і добувної промисловості і розроблення кар'єрів (17173 грн). Нижчу за середню заробітну плату за промисловістю отримують працівники переробної промисловості (12639 грн), а найнижчу серед усіх – водопостачання, каналізації, поводження з відходами (7861 грн). Найбільше зростання 2019 року порівняно з 2013 роком (у 3.5 рази) демонструє переробна промисловість, а найменше (у 2.8 разів) – водопостачання, каналізація, поводження з відходами.

РИСУНОК 37

Розподіл кількості штатних працівників за розмірами нарахованої їм заробітної плати у промисловості (грудень 2019 р.)

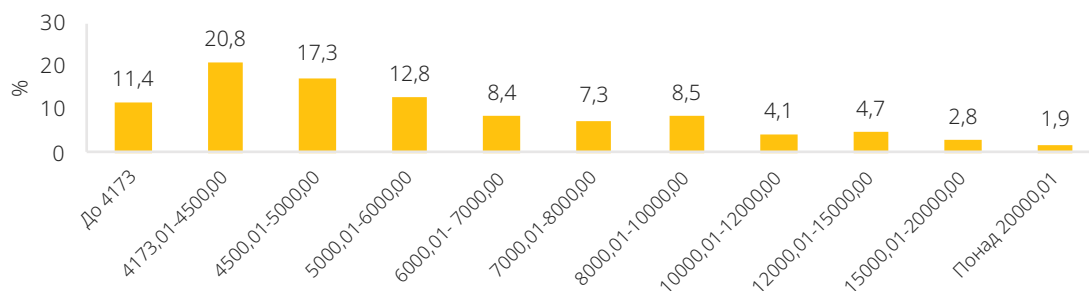
Джерело: ГУСЗО

Станом на грудень 2019 року, кількість працівників промисловості, яким оплачено 50% і більше робочого часу, складає 128.9 тис. осіб. Із них, 3.7% працівників (або 4.8 тис. осіб) отримали заробітну плату у межах мінімальної заробітної плати, тобто не більше 4173 грн (**Рис. 37**). На противагу, 22.1% працівників (або 28.5 тис. осіб) отримали заробітну плату вище 20000 грн. Це свідчить про значні диспропорції в оплаті праці у промисловості, а також про суттєву нерівність між найвищим рівнем оплати праці та найнижчим. Крім того, зростання показника зліва направо демонструє, що зайняті у промисловості, які отримують вищу оплату праці, кількісно переважають зайнятих із нижчою оплатою праці.

1.8.2. Сільське господарство

Р И С У Н О К 38

Розподіл кількості штатних працівників за розмірами нарахованої їм заробітної плати у сільському господарстві (грудень 2019 р.)

Джерело: ГУСЗО

Станом на грудень 2019 року, кількість працівників сільського господарства, яким оплачено 50% і більше робочого часу, складає 14.3 тис. осіб. Із них, 11.4% працівників (або 1.6 тис. осіб) отримали заробітну плату у межах мінімальної заробітної плати, тобто не більше 4173 грн (Рис. 38). Всього 1.9% працівників (або 272 особи) отримали заробітну плату вище 20000 грн. Це свідчить про суттєві диспропорції в оплаті праці у сільському господарстві, а також про значну нерівність між найвищим рівнем оплати праці та найнижчим. Крім того, спад показника зліва направо демонструє, що зайняті у сільському господарстві, які отримують нижчу оплату праці, кількісно значно переважають зайнятих із вищою оплатою праці.

Т А Б Л И Ц Я 3

Зміна продуктивності праці в сільськогосподарських підприємствах Запорізької області (2016-2018 рр.)

	2017 до 2016			2018 до 2017			2018 до 2016		
	Сільське господарство	Рослинництво	Тваринництво	Сільське господарство	Рослинництво	Тваринництво	Сільське господарство	Рослинництво	Тваринництво
Україна	0.99	0.96	1.08	1.16	1.17	1.11	1.14	1.13	1.19
Запорізька область	1.01	0.99	1.09	0.86	0.84	1.04	0.87	0.83	1.14

Джерело: ДССУ

Зміну продуктивності праці розраховано шляхом ділення відповідних періодів для визначення напрямку динаміки показника: якщо показник є більшим за 1,

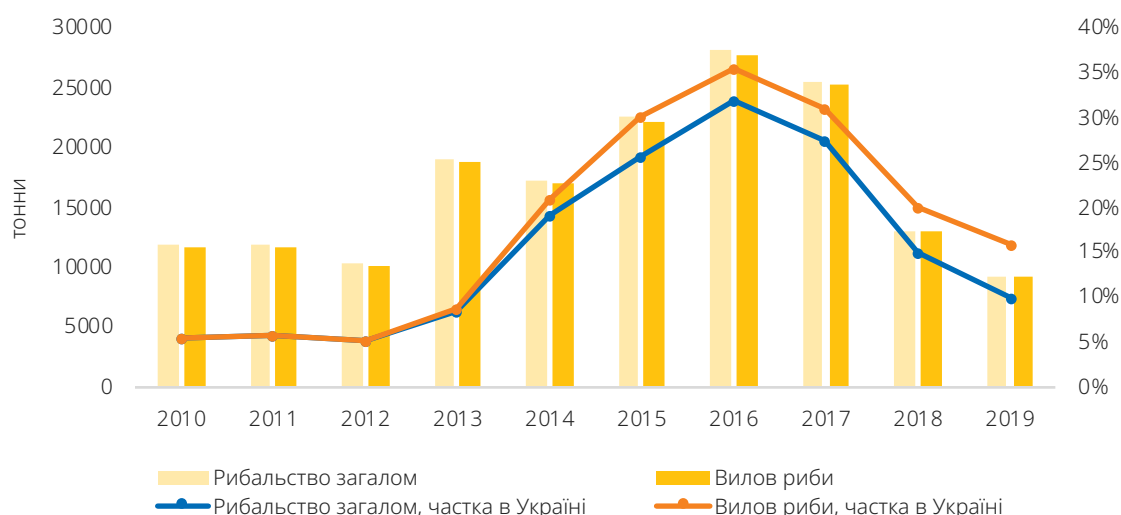
він свідчить про зростання продуктивності праці, а якщо меншим за 1 – про її спадання. Відповідно до **Таблиці 3**, у той час, коли продуктивність праці у сільському господарстві¹² в Україні загалом зростає (від 0.99 2017 року порівняно з 2016 роком до 1.16 2018 року порівняно з 2017 роком), у Запорізькій області вона знижується (від 1.01 2017 року порівняно з 2016 роком до 0.86 2018 року порівняно з 2017 роком). Відповідно, для Запорізької області зміна продуктивності праці у сільському господарстві 2018 року до 2016 року становить спад на 13%. Схожа ситуація простежується і у рослинництві: зміна продуктивності праці 2018 року до 2016 року становить спад на 17%. Навпаки, тваринництво демонструє зростання продуктивності праці на 14% порівняно з 2016 роком.

1.8.3. Рибне господарство

На території Запорізької області знаходяться два транзитних водосховища, Дніпровське та Каховське, а також 28 водосховищ із загальною площею у 2474 га., південь області омиває Азовське море, берегова лінія якого в межах області перевищує 300 км. Крім того, на території області протікає 109 річок, розташовано 846 озер та 1174 ставків. Тому проаналізовано рибальство як важливу складову господарства області.

РИСУНОК 39

Рибне господарство у Запорізькій області (2010-2019 рр.)

Джерело: ДССУ

12 Продуктивність праці у сільському господарстві розраховується шляхом ділення обсягу продукції сільського господарства у постійних цінах 2010 р., виробленої у сільському господарстві, на середньооблікову кількість працівників, зайнятих у сільськогосподарському виробництві.

Частка рибальства Запорізької області у загальному вилові риби та добування інших водних живих ресурсів України (відповідно до **Рис. 39**) зростала з 5.5% 2010 року (11926 т. вилову риби та добування всіх водних живих ресурсів у Запорізькій області від 218681 т. по Україні) до 8.3% 2013 року, до 18.9% 2014 року, 25.4% 2015 року і аж до 31.8% 2016 року. Це свідчить про потужний потенціал Запорізької області у рибальстві на рівні України. Проте, ця частка скоротилася до 27.4% 2017 року і до 9.8% 2019 року. Одним із вагомих чинників такого скорочення стало зменшення рибних запасів у водоймах.

Виллов риби у Запорізькій області відносно України теж зростав відповідними темпами: від 5.4% 2010 року (11699 т. вилову риби у Запорізькій області від 215017 т. по Україні) до 21.0% 2014 року і аж до 35.3% 2016 року. Втім, потім цей показник скоротився до 30.8% 2017 року і до 15.7% 2019 року з тієї ж причини скорочення рибних запасів, починаючи з 2016 року.

РОЗДІЛ ІІ

Огляд діяльності Запорізького обласного центру зайнятості

Резюме: у Розділі 2 проаналізовано діяльність Запорізького обласного центру зайнятості щодо послуг та видів забезпечення, який він надає безробітним та роботодавцям. Зокрема, наведено характеристики основним послугам: сприяння у працевлаштуванні безробітних, надання допомоги з безробіття, професійної орієнтації і підготовки, надання ваучера на навчання від ДСЗ, неформального навчання, компенсації роботодавцям за створення нових робочих місць, інституту консультанта роботодавця, допомоги з часткового безробіття.

Запорізький обласний центр зайнятості (ЗОЦЗ) входить до централізованої системи державних установ Державної служби зайнятості (ДСЗ), діяльність якої спрямовується та координується Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства у сфері зайнятості населення. ЗОЦЗ має статус регіонального ЦЗ.

До підпорядкування ЗОЦЗ належать міський ЦЗ, три відділи сприяння зайнятості Запорізького МЦЗ, два міськрайонних ЦЗ, одна міськрайонна філія ЗОЦЗ, одна міська філія ЗОЦЗ, п'ятнадцять районних філій ЗОЦЗ і два відділи сприяння зайнятості у районах області (див. **Таблицю 4**).

ТАБЛИЦЯ 4

Міські, міськрайонні ЦЗ та районні філії ЗОЦЗ

№	НАЗВА
1	Запорізький обласний центр зайнятості
2	Запорізький міський центр зайнятості
3	Південний відділ сприяння зайнятості Запорізького МЦЗ
4	Правобережний відділ сприяння зайнятості Запорізького МЦЗ
5	Шевченківський відділ сприяння зайнятості Запорізького МЦЗ
6	Бердянський міськрайонний центр зайнятості
7	Мелітопольський міськрайонний центр зайнятості
8	Токмацька міськрайонна філія ЗОЦЗ

> П Р О Д О В Ж Е Н Н Я Т А Б Л И Ц І

№	НАЗВА
9	Енергодарська міська філія ЗОЦЗ
10	Більмацька районна філія ЗОЦЗ
11	Василівська районна філія ЗОЦЗ
12	Веселівська районна філія ЗОЦЗ
13	Вільнянська районна філія ЗОЦЗ
14	Гуляйпільська районна філія ЗОЦЗ
15	Запорізька районна філія ЗОЦЗ
16	Кам'янсько-Дніпровська районна філія ЗОЦЗ
17	Михайлівська районна філія ЗОЦЗ
18	Новомиколаївська районна філія ЗОЦЗ
19	Оріхівська районна філія ЗОЦЗ
20	Пологівська районна філія ЗОЦЗ
21	Приазовська районна філія ЗОЦЗ
22	Приморська районна філія ЗОЦЗ
23	Чернігівська районна філія ЗОЦЗ
24	Якимівська районна філія ЗОЦЗ
25	Відділ сприяння зайнятості у Розівському районі Більмацької районної філії
26	Відділ сприяння зайнятості у Великобілозерському районі Кам'янсько-Дніпровської районної філії

У ЗОЦЗ працює 106 осіб станом на кінець 2019 року, а загалом у Службі зайнятості Запорізької області – 555 осіб. Нижче у **Таблиці 5** перераховано керівництво ЗОЦЗ.

Т А Б Л И Ц Я 5

Керівництво ЗОЦЗ

ПРІЗВИЩЕ, ІМ'Я, ПО БАТЬКОВІ	ПОСАДА
Дуднік Ірина Олександрівна	Директор ЗОЦЗ
Кошечко Тетяна Вікторівна	Заступник директора ЗОЦЗ
Пархоменко Валентина Андріївна	Заступник директора ЗОЦЗ
Іванілов Олег Юрійович	Заступник директора ЗОЦЗ, начальник відділу організації надання соціальних послуг

Усі послуги, які пропонує ЗОЦЗ, є безкоштовними і надаються винятково за згодою особи. Відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» та Закону України «Про зайнятість населення», такими послугами є:

- професійна підготовка або перепідготовка, підвищення кваліфікації безробітних у професійно-технічних та вищих навчальних закладах, у тому числі в навчальних закладах ДСЗ, на підприємствах, в установах, організаціях;
- професійна орієнтація;
- пошук підходящої¹³ роботи та сприяння у працевлаштуванні, у тому числі шляхом організації громадських та інших робіт тимчасового характеру у порядку, встановленому КМУ;
- здійснення на замовлення роботодавця підбору працівників;
- задоволення потреб роботодавців у тимчасових працівниках для виконання громадських та інших робіт тимчасового характеру;
- надання роботодавцям, які працевлаштовують громадян, зазначених у частині першій статті 14 Закону України «Про зайнятість населення», компенсації відповідно до статті 26 Закону України «Про зайнятість населення»;
- надання роботодавцям – суб'єктам малого підприємництва, які працевлаштовують безробітних, компенсації відповідно до статті 27 Закону України «Про зайнятість населення»;
- надання ваучера для підтримання конкурентоспроможності деяких категорій громадян шляхом перепідготовки, спеціалізації, підвищення кваліфікації за професіями та спеціальностями для пріоритетних видів економічної діяльності відповідно до статті 30 Закону України «Про зайнятість населення»;
- стимулювання діяльності роботодавців, спрямованої на створення нових робочих місць шляхом щомісячної компенсації єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
- здійснення заходів сприяння зайнятості внутрішньо переміщених осіб відповідно до статті 24-1 Закону України «Про зайнятість населення»;

13 Згідно із Законом України «Про зайнятість населення», «підходящою для безробітного вважається робота, що відповідає освіті, професії (спеціальності), кваліфікації особи з урахуванням доступності транспортного обслуговування, встановленої рішенням місцевої державної адміністрації, виконавчого органу відповідної ради. Заробітна плата повинна бути не нижче розміру заробітної плати такої особи за останнім місцем роботи з урахуванням середнього рівня заробітної плати, що склався у регіоні за минулий місяць, де особа зареєстрована як безробітна».

- надання роботодавцям компенсації витрат на оплату праці працевлаштованих осіб з числа ВПО та компенсації витрат роботодавця, який працевлаштовує зареєстрованих безробітних з числа ВПО, на перепідготовку та підвищення кваліфікації;
- допомога роботодавцям у підготовці текстів оголошень про вакансії;
- сприяння у проведенні роботодавцями співбесід із кандидатами на робочі місця та організація зустрічей з шукачами роботи;
- проведення семінарів для роботодавців, у тому числі з питань працевлаштування інвалідів;
- надання консультацій щодо виконання певних норм законодавства про працю і зайнятість, державне соціальне страхування на випадок безробіття, у тому числі з питань вивільнення працівників, працевлаштування громадян, які не здатні конкурувати на ринку праці, з питань використання праці іноземців тощо;
- надання консультацій особам з питань організації та провадження підприємницької діяльності;
- інформаційні та консультаційні послуги, пов'язані з працевлаштуванням.

Видами забезпечення, які надає ЗОЦЗ відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», є:

- допомога з безробіття, у тому числі одноразова її виплата для організації безробітним підприємницької діяльності;
- допомога на поховання у разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні.

З метою пошуку роботи, ЗОЦЗ надає допомогу з:

1. Сприяння у працевлаштуванні безробітних, у тому числі шляхом забезпечення тимчасової зайнятості, з використанням оперативної інформації про вільні робочі місця та вакантні посади не тільки в межах району чи Запорізької області, а й по Україні.
2. Надання допомоги з безробіття.
3. Професійної орієнтації, професійної підготовки або перепідготовки, підвищення кваліфікації.
4. Надання ваучера для підтримання конкурентоспроможності деяких категорій громадян шляхом перепідготовки, спеціалізації, підвищення кваліфікації

за професіями та спеціальностями для пріоритетних видів економічної діяльності.

5. Підтвердження результатів неформального професійного навчання.
6. Компенсації роботодавцям за працевлаштування безробітних на нові робочі місця.
7. Надання підтримки роботодавцям через інститут консультанта роботодавця.
8. Надання допомоги з часткового безробіття.
9. Надання кваліфікованих інформаційних та консультаційних послуг, пов'язаних з працевлаштуванням.

2.1 — СПРИЯННЯ У ПРАЦЕВЛАШТУВАННІ БЕЗРОБІТНИХ ТА ІНШИХ КАТЕГОРІЙ ГРОМАДЯН

ЗОЦЗ надає послуги зі сприяння у працевлаштуванні безробітним, які бажають працювати, а також зайнятим громадянам, які бажають змінити місце роботи, працевлаштуватися за сумісництвом чи у вільний від навчання час. Реєстрація безробітних, які звертаються за сприянням у працевлаштуванні, проводиться центром зайнятості незалежно від зареєстрованого місця проживання чи перебування.

Порядок реєстрації у ЗОЦЗ деталізовано у відповідному розділі веб-сайту ДСЗ (Державна служба зайнятості > Громадянам > Знайти роботу > Реєстрація в Службі зайнятості).

Статусу безробітного може набути:

- особа працездатного віку до призначення пенсії (зокрема на пільгових умовах або за вислугу років), яка через відсутність роботи не має заробітку або інших передбачених законодавством доходів, готова та здатна приступити до роботи;
- особа з інвалідністю, яка не досягла встановленого статтею 26 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” пенсійного віку та отримує пенсію з інвалідності або соціальну допомогу відповідно до законів України “Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю” та “Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю”;

- особа, молодша 16-річного віку, яка працювала і була звільнена у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці, зокрема припинення або перепрофілювання підприємств, установ та організацій, скорочення чисельності (штату) працівників.

Статус безробітного надається зазначеним вище особам за їхньою особистою заявою у разі відсутності належної роботи з першого дня реєстрації у ЗОЦЗ.

Після здобуття статусу безробітного, особа має змогу:

- здійснити пошук роботи за допомогою інформаційних стендів та татч-скрінів у секторі самостійного пошуку роботи, використовуючи найбільшу в країні базу оперативної інформації про вакантні посади не лише в межах Запорізької області, а й по всій Україні;
- здобути інформацію про актуальні професії на підприємствах району, послуги та види продукції, що виробляється, про умови праці та її оплату;
- ознайомитись з переліком професій, за якими здійснюється професійне навчання за направленням державної служби зайнятості;
- здобути інформацію про навчальні заклади, які здійснюють професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації за професіями, що мають попит на ринку праці;
- ознайомитися з переліком вимог щодо знань, навичок та здібностей для володіння конкретною професією;
- дізнатися про можливості тимчасової зайнятості на громадських та сезонних роботах;
- ознайомитися з нормативно-правовими документами, що регулюють питання зайнятості та державного соціального страхування України на випадок безробіття
- звернутися до спеціаліста з працевлаштування, який:
 - > надасть індивідуальну консультацію щодо перспектив працевлаштування;
 - > у разі неможливості працевлаштування за фахом допоможе зорієнтуватися у виборі чи зміні професії;
 - > допоможе оволодіти потрібними навичками задля результативного пошуку роботи та технікою самопрезентації роботодавцю;
 - > запропонує відвідати тематичні або загальні семінари та тренінги;

- надасть професійно-інформаційні послуги та індивідуальні консультації з професійної орієнтації.

З метою допомоги із працевлаштування ЗОЦЗ організовує та проводить такі заходи:

- ярмарки вакансій, на яких безробітна особа може знайти майбутнього роботодавця;
- дні кар'єри, де можна ознайомитися з перспективами зайнятості за конкретною професією, визначити напрями особистого кар'єрного зростання;
- дні професійної орієнтації, де можна ознайомитися з переліком та основними характеристиками професій, що мають попит на ринку праці, основними вимогами роботодавців до претендентів на роботу та пройти тестування з метою самовизначення у світі професій;
- дні відкритих дверей ЗОЦЗ, які знайомлять із послугами, що надає ДСЗ.

Окрема увага приділяється таким категоріям шукачів роботи, як особи з інвалідністю, внутрішньо переміщені особи та військовослужбовцями й учасниками антитерористичної операції.

На веб-сайті ДСЗ безробітна особа може створити персональний електронний кабінет, де розмістить власне резюме. Також, створено онлайн-платформу із навчальними відео «Сучасне резюме і пошук роботи онлайн» у співпраці із Міністерством цифрової трансформації України (www.osvita.diia.gov.ua).

2.1.1. Інститут кар'єрного радника

Кар'єрні радники надають послуги зареєстрованим безробітним та здійснюють їхній супровід з метою подальшого працевлаштування.

Серед основних функцій кар'єрних радників є первинне та поглиблене профілювання осіб, які шукають роботу. Відповідно до ступеня мотивації та можливостей працевлаштування (відсутність досвіду довготривалого безробіття, повна відповідність особистісних і професійних якостей вимогам ринку праці, наявність затребуваної професії, досвіду роботи, вмінь та навичок тощо), шукачі розділяються на п'ять профілів. На основі цих даних радник спільно з особою складають індивідуальний план працевлаштування або надання послуг.

Згідно з Наказом Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Порядку та умов складання, виконання індивідуальних планів надання послуг і працевлаштування» №1913 від 19.12.2018 визначено, що індивідуальний план надання послуг складається кар'єрним радником разом із особою, яка

шукає роботу, за результатами первинного профілювання. У плані надання послуг зазначаються результати профілювання, індивідуальні особливості працевлаштування, перелік заходів і послуг щодо сприяння працевлаштуванню (із зазначенням строків та результатів їх проведення), які мають вжити кар'єрний радник та особа, яка шукає роботу, зобов'язання сторін щодо виконання такого плану.

2.2 — ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТИМЧАСОВОЮ ЗАЙНЯТИСТЮ

Тимчасова зайнятість, згідно зі статтею 31 Закону України «Про зайнятість населення», визначається як вид роботи, що організовується роботодавцем строком до шести місяців, що носить тимчасовий характер задля додаткового стимулювання мотивації до праці та матеріальної підтримки безробітних та інших категорій осіб роботодавцями. Така робота має тимчасовий характер і не може бути використана для постійних робочих місць і вакансій; може виконуватися на умовах неповного робочого дня; має економічну, соціальну та екологічну користь для регіону; не вимагає від працевлаштованого додаткової спеціальної, освітньої та кваліфікаційної підготовки.

Видом тимчасової зайнятості є громадські роботи та інші роботи тимчасового характеру. Така зайнятість дає можливість оперативно задовольнити потреби роботодавців та виконати певні види робіт.

З безробітними, які залучаються до виконання робіт тимчасового характеру, укладаються трудові договори на строк, що сумарно протягом року не може перевищувати 180 календарних днів.

Оплата праці таких осіб здійснюється за фактично виконану роботу в розмірі, що не може бути меншим, ніж мінімальний розмір заробітної плати, та відповідно до положень угоди. Фінансування громадських робіт здійснюється за рахунок коштів місцевих бюджетів, роботодавців та інших не заборонених законодавством джерел.

Роботодавці, які наймають безробітних для виконання робіт тимчасового характеру, здійснюють роботу переважно з благоустрою та відновлення інфраструктури міст та районів.

Механізм організації громадських та інших робіт тимчасового характеру визначається Порядком організації громадських та інших робіт тимчасового характеру, затвердженим Постановою КМУ «Про затвердження Порядку організації громадських та інших робіт тимчасового характеру» № 175-2013-п від 20.03.2013.

2.3 — НАДАННЯ ДОПОМОГИ З БЕЗРОБІТТЯ

Умови отримання, нарахування та виплати допомоги з безробіття (ДЗБ) визначено статтями 22, 23 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» та Порядком надання допомоги з безробіття, у тому числі одноразової її виплати для організації безробітним підприємницької діяльності, затвердженим наказом Міністерства соціальної політики № 613 від 15.06.2015.

Відповідно до цих законодавчих актів передбачено, що застрахованим особам, визнаним в установленому порядку безробітними, страховий стаж яких протягом 12 місяців, що передували реєстрації особи як безробітної, становить не менше ніж шість місяців за даними Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, розмір ДЗБ визначається у відсотках до їхньої середньої заробітної плати (доходу), визначеної відповідно до Порядку обчислення середньої заробітної плати (доходу) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, затвердженого постановою КМУ № 1266 від 26.09.2001, залежно від страхового стажу: до 2 років – 50%; від 2 до 6 років – 55%, від 6 до 10 років – 60%, понад 10 років – 70%. Передбачено, що середня заробітна плата обчислюється центрами зайнятості з використанням даних Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Залежно від тривалості перебування у статусі безробітного ДЗБ зменшується і виплачується у відсотках до визначеного розміру: перші 90 календарних днів – 100%; протягом наступних 90 календарних днів – 80%; надалі – 70%.

2.4 — ПОСЛУГИ З ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ

Професійна орієнтація – це допомога у виборі або зміні професії чи нового робочого місця. Послуги, що надаються у межах цієї функції ЗОЦЗ, є:

- професійне інформування – здобуття інформації про сучасний світ професій, вимоги до працівника, перспективи розвитку ринку праці щодо сприяння працевлаштуванню;
- професійне консультування – допомога зі з'ясування професійних схильностей, здібностей та цілей шукача роботи через проходження спеціалізованих тестів та індивідуальних консультацій із фахівцями ЗОЦЗ;
- навчання з пошуку вакансій з різних інформаційних джерел, написання резюме, підготовки до співбесіди з потенційним роботодавцем;

- професійний відбір – полягає у відборі безробітних на професійне навчання під замовлення роботодавця та відборі претендентів на вакантні посади на замовлення роботодавця;
- проведення профорієнтаційних уроків та екскурсій на підприємства міста (району) для старших школярів. Діти також мають змогу пройти поглиблене тестування з метою вибору майбутньої професії (за чотирма методиками) та навчального закладу для її здобуття.

Пройти тестування з визначення профорієнтації можна безкоштовно на інтернет-платформі ДСЗ (<http://profi.dcz.gov.ua>). Платформа також надає можливість провести власну профорієнтацію, пройшовши психологічне тестування та проаналізувавши його результати. Крім комплексного профорієнтаційного тесту, на платформі розміщено 10 тестів з діагностики “м’яких навичок” (soft skills).

Згідно з **Таблицею 6**, у Запорізькій області профорієнтаційними послугами було охоплено 183953 осіб 2018 року і 181343 осіб 2019 року. Наприклад, 2019 року профорієнтаційні послуги було надано 60 тис. осіб, які мали статус зареєстрованого безробітного та 62.1 тис. осіб, які навчаються у навчальних закладах різних типів (з яких учні загальноосвітніх шкіл становили 57.3 тис. осіб).

За період з січня по квітень 2020 року профорієнтаційні послуги було надано 48998 осіб. Серед громадян, які отримали такі послуги 32 тис. були безробітними і 17 тис. – ті, хто навчається, бажає змінити роботу та інші (в тому числі 3.9 тис. були учнями шкіл). Кількість профорієнтаційних послуг загалом становить 89 тис.

Безробітні особи також мають можливість потрапити на консультацію з профорієнтації, скориставшись сервісом «Електронна черга».

2.5 — НАВЧАННЯ ЗА НАПРАВЛЕННЯМ ЗОЦЗ

ЗОЦЗ забезпечує професійне навчання, надаючи направлення зареєстрованим безробітним за рахунок коштів Фонду загальнообов’язкового державного соціального страхування України. Таке професійне навчання враховує професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації.

Професійне навчання здійснюється у професійно-технічних та вищих навчальних закладах, у тому числі в центрах професійно-технічної освіти (ЦПТО), на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання або безпосередньо у роботодавців-замовників кадрів.

ЗОЦЗ укладає договір із зареєстрованим безробітним, який виявляє бажання пройти професійне навчання, та видає направлення на професійне навчання до навчального закладу. Безробітний зараховується до навчального закладу на підставі направлення на професійне навчання.

Під час навчання громадяни з числа зареєстрованих безробітних отримують ДЗБ у розмірах і строки, що встановлені відповідно до законодавства України, компенсацію фактичних витрат на проїзд до місця навчання та у зворотному напрямку за кожен день навчання (крім витрат на проїзд у міському транспорті), а також забезпечуються за потреби місцем проживання на період навчання.

У разі припинення зареєстрованим безробітним професійного навчання без поважних причин або відмови працювати за одержаною професією (спеціальністю) безробітний відшкодовує центру зайнятості, який уклав з ним договір на професійне навчання, суму витрат на професійне навчання, проїзд до місця розташування навчального закладу та у зворотному напрямку, проживання у період навчання.

Відповідно до **Таблиці 6**, у Запорізькій області пройшли професійне навчання 2017 року 7994 особи, 2018 року – 3467 осіб, а 2019 року – 3293 особи. А протягом січня-квітня 2020 року кількість таких осіб склала 974. Ці особи здобували навчання за 19 професіями, як наприклад: продавець продовольчих товарів, продавець непродовольчих товарів, адміністратор, електрогазозварник, кухар, перукар, оператор котельні, тракторист, електромонтер, молодша медична сестра, оператор комп'ютерного набору, штукатур, верстатник тощо.

2.5.1. Дуальна форма навчання

Дуальна форма навчання – це форма здобуття освіти, за якою теоретичний матеріал опановується у навчальному закладі, а практичне навчання проходить на виробництві.

Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки «Про розширення переліку закладів професійної (професійно-технічної освіти) для впровадження елементів дуальної форми навчання» №473 від 15.05.2018, у Запорізькій області передбачено такі 12 навчальних закладів (відповідні професії у дужках), де втілюється дуальна форма навчання:

- Державний навчальний заклад (ДНЗ) «Запорізький центр професійно-технічної освіти водного транспорту» (електрозварник ручного зварювання);
- ДНЗ «Запорізьке вище професійне училище» (агент з постачання, контролер-касир);

- ДНЗ «Запорізький професійний ліцей залізничного транспорту» (електрозварник, провідник пасажирського вагону, касир квитковий, верстатник широкого профілю);
- ДНЗ «Бердянський машинобудівний професійний ліцей» (електрозварник);
- ДНЗ «Запорізьке вище професійне училище «Моторобудівник» (токарь);
- ДНЗ «Запорізький правобережний професійний ліцей» (електрогазоварник, електрозварник на автоматичних та напіваавтоматичних машинах);
- ДНЗ «Дніпрорудненський професійний ліцей» (машиніст електровоза, електрогазоварник, кухар, кондитер);
- ДНЗ «Запорізьке машинобудівне вище професійне училище», (електрогазоварник);
- ДНЗ «Пологівський професійний ліцей» (слюсар з ремонту рухомого складу);
- ДНЗ «Мелітопольський багатoproфільний центр професійно-технічної освіти» (слюсар з ремонту рухомого складу, помічник машиніста електровозу, помічник машиніста тепловозу);
- ДНЗ «Запорізький будівельний центр професійно-технічної освіти» (електрогазоварник, електрозварник на автоматичних та напіваавтоматичних машинах);
- ДНЗ «Великобілозерський професійний аграрний ліцей» (електрогазоварник, водій автотранспортних засобів, категорії С, В, електрик з ремонту та обслуговування електроустаткування, кухар).

На початку навчання за дуальною формою навчання, має бути укладено тристоронню угоду між навчальним закладом, роботодавцем та здобувачем освіти. Цей документ має визначати права та обов'язки кожної зі сторін, строк і умови навчання.

Заклад професійної освіти має визначити майстра виробничого навчання, який стежитиме за дотриманням навчального плану та якістю підготовки і відвідуватиме здобувача освіти щонайменше один раз на тиждень. По-друге, має бути видано наказ про направлення здобувача освіти на виробництво принаймні за тиждень до старту навчання. По-третє, здобувач освіти зобов'язаний вести щоденник, до якого вноситимуться поточні записи здобувача освіти, майстра виробничого навчання, наставника, координаторів дуальної форми здобуття освіти (за потреби) щодо виконання графіка освітнього процесу, набуття здобувачем освіти професійних і ключових компетентностей, визначених освітньою програмою чи стандартом професійної освіти і результати поточного оцінювання результатів навчання.

2.5.2. Центри професійно-технічної освіти ДСЗ

Центри професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості (ЦПТО) надають послуги з професійного навчання, перепідготовки та підвищення кваліфікації і є спеціалізованими навчальними закладами сучасного європейського рівня для дорослого населення. Для зареєстрованих безробітних навчання у ЦПТО здійснюється за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

Навчальні заклади навчають за 85 робітничими професіями та за 230 напрямками підвищення кваліфікації. Навчання у ЦПТО триває від 1.5 до 11 місяців.

ЦПТО використовують у навчальному процесі новітні технології (спеціалізовані програмні засоби, інтерактивні технології, елементи дистанційного навчання) та максимально враховують вимоги роботодавців, адже навчальні програми узгоджуються із представниками провідних підприємств регіону у відповідних галузях.

В Україні функціонують 11 ЦПТО, а саме: Дніпропетровський ЦПТО, Донецький, Івано-Франківський, Луганський, Львівський, Одеський, Полтавський, Рівненський, Сумський, Харківський та Херсонський.

ЗОЦЗ найбільше співпрацює із Дніпропетровським, Харківським та Одеським ЦПТО, що пояснюється територіальною близькістю.

ТАБЛИЦЯ 6

Надання освітніх послуг ЗОЦЗ, осіб (2016-2020 рр.)

ПОКАЗНИК	2016	2017	2018	2019	СІЧЕНЬ-КВІТЕНЬ 2019
Проходили професійне навчання безробітні	8278	7994	3467	3293	974
з них в ЦПТО	302	558	204	211	69
Всього отримали ваучер на навчання	146	21	38	50	24
Кількість осіб, охоплених профорієнтаційними послугами			183953	181343	48998

Джерело: ДСЗ

Як зазначено у **Таблиці 6**, ЗОЦЗ спрямовував від 204 до 558 осіб до ЦПТО на навчання протягом 2016-2018 років. Протягом 2019 року було спрямовано на навчання до ЦПТО 211 осіб, а протягом січня-квітня 2020 року – 69 осіб.

2.5.3. Професійне навчання безпосередньо у роботодавців. Стажування

Безробітні мають змогу пройти навчання безпосередньо на підприємстві. Таке професійне навчання дає можливість підготувати професійні кадри з числа претендентів на вакансію з урахуванням вимог конкретного робочого місця.

Навчання на підприємстві, в тому числі стажування, здійснюється за індивідуальним навчальним планом та програмами з урахуванням особливостей виробництва. ЗОЦЗ укладає договір з роботодавцем і безробітним щодо такого навчання. А до викладання залучаються наставники та досвідчені висококваліфіковані працівники.

З метою реалізації можливості професійного навчання на підприємстві, роботодавець повинен подати до ЗОЦЗ замовлення на професійне навчання осіб, з числа зареєстрованих безробітних за професією, необхідною його підприємству; брати участь у визначенні змісту навчання, підготовці індивідуальних навчальних планів та програм стажування; та проводити професійне навчання в умовах виробництва або стажування під керівництвом кваліфікованих фахівців підприємства.

Оплата навчання здійснюється за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

Стажування – це вид підвищення кваліфікації робітників і фахівців з вищою освітою з метою засвоєння особою кращого українського чи закордонного досвіду, набуття практичних умінь і навичок та додаткової компетенції щодо виконання обов'язків на посаді, удосконалення професіоналізму.

Стажування здійснюється на договірній основі терміном до 3 місяців в залежності від складності професії за індивідуальними планами, з урахуванням специфіки виробництва, використанням сучасних технологій.

До проведення стажування залучаються наставники, досвідчені висококваліфіковані працівники.

За даними ЗОЦЗ на 3.01.2020 року, 84 роботодавці Запорізької області замовили та здійснюють професійне навчання зареєстрованих безробітних на робочому місці (на виробництві) за індивідуальною формою навчання або шляхом стажування з подальшим працевлаштуванням.

2.5.4. Дистанційна форма навчання

ЗОЦЗ організовує професійне навчання зареєстрованих безробітних також за дистанційною формою навчання.

Дистанційна форма навчання – це індивідуалізований процес здобуття освіти, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу на базі сучасних педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій. Дистанційна освіта визначається та регулюється Положенням про дистанційне навчання, яке затверджене наказом Міністерства.

Для забезпечення навчального процесу викладачі університету використовують комунікаційні засоби та платформи дистанційних курсів, де мають змогу прослуховувати лекції, ознайомлюватись з навчальними та методичними матеріалами курсів, спілкуватись між собою та з викладачами, виконувати самостійні завдання від викладачів, обмінюватись файлами з викладачами і завантажувати навчальну літературу.

Прикладами дисциплін, за якими реалізовано дистанційне навчання, є фінанси та бухгалтерський облік, управління персоналом та управління проектами у бізнесі.

По закінченню дистанційного навчання особа отримує свідоцтва про підвищення кваліфікації.

2.6 — НАДАННЯ ВАУЧЕРА

Відповідно до Статті 1 Закону України «Про зайнятість населення» від 18.04.2020 № 5067-VI, ваучер – це «документ встановленого зразка, що дає особі право на перепідготовку, підготовку на наступному освітньо-кваліфікаційному рівні, спеціалізацію, підвищення кваліфікації у навчальних закладах чи у роботодавця».

Відповідно до Статті 30 цього Закону, право на одноразове отримання ваучера мають:

“1) особи віком старше 45 років, страховий стаж яких становить не менше 15 років і які не досягли пенсійного віку, до досягнення встановленого статтею 26 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” пенсійного віку;

2) особи, звільнені з військової служби (крім військовослужбовців строкової служби), служби в органах внутрішніх справ, Державної служби спеціального зв’язку та захисту інформації України, органів і підрозділів цивільного захисту, податкової міліції або Державної кримінально-виконавчої служби України у зв’язку із скороченням чисельності, штату або за станом здоров’я до досягнення ними встановленого статтею 26 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” пенсійного віку, за наявності вислуги не менше 10 років, які не набули права на пенсію відповідно до Закону України

“Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб”;

3) особи, звільнені з військової служби після участі у проведенні антитерористичної операції, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, з числа осіб з інвалідністю до отримання права на пенсію відповідно до Закону України “Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб”;

4) внутрішньо переміщені особи працездатного віку за відсутності підходящої роботи”.

При цьому, вибір професії (спеціальності) із затвердженого переліку, форми та місця навчання здійснюється особою (Перелік професій, спеціальностей, напрямів підготовки та підвищення кваліфікації, для навчання за якими може бути видано ваучер, наведено у Додатку В).

Вартість ваучера встановлюється в межах вартості навчання, але не може перевищувати десятикратний розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб (що складає 21020 грн станом на травень 2020 року).

Навчання здійснюється закладами професійної (професійно-технічної) та вищої освіти, підприємствами, установами та організаціями, які мають ліцензію на провадження діяльності з надання освітніх послуг. У разі дострокового припинення занять без поважних причин особа відшкодовує частину витрат за період фактичного навчання протягом 30 робочих днів шляхом перерахування на рахунок закладу освіти.

Видача ваучерів особам здійснюється відповідно до Порядку видачі ваучерів для підтримання конкурентоспроможності осіб на ринку праці, затвердженого постановою КМУ «Про затвердження Порядку видачі ваучерів для підтримання конкурентоспроможності осіб на ринку праці» № 207 від 20.03.2013.

За даними у **Таблиці 6**, максимальну кількість ваучерів було видано 2016 року, а саме 146. 2017 року було видано 21 ваучер, а 2018 – 38. Протягом 2019 року їх було видано 50 особам, а за період січня-квітня 2020 року – 24 особам. Протягом 2020 року ваучер було використано для навчання за такими професіями: кондитер, кухар, електрогазозварник, електромонтер, тракторист, машиніст сільськогосподарського виробництва, водій навантажувача та швачка.

2.7 — НЕФОРМАЛЬНЕ ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ

За Законом України «Про професійний розвиток працівників» №4312-VI від 12.01.2012, неформальне професійне навчання працівників визначається як «набуття працівниками професійних знань, умінь і навичок, не регламентоване місцем набуття, строком та формою навчання». Неформальне професійне навчання полягає у праці на підприємстві та оволодінні певними професійними навичками без документального підтвердження, а запровадження процедури підтвердження кваліфікації працівників дає змогу присвоїти кваліфікацію працівникам, які не мають документа державного зразка про професійну освіту, але мають значний практичний стаж роботи.

ДСЗ надає направлення на підтвердження кваліфікації особи, яка пройшла неформальне професійне навчання. А особа, яка підтвердила кваліфікацію, отримує свідоцтво державного зразка про присвоєння (підвищення) робітничої кваліфікації за результатами неформального професійного навчання. Фінансування підтвердження результатів неформального професійного навчання здійснюється за рахунок коштів особи або роботодавця (у разі направлення ним особи).

Підтвердження результатів неформального професійного навчання здійснюють суб'єкти підтвердження – підприємства, установи, організації, які відповідають Вимогам, затвердженим наказом Міністерства соціальної політики та Міністерства освіти і науки від 16.12.2013 № 875/1776.

ДСЗ станом на травень 2020 року надає послуги з підтвердження результатів неформального навчання лише за професією «Кухар».

2.8 — КОМПЕНСАЦІЯ РОБОТОДАВЦЯМ ЗА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ БЕЗРОБІТНИХ НА НОВІ РОБОЧІ МІСЦЯ

Згідно з Порядком Компенсації роботодавцям витрат у розмірі єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затвердженим Постановою КМУ №347 від 15.04.2013 року, роботодавцям компенсуються фактичні витрати роботодавця нарахованого відповідно до статті 8 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – єдиного внеску) за працевлаштування осіб, яким надано статус безробітного, на нові робочі місця за програмою створення нових робочих місць згідно з переліком КВЕД або прийом квотних категорій громадян (особи передпенсійного віку, інваліди, молоді матері).

Право на компенсацію має роботодавець, який працевлаштовує на нове робоче місце строком не менше ніж на два роки за направленням ЦЗ зареєстрованих безробітних з таких категорій громадян:

- 1) діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування;
- 2) особи, звільнені після відбуття покарання або примусового лікування;
- 3) молодь, яка закінчила або припинила навчання у загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладах, звільнилася із строкової військової або альтернативної (невійськової) служби (протягом шести місяців після закінчення або припинення навчання чи служби) і яка вперше приймається на роботу;
- 4) особи, яким до настання права на пенсію за віком відповідно до статті 26 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" залишилося 10 і менше років;
- 5) особи з інвалідністю, які не досягли пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування";
- 6) один з батьків або особа, яка їх замінює, і має на утриманні дитину (дітей) віком до шести років; виховує без одного з подружжя дитину віком до 14 років або дитину з інвалідністю; утримує без одного з подружжя особу з інвалідністю з дитинства (незалежно від віку) та/або особи з інвалідністю I групи (незалежно від причини інвалідності);
- 7) учасники бойових дій, зазначені у пунктах 19 і 20 частини першої статті 6 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту".

Пріоритетний вид економічної діяльності визначається за основним видом економічної діяльності роботодавця.

Компенсація виплачується роботодавцю протягом одного року з дня працевлаштування зареєстрованого безробітного.

Роботодавець зобов'язаний щомісячно звітувати до органів доходів і зборів про суми нарахованого єдиного внеску.

За цією програмою, протягом січня-квітня 2020 року було працевлаштовано 188 безробітних осіб на нові робочі місця із компенсацією витрат роботодавцю у розмірі єдиного внеску. З них, 61 особа були недостатньо конкурентоспроможними на ринку праці та 127 осіб було працевлаштовано суб'єктами малого підприємства в пріоритетних видах економічної діяльності. З останньої категорії, найбільше осіб було працевлаштовано у транспорті (18.9%), переробній промисловості (16.5%), та оптовій і роздрібній торгівлі (16.5%).

2.9 — ІНСТИТУТ КОНСУЛЬТАНТА РОБОТОДАВЦЯ

Інститут консультанта роботодавця, який почав активно працювати з 1 січня 2020 року, має на меті переорієнтувати роботу спеціалістів зі взаємодії з роботодавцями з формальної реалізації визначених законом функцій на задоволення індивідуальних потреб клієнта. Це допомагає надавати спеціалізовані послуги роботодавцям за цільовими групами.

Окрема увага має приділятися обслуговуванню великих підприємств, коли консультанти роботодавців мають спеціалізуватися на особливостях галузей економіки, у яких функціонують такі великі підприємства.

Впровадження інституту консультанта роботодавця дозволить:

- ефективно розв'язати проблему “кадрового голоду”;
- підвищити зацікавленість громадян працювати легально на українських підприємствах;
- налагодити комунікацію з роботодавцями за допомогою зручних електронних сервісів;
- підвищити швидкість закриття вакансій;
- оперативно налагоджувати співпрацю з новоствореними підприємствами;
- надавати спеціалізовані послуги роботодавцям за цільовими групами;
- удосконалити систему підбору та професійного навчання безробітних для результативного працевлаштування.

Згідно з цим напрямом діяльності ЦЗ, за кожним роботодавцем закріплюється консультант, який володіє детальною інформацією щодо функціонування підприємства, його поточної та перспективної потреби у кадрах для напрацювання результативних напрямів подальшої співпраці з ЦЗ.

Всім роботодавцям надаються індивідуальні послуги з урахуванням виду економічної діяльності, специфіки роботи та кількості працівників, а також особливостей розвитку локальних ринків праці.

2.10 — РЕАКЦІЯ РИНКУ ПРАЦІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ НА КАРАТИННІ ОБМЕЖЕННЯ 2020 РОКУ І ДІЯЛЬНІСТЬ ЗОЦЗ

Пандемія COVID-19 2020 року стала фактором впливу не тільки на економіку України, а й на регіональні ринки праці. ДСЗ, і зокрема ЗОЦЗ, вживають низку заходів з метою пом'якшити негативні наслідки для ринку праці регіону у сфері зайнятості.

Протягом періоду січня-квітня 2020 року ЗОЦЗ звітує про зростання кількості зареєстрованих безробітних. Так, станом на 1 травня 2020 року мали статус безробітного 24073 особи як безробітні. Відповідний показник станом на аналогічну дату 2019 року становив 17040 осіб. Таким чином, чисельність зареєстрованих безробітних станом на 01.05.2020 року порівняно з 01.05.2019 року по Запорізькій області зросла на 41.3%.

Серед видів економічної діяльності, за якими зростання кількості безробітних максимальне станом на 1 травня 2020 року порівняно з відповідним періодом 2019 року, є (у порядку спадання): тимчасове розміщування й організація харчування (кількість зареєстрованих безробітних зросла на 113%), охорона здоров'я та надання соціальної допомоги (кількість зареєстрованих безробітних зросла на 95%), будівництво (зростання на 93%), переробна промисловість (зростання на 76%), мистецтво, спорт, розваги та відпочинок (зростання на 68%), діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (зростання на 62%), оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (на 58%) та операції з нерухомим майном (на 52%).

Серед професійних груп, за якими зростання кількості безробітних є максимальним, є (у порядку спадання): професіонали (кількість зареєстрованих безробітних зросла на 63% щодо відповідного періоду 2019 року), фахівці (теж на 63%), працівники сфери торгівлі та послуг (на 54%) та кваліфіковані робітники з інструментом (на 52%).

Якщо на 24073 особи зареєстрованих безробітних припадає 1375 вакансій, навантаження на одну вакансію складає 18 осіб.

За період карантину (з 12 березня по 25 травня) роботодавцями до ЗОЦЗ надано 8053 вакансії, що на 47% менше, ніж за відповідний період минулого року.

Серед заходів, які запроваджуються ЗОЦЗ для подолання наслідків пандемії на ринок праці, є:

- Спрощення реєстрації в ЦЗ та отримання ДЗБ.
- Створення можливості подати заяву про отримання статусу безробітного та отримання ДЗБ дистанційно.

- Підвищення мінімального розміру ДЗБ на період карантину та протягом 30 днів після його завершення з 610 до 1000 грн.
- Призначення допомоги зареєстрованим у ЦЗ безробітним з першого дня набуття статусу (навіть тим, хто був звільнений у період карантину за власним бажанням). До карантину звільненим за власним бажанням допомога виплачувалася з 91-го дня набуття статусу безробітного.
- Отримання допомоги з часткового безробіття.

2.10.1. Допомога з часткового безробіття на період карантину 2020 року

КМУ затвердив Порядок надання та повернення коштів, спрямованих на фінансування допомоги з часткового безробіття на період карантину, встановленого КМУ з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, №306 від 22 квітня 2020 р. Цим документом надано право на отримання допомоги з часткового безробіття роботодавцям з числа суб'єктів малого та середнього підприємництва, які:

- зупинили або скоротили діяльність через карантин;
- сплачували єдиний внесок протягом останніх 6 місяців, що передують даті зупинення або скорочення діяльності, за найманих працівників, з якими не припинено трудові відносини на дату подання звернення до ЗОЦЗ.

Допомога встановлюється за кожну годину втраченого робочого часу із розрахунку $2/3$ тарифної ставки окладу та не може перевищувати мінімальну заробітну плату (що дорівнює 4723 грн на травень 2020 року).

Роботодавець має надавати ЗОЦЗ відомості про осіб, у яких виникло право на допомогу, щомісяця, і це буде підставою для перерахування коштів Фонду для виплати працівникам допомоги з часткового безробіття на період карантину. Протягом трьох робочих днів після отримання коштів на свій рахунок, ЗОЦЗ повинен перерахувати їх роботодавцю.

З початку дії вищезазначеного Порядку, станом на 20 травня 2020 року, майже 500 підприємств Запорізької області отримали позитивні рішення щодо надання допомоги із часткового безробіття, в результаті чого 4528 працівників отримають компенсацію заробітної плати за період карантину. Зокрема, станом на кінець травня 108 підприємств вже отримали кошти на свої рахунки для виплати працівникам допомоги з часткового безробіття.

РОЗДІЛ III

Аналіз інтерв'ю щодо ринку праці Запорізької області

Резюме: в цьому Розділі проаналізовано інтерв'ю, які було проведено з працівниками Державної служби зайнятості та роботодавцями Запорізької області. Інтерв'ю було проведено протягом лютого-квітня 2020 року.

У **Таблиці 7** наведено перелік осіб, які взяли участь у інтерв'юванні протягом лютого-квітня 2020 року.

ТАБЛИЦЯ 7

Перелік осіб та представників організацій, які взяли участь у інтерв'ю в ході аналізу ринку праці Запорізької області

ЦЕНТРИ ЗАЙНЯТОСТІ	
ЗАПОРІЗЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР ЗАЙНЯТОСТІ	
Кошечко Тетяна Вікторівна	Заступник директора Запорізького обласного центру зайнятості
Тараканова Ольга Геннадіївна	Начальник Відділу організаційно-інформаційної роботи та архівної справи Запорізького обласного центру зайнятості
Сярова Юлія Олександрівна	Заступник Начальника Відділу організації надання послуг роботодавцям Запорізького обласного центру зайнятості
Циганкова Людмила Віталіївна	Начальник відділу взаємодії з роботодавцями Запорізького міського ЦЗ, Консультант роботодавця
Бородіна Олена Сергіївна	Кар'єрний радник
ВАСИЛІВСЬКА РАЙОННА ФІЛІЯ ЗАПОРІЗЬКОГО ОЦЗ	
Грушко Олена Дмитрівна	Директор Василівської районної філії Запорізького ОЦЗ
Балкова Ольга Василівна	Заступник директора Василівської районної філії Запорізького ОЦЗ

> П Р О Д О В Ж Е Н Н Я Т А Б Л И Ц І

Пацаль Наталія Костянтинівна	Начальник Відділу активної підтримки безробітних Василівської районної філії ЗОЦЗ
ТОКМАЦЬКА МІСЬКРАЙОННА ФІЛІЯ ЗАПОРІЗЬКОГО ОЦЗ	
Фененко Світлана Іванівна	Директор Токмацької міськрайонної філії Запорізького ОЦЗ
Безручко Тетяна Миколаївна	Начальник відділу взаємодії з роботодавцями Токмацької міськрайонної філії Запорізького ОЦЗ
РОБОТОДАВЦІ	
Євчак Наталія Вікторівна	Начальник відділу кадрів ПАТ «Запоріжсталь»
Роговський Олександр Михайлович	Начальник відділу кадрів і розвитку персоналу ПрАТ «Дніпроспецсталь»
Жук Євгеній Григорович	Заступник начальника управління кадрів по роботі з робочим персоналом «Моторсіч»
Коваленко Єгор Вікторович	Начальник відділу з управління персоналом Відокремленого підрозділу «Дніпровська Електроенергетична» Державного підприємства «Національна енергетична компанія «Укренерго»»
Баранова Наталія Валеріївна	ТОВ «Запорізький завод гумотехнічних виробів»
Курмаєва Н. І.	Комунальне некомерційне підприємство «Міська лікарня №2» Запорізької міської ради
Федорова А. С.	Комунальне підприємство «Водоканал»
Герасимчук Н. М.	Відокремлений підрозділ «Вокзал станції «Запоріжжя-1»»,
Коледа А. Р.	Коледа А. Р. – ТОВ «АЙС Запоріжжя»
Волкова Олеся Юріївна	Запорізька дирекція АТ «Укрпошта»
Білик Інга Анатоліївна	ТОВ «Керуюча компанія Мрія», ТОВ «Вільна Енергетична Компанія Палівенерго»
	РКП «Маяк»
Боровий Петро Іванович	Керівник Молочанського міжрайонного виробничого підприємства з племінної справи у тваринництві
Горенко Руслан Ахмедович	Керівник сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу «Жовтневе»

3.1 — ПРІОРИТЕТНІ ВИДИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Згідно з описом пріоритетних видів економічної діяльності представниками ЗОЦЗ, для Запорізької області основними є три види діяльності, які визначаються територіально (обласний центр, сільська місцевість та Приазовські райони):

1. Промисловість, яка зосереджена у обласному центрі. Основними роботодавцями є великі підприємства, такі як ПрАТ «Запорізький коксохімічний завод», ПрАТ «Запорізький виробничий алюмінієвий комбінат», ПрАТ «Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь»», ПрАТ «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А. М. Кузьміна», ТОВ «Запорізький титано-магнієвий комбінат», ВАТ «Запорізький завод феросплавів».
2. Сільське господарство, яке зосереджено у сільській місцевості області.
3. Туризм, який зосереджений у Бердянську і п'яти районах (Бердянський, Приморський, Приазовський, Якимівський, і частина Мелітопольського).

3.1.1. Промисловість

Найчастішим запитом, який надходить від роботодавців у центри зайнятості щодо потреби у вакансіях, є запит на виробничі професії.

«Запоріжсталь» і «Моторсіч» (які є одними із найбільших платників податків до Державного бюджету України і одними із найбільших роботодавців області), перейшли на графік роботи неповного робочого тижня (здебільшого 4 робочі дні), проте, це не оформлено офіційно, що не дозволяє їхнім працівникам претендувати на компенсації за часткове безробіття.

3.1.2. Сільське господарство

Робота має сезонний характер, здебільшого починається з квітня і триває до листопада.

У сільському господарстві найзатребуванішою називали середню кваліфікацію (інженер, енергетик, тракторист, комбайнер). Такі спеціалісти можуть отримувати заробітну плату у 25-27 тис. грн у сезон роботи (для порівняння, заробітна плата в середньому за рік складає майже 7 тис. грн, відповідно до [Рис. 17](#)), тобто орієнтовно з квітня по листопад.

3.1.3. Туризм

Робота має сезонний характер. У туризмі є потреба у працівниках низької кваліфікації, а також у адміністративному і медичному персоналі.

Переважно, робота полягає у підготовці баз відпочинку, а також санаторіїв до туристичного сезону.

3.2 — ПРОФЕСІЙНО-КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ДИСБАЛАНС

Всі інтерв'юювані зазначали, що у Запорізькій області помітний суттєвий професійно-кваліфікаційний дисбаланс. Зокрема, представником ЦЗ було зазначено, що «ще ніколи професійно-кваліфікаційний склад безробітних, які знаходяться на обліку у ЦЗ, не відповідав запиту від роботодавців», тобто тенденції дисбалансу простежуються протягом тривалого періоду.

На прохання оцінити, який відсоток робітників працюють за спеціальністю, озвучувалися цифри від 70 до 100%. Є суттєва частка працівників, які здобули вищу освіту, але працюють на робітничих професіях. Наприклад, на ТОВ «Василівський завод МК», із 400 працівників, 250 працюють (63%) за спеціальністю, яку здобули у навчальному закладі. Із 5000 працівників ПрАТ «Дніпродспецсталь», 900 осіб мають вищу освіту, яка, за словами начальника відділу кадрів і розвитку персоналу, їм не потрібна у роботі.

За оцінкою різних роботодавців, присутня нестача спеціалістів усіх кваліфікаційних рівнів (низький, середній та високий), проте у різній мірі залежно від економічної діяльності.

Загалом звучало погодження між роботодавцями, що найважче знайти фахових спеціалістів (а саме працівників середньої кваліфікації).

Під час проведення фокус групи, роботодавці зауважували про дефіцит працівників за такими напрямками:

- кваліфіковані працівники у галузі електроенергетики;
- висококваліфіковані спеціалісти у сфері автоматизованих систем управління;
- медичні сестри у стаціонарі (зауважено, що це спричинено зовнішньою трудовою міграцією);
- машиністи вузьких спеціальностей;

III 78

Р
О
З
Д
І
Л

- брокери для платформи на новому ринку електроенергії, а також менеджери з продажу енергоресурсів;
- кваліфіковані електрики, муляри;
- низькокваліфікований персонал (вантажники, двірники, підсобники, санітари).

Проте у медицині станом на лютий 2020 року «немає потреби у кадрах, тому що проходить медична реформа, заклади реформуються і ліквідуються». Відчувається надлишок середнього медичного персоналу і лікарів.

3.3 — ДОПОМОГА З БЕЗРОБІТТЯ

Мінімальний розмір допомоги з безробіття (ДЗБ) станом на 01.01.2020 року складає 610 грн для тих, хто ніколи не працював (для не застрахованих осіб, які ніколи не сплачували страхові внески на випадок безробіття), і 1630 грн (для тих, хто застраховані і сплачували страхові внески).

Максимальну ДЗБ отримують безробітні, які стають на облік після роботи із заробітною платою, вищою за максимальний поріг (наприклад, 8408 грн станом на 01.01.2020 року). Стандартна тривалість виплати допомоги із безробіття для більшості осіб становить 360 днів. При цьому, розмір грошової виплати безробітним протягом перших 90 днів становить 100% призначеної грошової допомоги, протягом наступних 90 днів – 80%, а протягом решти періоду – 70%.

Роботодавці критикують дану систему: «Яка людина піде працювати на підприємство на 8-9 тис. грн, якщо вона може отримувати ті ж гроші у ЦЗ, не працюючи?»

Протягом чотирьох років проводяться щорічні ярмарки вакансій (остання – 7 листопада 2019 року), проте, за словами представників ЦЗ, їхню ефективність важко оцінити, можливо, через коротку історію їх проведення. На думку роботодавців, ефективність ярмарок вакансій становить 0-10%. Один роботодавець назвав їх «галочними заходами», які ЦЗ змушені проводити.

Проблему професійно-кваліфікаційного дисбалансу підприємці розв'язують, залучаючи до роботи пенсіонерів, або ділячи незаповнену вакансію на доплати членам бригади.

3.4 — НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

За інформацією Департаменту освіти і науки Запорізької обласної державної адміністрації, у Запорізькій області 2019 року нараховується 35 закладів професійно-технічної освіти (ПТО)¹⁴, а станом на червень 2020 року – 34. За словами інтерв'юйованого представника ЦЗ, «з одного боку, у нас в області багато навчальних закладів, але вони не покривають попит з боку роботодавців». Набір учнів у заклади ПТО відбувається важко. Цьому причиною є, зокрема, застаріле обладнання закладів ПТО.

На противагу закладам ПТО, які розміщені у Запорізькій області, Центри ПТО (ЦПТО) обладнані сучасною технікою. Загалом в Україні 11 ЦПТО, а найближчі знаходяться у Дніпрі, Харкові і Одесі. Наприклад, із 3293 осіб Запорізької області, які проходили навчання протягом 2019 року, 211 пройшли навчання у ЦПТО¹⁵.

Навчання у ЦПТО може тривати до шести місяців. Якщо особа, що проходить навчання у ЦПТО, також перебуває на обліку з безробіття, за нею зберігається виплата ДЗБ. ДСЗ фінансує навчання та проїзд особи, яка проходитиме навчання. Проте, якщо вона бажає відвідати своє місце проживання під час навчання, це має відбутися своїм коштом. Складність полягає також у тому, що треба відлучатися від сім'ї на період навчання.

За оцінками інтерв'юйованих, більша частина молодих людей ідуть навчатися у заклади ПТО, тому що не вступили до ВНЗ.

Роботодавець у секторі електроенергетики зауважує, що «крім нас самих нам ніхто не допоможе», тому вони розробили неформальну навчальну програму на підприємстві, протягом проходження якої працівник отримує мінімальну заробітну плату. Після навчання «працівник або покидає підприємство через 2 місяці, або лишається і отримує зовсім інші оклади. Це дуже затратно для нас».

«Хоча у Запорізькій області є достатньо закладів ПТО (47) і ВНЗ (63), держава не готує професійно». Тому підприємства змушені готувати кадри собі самостійно. «На моєму підприємстві 5000 працівників за 150 найменуваннями робочих професій від низько- до висококваліфікованих, в той час як держава готує 10 спеціальностей. Але у чому полягає партнерство ЦЗ і роботодавців, крім як направлення безробітних?».

¹⁴ Згідно з даними Єдиної державної електронної бази з питань освіти.

¹⁵ Відповідно до **Таблиці 6**, за 2019 рік навчання у ЦПТО пройшли 211 осіб.

III 80

P
O
З
Д
І
Л

Деякі підприємства самостійно організували навчально-тренувальні центри як неформальну освіту, які забезпечують підвищення кваліфікації (здобуття вищого розряду) та перекваліфікацію. За результатами, видаються посвідчення про професійне навчання, які, проте, не є офіційними і не приймаються на ринку праці як підтвердження кваліфікації.

«Раніше ми могли отримати ліцензію від Міністерства освіти і науки, щоб проводити підготовку працівників, але зараз легше перейти на неформальну освіту із «довідками під себе» і готувати спеціалістів суто для свого виробництва».

Також критика лунала щодо викладачів закладів ПТО, які не володіють потрібними компетенціями і навичками роботи з технікою.

3.5 — СПІВПРАЦЯ ІЗ ЗАКЛАДАМИ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ І ВИЩОЇ ОСВІТИ

Деякі інтерв'юювані схвально відгукувалися про приклади співпраці підприємств регіону із закладами професійно-технічної і вищої освіти. Наприклад, завод «Запоріжсталь» співпрацює із Запорізьким Металургійним коледжем, «Запорізький домобудівний комбінат» – із Запорізьким Будівельним коледжем.

Проте оскільки заклади ПТО зараз перебувають у процесі реорганізації, ситуація не є до кінця зрозумілою. Реорганізація полягає, зокрема, в укрупненні закладів ПТО у випадку, якщо не відбувається формування навчальних груп. За словами інтерв'ююваних, щоб навчальну групу було сформовано, має зібратися кількість у 15 осіб.

Через складність набрати групи на групове навчання, застосовується форма індивідуальної підготовки від навчального закладу протягом 3-5 міс. За цей час викладається теоретичний курс за професією, згідно з Програмою, погодженою Міністерством освіти, а практична частина викладається на базі роботодавця.

Зокрема, було наведено приклад невдалої співпраці між Василівським професійним ліцеєм і Василівським ЦЗ. Спеціально на замовлення ТОВ «Василівський завод МК» було домовлено, що підприємство обладнало виробничий клас і слугуватиме виробничою базою. Ліцей отримав ліцензію на спеціальність «Взуттьовик з індивідуального пошиття взуття», попит на підприємстві теж є, проте не вдалося набрати групу з 15 осіб. За оцінкою працівників ЦЗ, якби пропонувалася заробітна плата удвічі вища за ту, яку готове сплачувати підприємство (а підприємство готове сплачувати не вище 10 тис.грн), то група сформувалася б.

Василівський професійний ліцей готує кваліфікованих робітників за такими професіями:

Професійна підготовка на базі 9 класів:

1. Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва (кат. «А1», «В1»);
Слюсар-ремонтник (ІІ розряду); Водій автотранспортних засобів (кат. "В" і "С");
2. Кухар (IV розряд)

Професійна підготовка на базі 11 класів:

1. Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування;
Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва (кат «А1»); Водій автотранспортних засобів (кат. "В" і "С")
2. Продавець продовольчих товарів. Продавець непродовольчих товарів
3. Взуттьовик з індивідуального пошиття взуття

«У ЦЗ випускники переважно не звертаюся, вони самостійно працюють. Найлегше працювати трактористам, а іншим – як пощастить».

Деякі ЦЗ не співпрацюють із місцевими закладами ПТО. Наприклад, у м. Токмак є ДНЗ «Токмацький професійний ліцей»¹⁶, з яким ЦЗ не має співпраці, тому що у цьому, за словами представників Токмацького ЦЗ, немає потреби. Співробітництво Токмацького ЦЗ із будь-яким закладом освіти має бути укладено через Запорізький обласний ЦЗ, і поки співпраця Токмацького ЦЗ із Запорізькими навчальними закладами вважається достатньою, немає потреби у нових партнерствах.

Токмацький професійний ліцей готує кваліфікованих робітників за такими професіями:

На базі базової середньої освіти (9 класів):

1. Електрозварник, електрогазозварник на автоматичних та напівавтоматичних машинах, контролер зварювальних робіт
2. Штукатур, маляр
3. Кухар, кондитер
4. Слюсар-електрик з ремонту електроустаткування
5. Перукар; перукар, модельєр
6. Кравець

¹⁶ Наказом від 16.08.2016 року № 984 Міністерства освіти і науки України затверджено Статут ДНЗ «Багатопрофільний центр професійно-технічної освіти», який погоджений 30.06.2016 року та об'єднав в собі два заклади освіти: ДНЗ «Токмацький професійний ліцей» та ДНЗ «Молочанський професійний аграрний ліцей».

III 82

Р
О
З
Д
І
Л

На базі повної загальної освіти (11 класів):

1. Кухар

У цьому ж районі є інший приклад, СОК «Жовтневе» заснували свою Кооперативну академію, пропонуючи неформальну освіту і видаючи сертифікат по закінченню навчання. У цій Академії навчаються члени кооперативу Запорізької області за такими спеціальностями: ветеринарний лікар, агроном, лаборант, сировар тощо. Також вони навчають розвитку кооперативного руху, та кооперативній економіці. На запит Академія може підготувати навчання за новою спеціальністю. До прикладу, навчання бухгалтерів з програми «1С» займає 3-4 дні, у той час як у ЦЗ – 3 місяці. Також за учнем Академії закріплюється консультант, який може консультувати і після навчання.

ТОВ «Василівський завод МК» використовує індивідуальне навчання у формі укладення тристороннього договору між навчальним закладом (у даному випадку, професійний ліцей), підприємством і працівником.

3.6 – НЕЗАДЕКЛАРОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Незадекларована діяльність (а також неформальна зайнятість) була названа серйозним викликом для області. За оцінкою окремих представників ЦЗ, незадекларована діяльність може становити від 50% ринку праці (оцінка представника обласного ЦЗ), до 70-80% ринку праці (оцінка районних ЦЗ), роботодавці оцінюють цей же показник у 30%.

Такого роду трудові відносини можуть бути бажаними для працівника, адже він може працювати неофіційно навіть на загальнодержавну мінімальну заробітну плату, крім того отримувати ДЗБ у ЦЗ, ще і отримувати субсидії.

Представники ЦЗ оцінюють, що за останні роки зросла зацікавленість у офіційній трудовій зайнятості і отриманні стажу в той час, як роботодавці спостерігають «низьку соціальну відповідальність» і небажання офіційного працевлаштування з боку працівників.

Найвищою незадекларована діяльність, за словами представника ЦЗ, є у будівництві, сільському господарстві і кур'єрській діяльності.

Представники Токмацького ЦЗ влаштовують спільні рейди із інспекторами Державної служби праці і проводять інформаційно-роз'яснювальну роботу зі всіма роботодавцями. Проте ЦЗ має право тільки надавати інформацію і не має компетенцій застосовувати санкції щодо порушників.

3.7 — СПРИЙНЯТТЯ РОБОТИ ДСЗ

Багатьма інтерв'юйованими роботодавцями було зазначено, що ДСЗ сприймається як «елемент соціального страхування безробітних».

Один із роботодавців навів статистику, що із 1300 працівників підприємства, за минулий він прийняв 3 особи через ЦЗ, і він вважає це хорошим показником.

Загалом більшістю роботодавців було озвучено, що біля 60-70% осіб, які реєструються у ДСЗ як безробітні, не умотивовані до пошуку реальної роботи. Це – так звані «професійні отримувачі ДЗБ». Лунали думки, що такі особи «влаштовуються працювати максимум на тиждень», або приходять з проханням «поставте штамп, що я не підходжу». Роботодавці зауважують, що «мені потрібен працівник, який хоче працювати. Як я можу брати на роботу людину, яка цього не хоче?», «Я не хочу своїм співробітникам зайвих проблем».

Представники ЦЗ розуміють таку проблему «професійних отримувачів ДЗБ», але стверджують, що «якщо вмотивований безробітний справді шукає роботу, то знаходить її максимум за перші 3 місяці».

Через СЗ ведеться пошук працівників низької та середньої кваліфікації. Щодо вищої, «таких працівників шукають не через СЗ». Деякі роботодавці стверджували, що до ЦЗ звертаються тільки за низькокваліфікованими кадрами.

Роботодавці Запоріжжя зазначають, що при пошуку працівників звертаються у ЦЗ не в першу чергу. Загалом використовують свої внутрішні портали, сайти із пошуку працівників (roboata.ua, work.ua, hh.ua), тільки у третю чергу звертаються до ЦЗ. Це пояснюють тим, що ЦЗ довше заповнює вакансію. Також через пошукові сайти роботодавці «мають вищий контроль за тим, хто переглядає вакансію, а також яким чином працівники їх знаходять (через відповідні розділи та категорії пошукових сайтів)».

Наприклад, ПрАТ «Дніпроспецсталь» зазначає, що серед категорій пошуку працівників найпопулярнішими є: інтернет-сайти (35-40%), пошук через родичів і знайомих (30%), самостійний пошук (30%) і ЦЗ (5%).

Проте деякі роботодавці у малих районах вважають ЦЗ першою інстанцією з пошуку працівників. Саме завдяки вдалій комунікації із працівниками ЦЗ, а також ефективній роботі ЦЗ із інформування безробітних про вакансії, таким роботодавцям вдається швидко заповнювати свої вакансії. Однією із переваг роботи ЦЗ роботодавці називали можливість подати заявку на вакансію у електронній формі, що спрощує комунікацію і пошук кандидатів.

Навчальні програми на базі ЦЗ, за яким укладається договір про навчання між роботодавцем і ЦЗ, були оцінені двояко. З одного боку, підприємець зобов'язаний працевлаштувати працівника протягом 30 днів і не може звільнити

його, якщо працівник перестане його влаштовувати. А з іншого боку, такий договір зобов'язує і працівника не полишати робоче місце, бо йому доведеться компенсувати вартість навчання. Зазначалося також, що навчання на базі ЦЗ є досить довгим, і бажано було б його скоротити.

Компенсація роботодавцям за працевлаштування безробітних на нові робочі місця.

Програма надання роботодавцю дотації на створення додаткових робочих місць для працевлаштування безробітних, яку було скасовано на державному рівні 2013 року, була названа ефективною всіма роботодавцями. Вона стимулювала їх до створення робочих місць, за які ДСЗ проводила компенсаційні виплати підприємству у розмірі сплаченої заробітної плати працівникам на створених робочих місцях протягом одного року. Після 2013 року Програму було скорочено до компенсації підприємствам тільки сплаченого єдиного внеску за працевлаштування осіб, яким надано статус безробітного, на нові робочі місця (Див. [Розділ 2.8](#). Компенсація роботодавцям за працевлаштування безробітних на нові робочі місця). Таким чином, актуальна компенсація на створення робочих місць є суттєво меншою, порівняно із компенсацією до 2013 року.

Наприклад, ТОВ «Василівський завод МК» провели навчання більш ніж 400 працівників, із яких 250 працюють у них досі. «Таким чином, ми змогли освоїти 2 млн. грн, що було величезною підтримкою для підприємства і можливістю для розширення штату працівників».

ЦЗ сплачував кошти навчальному закладу, також сплачували ДЗБ тим, хто навчається, і в цей же час вони проходили на підприємстві навчальну практику.

Роботодавці рекомендують повернути такого роду програму, що дасть можливість спрямувати компенсовані кошти на підвищення заробітних плат, що є найбільшою мотивацією для працівника, в тому числі від виїзду за кордон.

Вона вважається пріоритетною, в першу чергу, для малого та середнього бізнесу, адже для великого бізнесу суми компенсацій можуть бути не суттєвими у прийнятті кадрових рішень.

Нинішня програма, яка компенсує єдиний внесок, сприймається роботодавцями як така, яке не мотивує до створення нових робочих місць, а крім того, за словами одного роботодавця, «з нею багато мороки». Хоча за словами консультанта роботодавця, перелік документів, які потрібно подати для цієї програми, досить малий, а термін підготовки таких документів – всього 1 день.

Інститут консультанта роботодавця (Див. [Розділ 2.9](#). Інститут консультанта роботодавця) було започатковано у січні 2020 року.

За словами консультанта роботодавця ЗОЦЗ, на одного спеціаліста відповідного відділу ЦЗ припадає 2800-3000 роботодавців. Цільовою групою у роботі із

роботодавцями є категорія тих, які поки не співпрацюють із ЦЗ. Щоб переконати до співпраці, ЦЗ інформує про послуги компенсацій за працевлаштування внутрішньо-переміщених осіб, відшкодування єдиного внеску, стажування, навчання, програма надання ваучерів на отримання нової професії. Загалом охоплення роботодавців, які подають вакансії або беруть участь у заходах ДСЗ зараз становить біля 60% роботодавців області.

За оцінкою працівників ЗОЦЗ, консультант роботодавця – більш адресний підхід до роботодавця за продуктами, які йому можуть бути цікаві (фінансові, навчальні, інформаційно-роз'яснювальні). Оцінено, що кількість вакансій зросла на 9% за рахунок появи консультантів роботодавців і більш активної роботи електронних сервісів ДСЗ.

Кар'єрний радник (див. **Розділ 2.1.1.** Інститут кар'єрного радника) працює у парі з консультантом роботодавця і проводить профілювання безробітного через визначення його освітнього рівня і мотивації, а також готовності приступити до роботи. Також складається індивідуальний план із працевлаштування безробітного, де описуються його компетенції.

За словами кар'єрного радника ЗОЦЗ, важливо проводити роз'яснювальну роботу про тимчасовість ДЗБ і посилювати мотивацію осіб до постійної зайнятості.

Один кар'єрний радник одночасно веде біля 190-200 планів безробітних.

3.8 — ВИКЛИКИ

Всі експерти зазначали як найбільший виклик міграцію робочої сили в інші області України, але переважно за кордон (у Польщу, Чехію, Італію), що триває протягом останніх трьох років після запровадження безвізового режиму України з Європейським Союзом у червні 2017 року. «Кожний третій працівник їде працювати у Європу довгостроково або на 6 місяців по безвізу». Саме протягом періоду 2017-2020 років суттєво зросла плинність кадрів. Один роботодавець зазначив, що через високу плинність міняються цінності його компанії. «Колись були династії енергетиків, тепер же основна мотивація – це гроші».

Особливо небезпечним є відтік кваліфікованої молоді за кордон. Цей фактор мав би стимулювати роботодавців до підвищення оплати праці, щоб стримати працівників в Запорізькій області, але за обмеженого бюджету не кожен роботодавець може собі це дозволити.

Сезонність сільськогосподарської діяльності зумовлює звільнення працівників в кінці сільськогосподарського сезону значною кількістю підприємств галузі. Такі вивільненні особи звертаються до ЦЗ за ДЗБ. І оскільки рівень заробітних

плат вивільнених працівників був високим (як зазначалося, сезонний заробіток сільськогосподарського працівника міг становити 25 тис. грн), це створює серйозне навантаження на витрати ДСЗ. Повинен відбуватися контроль на законодавчому рівні за роботою підприємств щодо збереження працевлаштування працівників, принаймні із мінімальним рівнем оплати праці. Як приклад було названо СВК «Мирний», з якого в несезонний період до ЦЗ прийшло всього 15 осіб (при штаті працівників у 300 осіб). Отже, дане підприємство знайшло шляхи збереження зайнятості працівників у несезонний період, пропонуючи заохочувальні програми для працівників і залучивши їх до роботи хоч за мінімальну оплату.

Працівниками певних ЦЗ було зазначено, що від 50 до 70% роботи ЦЗ – це обслуговування і надання послуг «тимчасовим безробітним» (зокрема, сезонні сільськогосподарські працівники), а тільки 30% роботи припадає на осіб у активному пошуку.

Практично всі роботодавці стверджували, що працівникам дуже часто не вистачає таких рис, як бажання працювати, бажання розвиватись, працьовитість, відповідальність, уміння налагоджувати стосунки у колективі та лідерство.

Одним із викликів від роботодавця державного сектору також прозвучав той факт, що приватні та державні підприємства одного виду діяльності пропонують різні рівні заробітних плат, інколи пропозиції у приватному секторі можуть бути на 30-50% вищими. «У працівника є вибір – або робота на «Новій пошті» за 10-12 тис. грн, або робота металургом за 8-9 тис.» І хоча робота у сфері поштового або кур'єрського сервісу і металургія – це різні види діяльності, різниця є показовою.

Також значна кількість роботодавців скаржилися на те, що втрачено престиж робітничих професій. «Групи на операторів поштового зв'язку не доукомплектовуються, бо всі хочуть працювати у офісі». Такий престиж варто відновлювати через медіа: «має бути модно – бути на своєму місці», а також через фінансове заохочення.

ЦЗ висловлювали побажання, щоб роботодавці завчасно (наприклад, за 6 міс) надавали запит щодо професій, за якими у них відкриваються вакансії, щоб ЦЗ мали достатньо часу підготувати відповідних спеціалістів. Проте певні роботодавці зазначали, що їм важко прогнозувати потреби бізнесу щодо професій заздалегідь. Тільки один роботодавець висловився, що має зацікавлення у програмі ваучерів (детальніше щодо ваучера див. [Розділ 2.6](#)). Всі інші не вважають цю програму ефективною. За словами представника ЦЗ, 2019 року було видано всього 50 ваучерів¹⁷.

¹⁷ Ваучер дає право на перепідготовку, спеціалізацію, підвищення кваліфікації за професіями та спеціальностями за певними видами економічної діяльності особам віком понад 45 років, страховий стаж яких становить не менше 15 років.

Працівники ЦЗ зазначали, що через затримку у синхронізації даних за підприємствами між ЦЗ і ПФ, виникають непорозуміння у актуальності баз даних. Як наслідок, ЦЗ користується даними звітності підприємств до ПФ кількомісячної давності, відповідно, можуть використовувати неактуальні на момент звернення до підприємства дані.

Також викликом, за словами представників Запорізького обласного ЦЗ, є очікувані скорочення (реорганізація) у сферах медицини, державного управління та освіти. Наприклад, очікується, що по допомогу до ЦЗ звернуться біля 900 осіб внаслідок скорочення районних державних адміністрацій, деякі з них підуть працювати у новостворені 56 об'єднаних територіальних громад. За прогнозами, залишаться працевлаштованими близько 360 осіб.

Безумовним викликом для всіх є економічний спад в Україні. За словами представників ЦЗ, навіть найбільші підприємства не гарантують, що зможуть працевлаштувати безробітних тих кваліфікацій, за якими є запит від підприємств. Основна причина цього – нестабільність ринку. Саме тому підприємства часто відмовляються подавати офіційну заявку до ЦЗ на вакансію, бо не гарантують її заповнення.

Наприклад, скорочення експорту ТОВ «Василівський завод МК» в Росію спричинило скорочення попиту на продукцію на 30%, але це стимулювало компанію знайти партнерів у Канаді, Білорусі, Ізраїлі, Великій Британії та Італії.

Представники РКП «Маяк» у Бердянську висловили песимістичні настрої щодо майбутнього рибальства у регіоні через зменшення кількості рибних запасів у Азовському морі.

3.9 — ПЕРСПЕКТИВИ

Пріоритетними для області вважають підприємства середнього і малого розміру, оскільки протягом 2013-2018 років відсоток найманих працівників у цих підприємствах зростає. Також вони більш гнучкі до викликів ринку праці порівняно із великими підприємствами і можуть легше пристосуватися і переорієнтуватися.

Представники сільського господарства з упевненістю відповіли, що їхній вид діяльності розвиватиметься у майбутньому.

Роботодавці виду діяльності «Виробництво одягу» вважають, що він буде динамічно розвиватися через 3-5 років. Протягом останніх років посилюється конкуренція між виробниками одягу за якістю, що покращує фінальний продукт і ще більше посилює перспективи цього виду діяльності..

III 88

Р
О
З
Д
І
Л

Одним із перспективних напрямів діяльності може стати зелений туризм, який поки слабо представлений у області.

Кількома опитаними було зазначено, що неможливо направити на навчання безробітного, поки не сплинуло півроку після звільнення або постановки на облік у ЦЗ. Це вважається як нераціональне обмеження, в результаті якого витрачається зайвий час на очікування як кандидатом на працевлаштування, так і потенційним роботодавцем, замість того, щоб потенційний кандидат міг використати час, проходячи навчання у ЦЗ.

РОЗДІЛ IV

Аналіз анкетування роботодавців Запорізької області

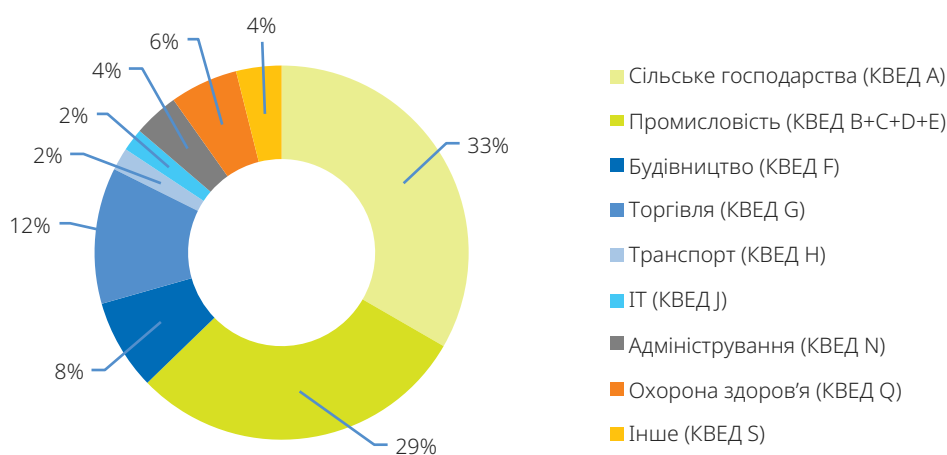
Резюме: в цьому Розділі проаналізовано анкети, які було заповнено представниками роботодавців або роботодавцями Запорізької області протягом березня 2020 року.

В ході дослідження було проведено анкетування роботодавців Запорізької області шляхом електронного анкетування (анкета у Додатку Г). В анкетуванні взяв участь 51 роботодавець протягом 18-31 березня 2020 року. Загалом було надіслано 628 електронних листів-запитів на заповнення анкет (із повторним нагадуванням електронним листом та контактуванням телефоном). Таким чином, відсоток відповідей становить 8.1%. Неготовність пройти анкету було пояснено спадом економічної діяльності (зокрема, закриттям або тимчасовим закриттям бізнесу, дистанційною роботою) у зв'язку з поширенням вірусу COVID-19 та загальнодержавними карантинними обмеженнями, починаючи із 12.03.2020 року.

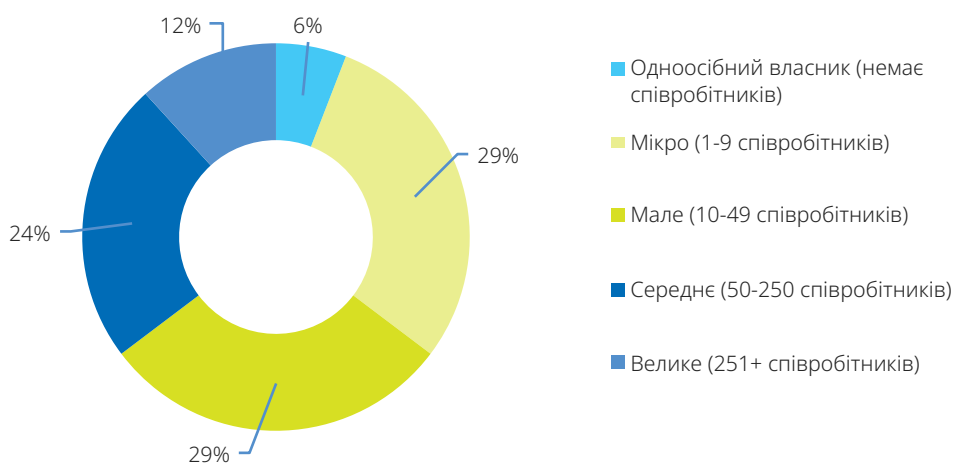
ПОКАЗНИК	КІЛЬКІСТЬ
Надано контактів із Запорізького обласного ЦЗ	300
— із них, було вказано електронну пошту	29
Надано контактів із Запорізького обласного ЦЗ після повторного звернення	355
Надано контакти під час проведення фокус-групи роботодавців	15
Знайдено самостійно	229
— із них, з бази даних ЗОЦЗ	32
— із них, з даних закритих державних реєстрів	83
— із них, з пошуку роботодавців на Prom.ua	114
ЗАГАЛОМ надіслано анкет	628

4.1 — АНАЛІЗ ВИБІРКИ

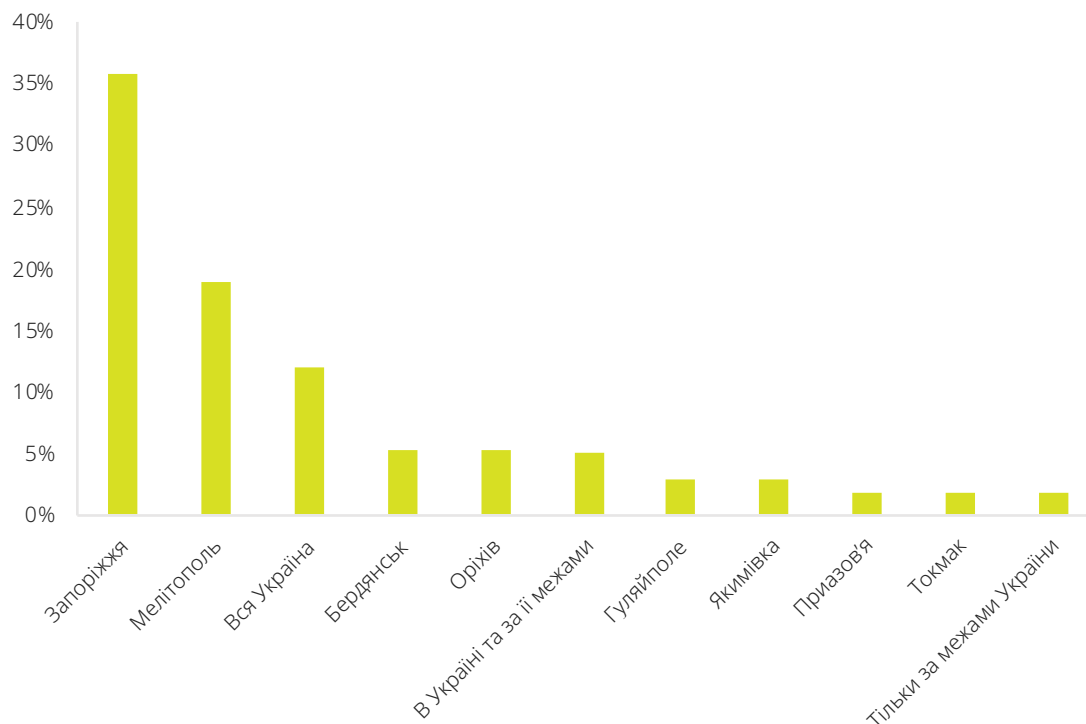
1. В отриманій вибірці, більшість підприємств належали до таких видів економічної діяльності: сільське господарство (33%), промисловість (29%), оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (12%), а також будівництво (8%), охорона здоров'я та надання соціальної допомоги (6%), діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (4%) транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (2%), інформація та телекомунікації (2%) та надання інших видів послуг (4%).

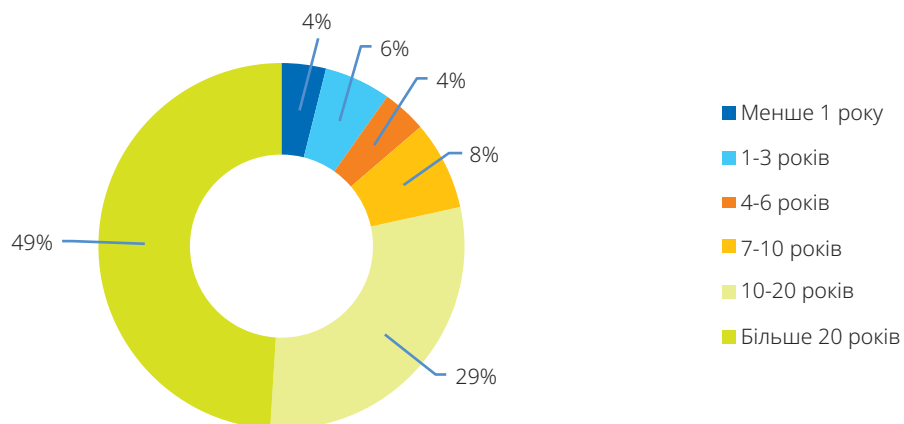
2. За розміром підприємств спостерігається такий розподіл: більшість – це мікропідприємства (29%) та малі підприємства (29%), також присутні середні підприємства (24%). У вибірці присутні також великі підприємства (12%) та підприємства з одноосібним власником (6%).

3. Щодо населеного пункту чи території, де підприємства здійснюють свою основну діяльність, більшість із них здійснюють діяльність у Запоріжжі (36%), Мелітополі (19%) та по всій Україні (12%). Також підприємці здійснюють діяльність у Бердянську (5%), Оріхові (5%), як в Україні, так і за її межами (5%), Гуляйполі (3%), Якимівці (3%), у Приазов'ї (2%), Токмаку (2%) та тільки за межами України (2%).

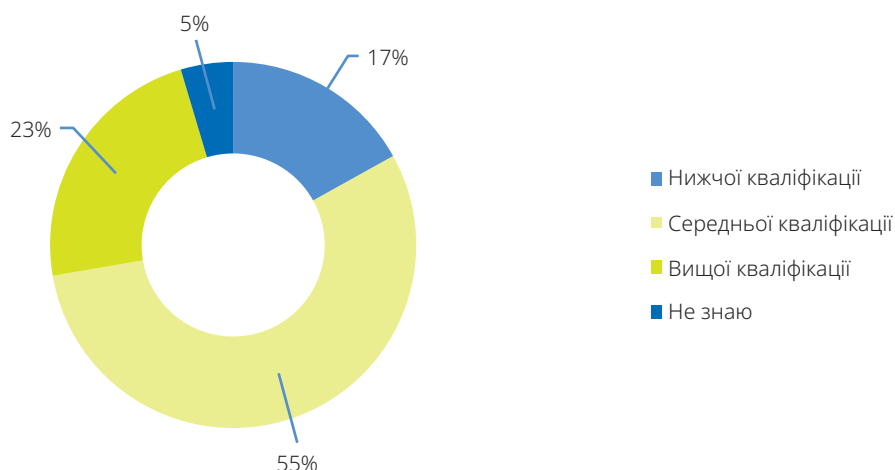

4. Щодо віку підприємств, більшість із них (49%) ведуть свою діяльність більше 20 років, третина (29%) – 10-20 років, 8% підприємств – 7-10 років, 4% – 4-6 років, 6% - 1-3 роки і 4% – до 1 року.

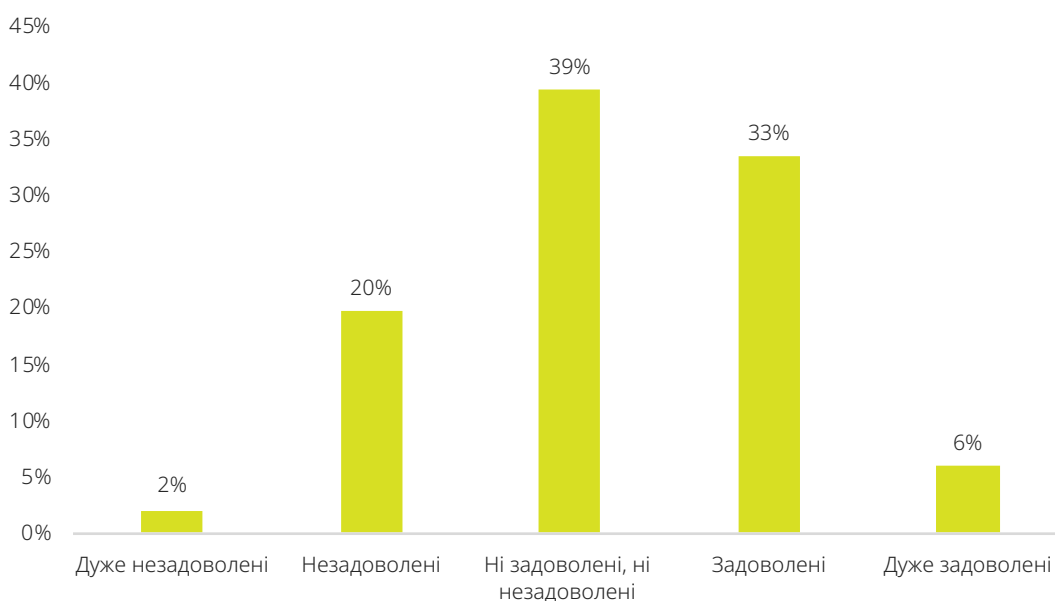

4.2 — АНАЛІЗ ВІДПОВІДЕЙ АНКЕТИ

6. На запитання про рівень кваліфікації, на який спостерігається найвищий попит у секторі, в якому працює підприємство, відповіді поділилися таким чином: середня кваліфікація – 55%, вища кваліфікація – 23%, нижча кваліфікація – 17%.

7. Роботодавців просили оцінити рівень задоволення освітнім рівнем підготовки працівників при прийомі їх на роботу. Більшість (39%) висловили нейтральний рівень задоволення освітнім рівнем підготовки, 33% вважають такий рівень задовільним, 20% – незадовільним, 6% є дуже задоволеними і 2% дуже незадоволеними.

8. У наступному питанні роботодавці оцінювали ступінь згоди із запропонованими твердженнями щодо впливу рівня кваліфікації чи освіти робітників на розвиток бізнесу.

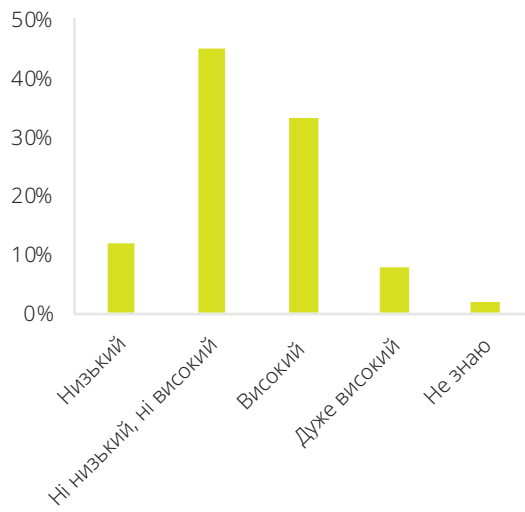
Біля 40% роботодавців за обома питаннями погоджуються, що невідповідний рівень кваліфікації чи освіти працівників підприємства значно впливає на розвиток бізнесу. Проте не меншою є і частка підприємців, які не погоджуються із даними твердженнями, вважаючи, що невідповідний рівень кваліфікації працівників (44%) та невідповідний рівень освіти працівників (44%) не є стримувальними чинниками для бізнесу, очевидно, припускаючи, що працівників треба або можна перекваліфікувати або перевчити.

9. Світовий банк виділяє п'ять наступних найбільш цінних професійних вмінь на основі даних опитування роботодавців¹⁸. Роботодавці оцінювали рівень підготовки своїх працівників за кожним із п'яти професійних умінь.

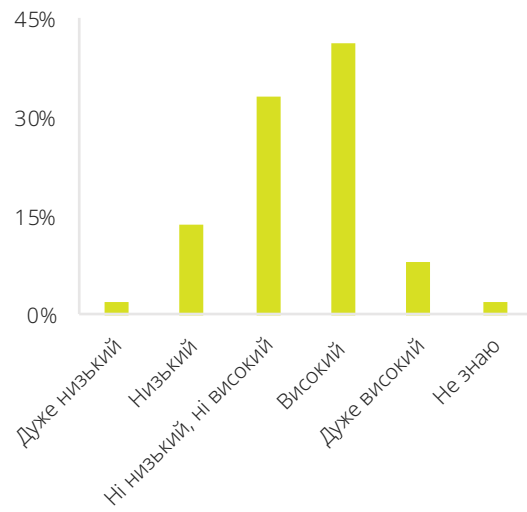
Володіння спеціальними технічними вміннями загалом оцінено на середньому (45%) або високому (33%) рівнях. Професійність загалом оцінено на високому (41%) та середньому (33%) рівнях. Уміння розв'язувати проблеми загалом оцінено на середньому (35%), високому (29%) та низькому (25%) рівнях. Здатність до самостійної роботи оцінено на середньому (31%), високому (31%) або низькому (20%) рівнях. І уміння працювати у команді загалом оцінено на високому (49%) та середньому (24%) рівнях.

¹⁸ World Bank (2018). Measuring skills demanded by employers: skills toward employment and productivity (STEP). Jobs Notes; issue no. 5. Washington, D.C.: World Bank Group.

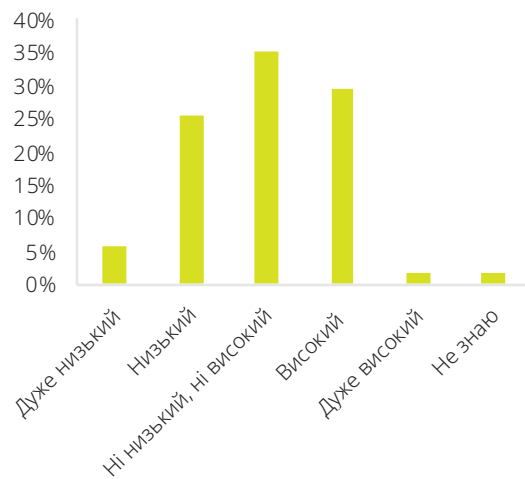
Спеціальні технічні вміння

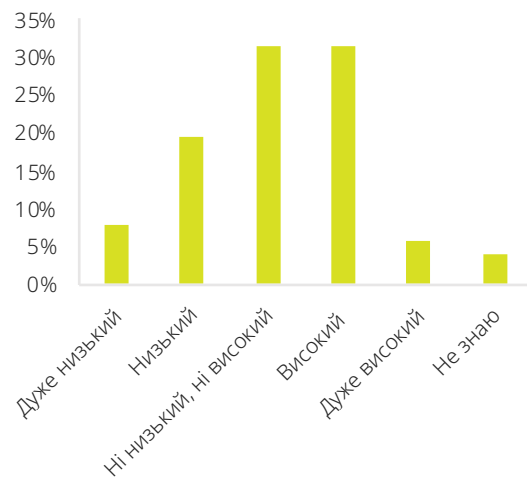
Професійність

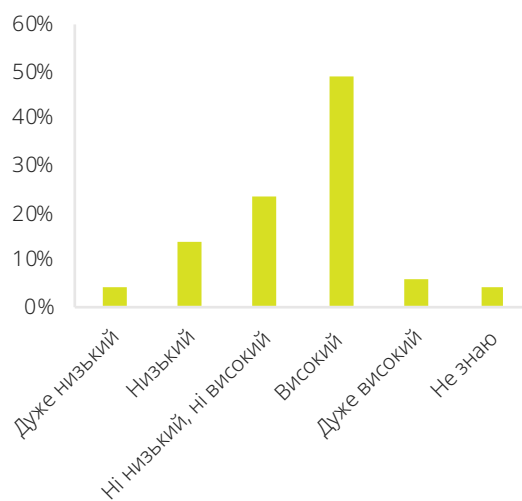
Розв'язання проблем

Здатність до самостійної роботи

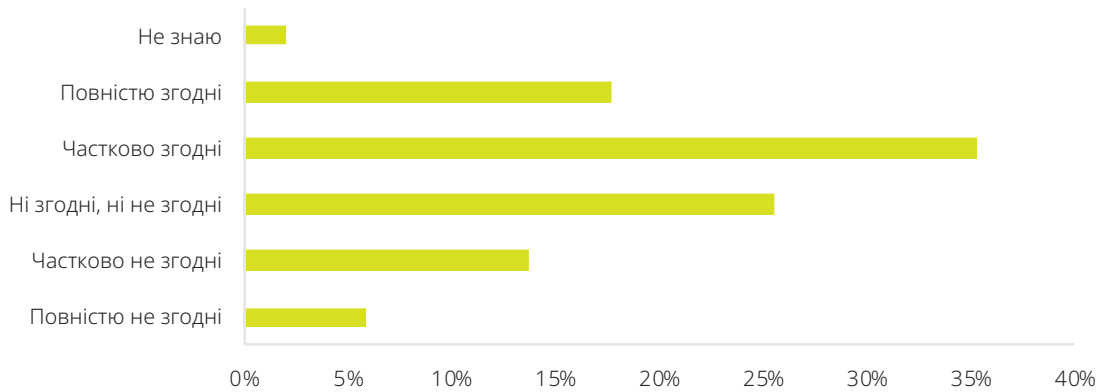

Командна робота

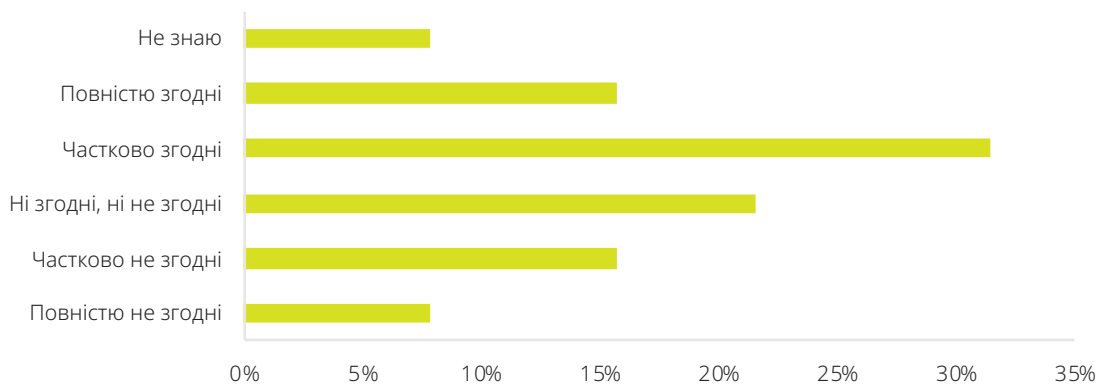

10. У наступному питанні роботодавці оцінювали ступінь згоди із запропонованими твердженнями щодо відповідності роботи, яку виконують працівники і здобутим кваліфікаціям.

Робота працівників мого підприємства загалом відповідає кваліфікаціям, здобутим у результаті навчання

Робота працівників підприємств моєї сфери діяльності загалом відповідає кваліфікаціям, здобутим у результаті навчання

У більшості, робота працівників підприємств відповідає кваліфікаціям, здобутим у результаті навчання (53% сумарно обрали варіанти «частково згодні» і «повністю згодні»). Якщо порівняти із сферою діяльності, цей відсоток трохи менший (47% сумарно обрали варіанти «частково згодні» і «повністю згодні»). Щодо тих роботодавців, які не погодилися із твердженнями (обрали «повністю не згодні» та «частково не згодні»), на рівні підприємств їх 10%, а на рівні галузі – 12%.

11. Наступне питання визначає найбільш цінні навички для працівників різних кваліфікацій.

	Для працівників нижчої кваліфікації	Для працівників середньої кваліфікації	Для працівників вищої кваліфікації	Не важливо
Уміння читати і писати українською або російською мовою (грамотність)	20	31	30	3
Уміння проводити розрахунки і працювати з цифрами	8	32	36	2
Уміння читати і писати англійською мовою	1	7	20	27
Базовий рівень роботи на комп'ютері (введення даних; відправка і отримання електронної пошти; друк на принтері)	12	28	30	6
Середній рівень роботи на комп'ютері (використання програми Word, Excel або PowerPoint)	4	34	27	6
Вищий рівень роботи на комп'ютері (аналіз даних, програмування)	0	12	31	16
Комунікативні навички	18	39	33	3
Лідерські риси	5	21	37	9
Уміння працювати в команді	29	41	36	4
Креативне та критичне мислення	8	32	35	8
Уміння приймати рішення	9	33	41	3
Уміння працювати самостійно, дисциплінованість	27	41	36	2
Орієнтованість на охорону довкілля (екологічна грамотність)	22	33	35	6
Навички управління часом (тайм-менеджмент)	11	27	34	8
Уміння перепрофільовуватися у кризові часи	18	29	40	4

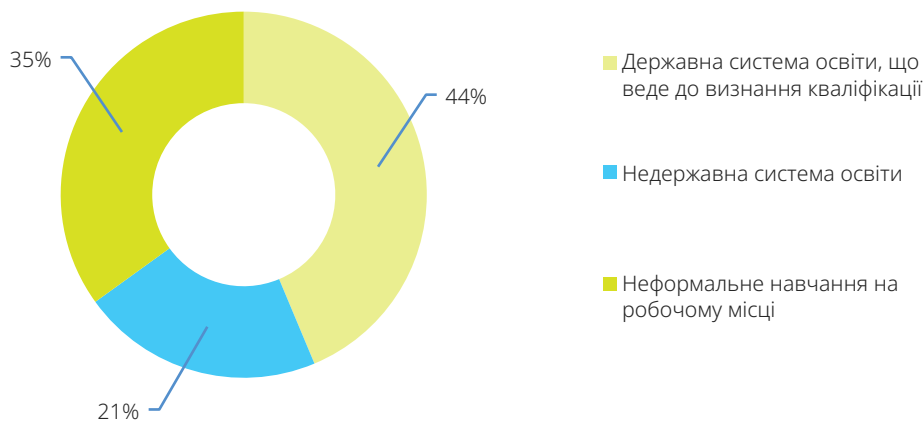
Серед навичок, які було перераховано як найбільш цінні для працівників нижчої кваліфікації було названо: уміння працювати в команді, уміння працювати самостійно та дисциплінованість, орієнтованість на охорону довкілля (екологічна грамотність), уміння читати і писати українською або російською мовою (грамотність) та уміння перепрофільовуватися у кризові часи.

Для працівників середньої кваліфікації найбільш цінним є: уміння працювати в команді, уміння працювати самостійно та дисциплінованість, комунікативні навички, середній рівень роботи на комп'ютері (використання програми Word, Excel або PowerPoint), уміння приймати рішення та орієнтованість на охорону довкілля (екологічна грамотність).

Для працівників вищої кваліфікації найбільш цінними навичками названо: уміння приймати рішення, уміння перепрофільовуватися у кризові часи, лідерські риси, уміння проводити розрахунки і працювати з цифрами, уміння працювати в команді, уміння працювати самостійно та дисциплінованість, креативне та критичне мислення, а також орієнтованість на охорону довкілля (екологічна грамотність).

Цікаво, що серед навичок, які вважають неважливими для працівників всіх кваліфікацій, часто перераховувалися уміння читати і писати англійською та вищий рівень володіння роботою на комп'ютері (аналіз даних, програмування).

12. На запитання, який із трьох запропонованих рівнів має надавати професійно-технічну освіту в Україні та Запорізькій області, відповіді розділилися так: державна система освіти, що веде до визнання кваліфікації (наприклад, державний професійно-технічний освітній заклад) – 44%; неформальне навчання, що відбуваються на робочому місці (наприклад, наставництво на підприємстві) – 35%; освітні та тренінгові організації, організації соціального партнерства та громадські організації за межами державної системи освіти (наприклад, короткостроковий тренінг або курси від громадської організації чи Центру зайнятості) – 21%.

13. Щодо рівня задоволеності якістю професійно-технічної освіти у Запорізькій області, більшість роботодавців мають середній рівень сприйняття якості професійно-технічної освіти (31%), трохи менше задоволені нею (29%). Тих, які не задоволені нею – третина (загалом 28% роботодавців обрали варіанти «незадоволені» і «дуже незадоволені»).

14. Серед роботодавців, які були не задоволені якістю професійно-технічної освіти, більшість пояснювали це незадовільним рівнем матеріально-технічної бази (27%), невідповідними для умов ринку праці навчальними програмами (27%) і незадовільною кваліфікацією викладачів (20%). Варіанти, які були менш популярними: «створення перепон у залученні учнів до програм стажування» (14%) та «висока бюрократія» (12%).

15. Співпрацю між професійно-технічними освітніми закладами та роботодавцями Запорізької області, зокрема підприємством, де працює опитуваний роботодавець, більшість із них оцінює позитивно (31%), середній рівень задоволення у чверті опитаних (25%), і низький – у п'ятій частини (18%).

IV 100

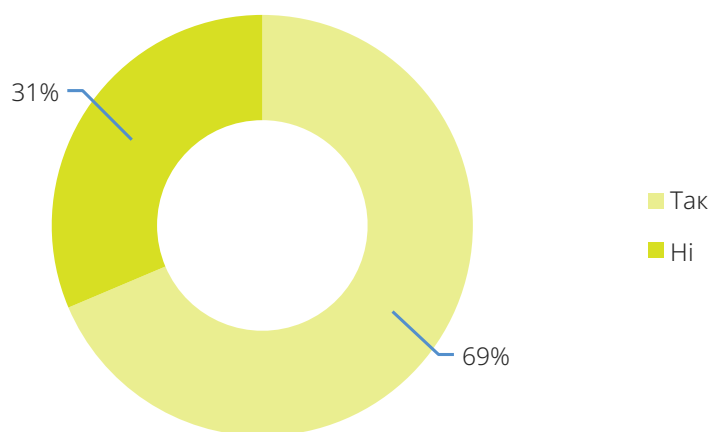
Р
О
З
Д
І
Л

16. Серед роботодавців з низьким та середнім рівнем задоволення співпрацею між ними та закладами професійно-технічної освіти більшість (62%) схильні вважати, що цю співпрацю може бути покращено. Роботодавці пропонували такі шляхи налагодження співпраці між ними і професійно-технічними закладами:

- Запровадити державну програму допомоги підприємству для покращення матеріально-технічної бази у процесі навчання на період виробничої практики;
- Покращити державне фінансування професійно-технічних освітніх закладів;
- Посилити комунікацію ЦЗ з роботодавцями;
- Створити в ЦЗ моніторингові центри, які б відслідковували потребу роботодавців у тих чи інших працівниках і оперативно реагували на задоволення цього попиту, комунікуючи із освітніми закладами всіх форм власності, які є в Запорізькій області;
- Налагодити кооперацію між закладами професійно-технічної освіти і роботодавцями, в тому числі, готувати спільні навчальні програми, а також проводити навчання за затребуваними професіями;
- Посилити професійно-орієнтаційну роботу серед школярів на державному рівні;
- Відновити програми дотацій для підприємства за умови прийняття на роботу учнів після навчальних закладів;
- Запровадити оплату за навчання на робочих місцях учням та наставникам підприємства за рахунок Державного бюджету України;
- Прирівняти навчальні договори до форми працевлаштування та оплати за Кодексом законів про працю України;
- Зменшити навантаження на фінансові та кадрові служби підприємств;
- Проводити оцінювання у формі складання іспитів за результатами навчання незалежними комісіями. Документ про освіту надавати тільки у разі складання іспитів;
- Надавати преференції для підприємств, де за результатами іспитів (попередній коментар) працівники отримують найвищі бали;
- Проводити презентаційні, екскурсійні заходи для учнів шкіл освітніми закладами спільно з роботодавцями, щоб випускники шкіл розуміли, ким хочуть стати;

- Запровадити обов'язкову офіційну практику студентів на підприємствах;
- Контролювати проходженням студентами відповідної практики на підприємствах;
- Спростити порядок проходження стажування;
- Проаналізувати створення профільних начальних центрів у промислових містах: для металургів, машинобудівників тощо;
- Вжити заходів щодо покращення професійної підготовки викладацьких кадрів закладів професійно-технічної освіти;
- Налагодити підвищення кваліфікації працівників без відриву від виробництва;
- Посилювати престиж робітничих професій.

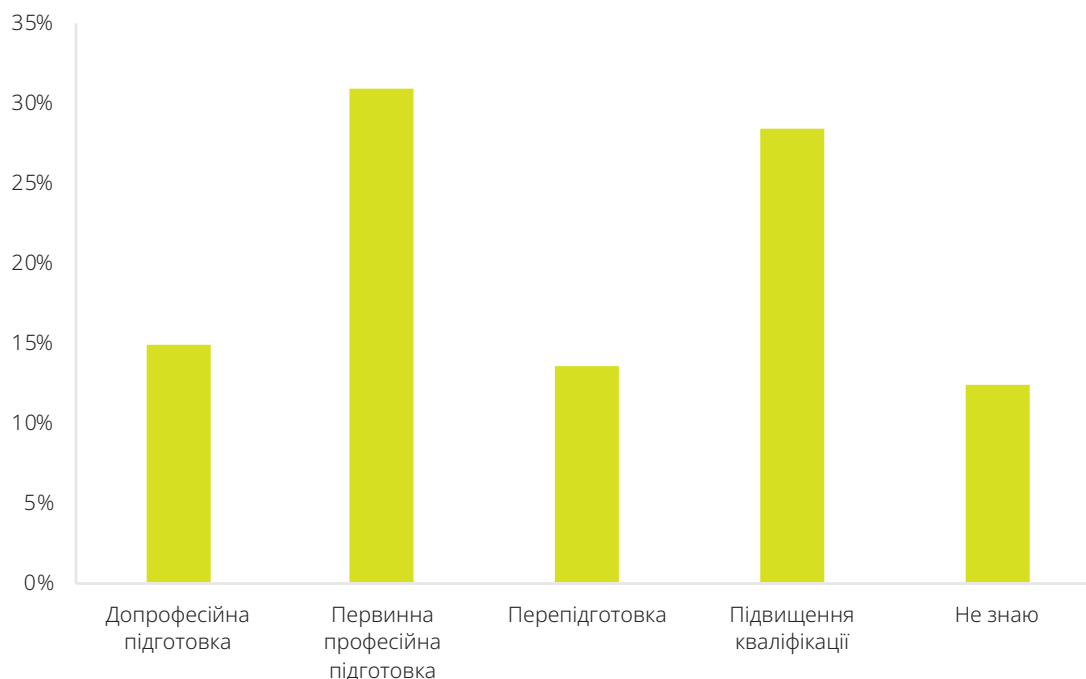
17. На запитання, чи наймають роботодавці випускників навчальних закладів, більшість (69%) відповіли, що наймають. Відповідно, 31% роботодавців не готові наймати випускників навчальних закладів.

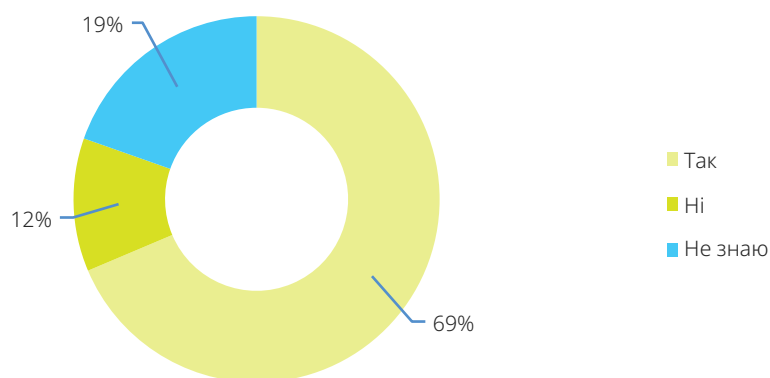
18. Серед тих роботодавців, які не наймають випускників навчальних закладів, найчастішою причиною цього обирали відсутність у них практичних навичок (24%), низьку мотивацію до кар'єрного зростання (21%) та низьку мотивацію до навчання на виробництві (21%).

19. Щодо рівня освітньої підготовки працівників, який потребує найбільшого покращення, на думку роботодавців, це – первинна професійна підготовка (31%), підвищення кваліфікації працівників (28%), допрофесійна підготовка (15%) та перепідготовка (14%) працівників.

102

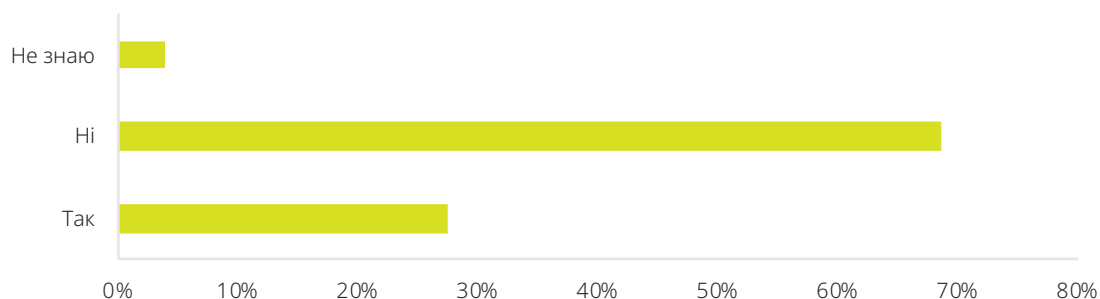
20. Абсолютна більшість роботодавців (69%) вважають, що на ринку праці Запорізької області присутній дисбаланс між вакансіями і тими, хто шукає роботу.

21. Серед найчастіше обраних причин такого дисбалансу є: непопулярність професійно-технічної освіти (28%), рівень заробітної плати (24%), невідповідність кваліфікації (15%), потреба у постійному вдосконаленні підвищення кваліфікації працівників (11%), недостатнє надання послуг із супроводу професійного розвитку учнів у закладах ПТО (8%) та низька якість освіти (8%).

22. На запитання, чи надає підприємство курси перепідготовки або підвищення кваліфікації для працівників, більшість обрали варіант «ні» (69%), ствердно відповіли третина опитаних (27%).

23. У вибірці присутні 19 роботодавців, які працюють у секторі сільського господарства. Їм було поставлено запитання про технічні навички, яких, на їхню думку, бракує їхнім працівникам, і які варто поліпшити. Вони обирали наведені нижче навички за частотою відповідей.

Основи комп'ютерних технологій (робота на персональному комп'ютері)	13%
Основи інформаційних технологій	12%
Дотримання та виконання вимог охорони праці, промислової і пожежної безпеки, виробничої санітарії	10%
Дотримання вимог енергоефективності та матеріалозбереження, раціональної роботи обладнання	8%

Не знаю	8%
Основи землеробства та ґрунтознавства	8%
Основи трудового законодавства	7%
Основи технічного обслуговування сільськогосподарської техніки та їх періодичність	7%
Основи матеріалознавства	6%
Дотримання вимог обов'язкових дій при ліквідації аварій та їхніх наслідків, надання долікарської допомоги потерпілим у разі нещасних випадків	6%
Основи технічної механіки і деталей машин	5%
Основи галузевої економіки та підприємництва	4%
Основи електротехніки	3%
Основи технічного креслення	3%

24. Щоб оцінити перспективи розвитку виду економічної діяльності, у якому працюють роботодавці, вони мали обрати, з якими із тверджень погоджуться.

Загалом більшість підприємців позитивно оцінюють перспективи розвитку виду економічної діяльності, у якому працюють, протягом від трьох до п'яти та семи наступних років. Зокрема, загалом 67% роботодавців вважають, що сектор, у якому вони працюють, розвиватиметься протягом наступних трьох-п'яти років (обрали варіанти «частково згодні» або «повністю згодні»), але 18% мають протилежне бачення (обрали варіанти «повністю не згодні» або «частково не згодні»). Щодо перспективи протягом наступних семи років, загалом 61% є позитивно налаштованими і негативно – 20% роботодавців.

25. Роботодавцям було поставлено питання щодо найбільш затребуваних, які будуть у секторі, в якому вони працюють через 3-5 років. Було названо такі професії:

Згадано 6-8 разів	Слюсар, токар, тракторист
Згадано 3-5 разів	Бухгалтер, водій (в тому числі вантажних автомобілів), зварник, тракторист-машиніст, механізатор, фрезерувальник, менеджер з продажу, інженер ІТ, програміст, електрик, агроном, шліфувальник
Згадано 2 рази	Механік, маркетолог, дизайнер, комбайнер, провізор, фармацевт, продавець, машиніст, різноробочий, налагоджувальник ливарних машин, монтажник, оператор верстатів, оператор машин
Згадано 1 раз	Лікар, швачка, складальник верху взуття, розкрийник матеріалів, оператор з управління сільськогосподарською технікою, менеджер, економіст, оператор Інтернет-магазину, оператор ПК, будівельник, муляр, лісоруб, сантехнік, монтажник, керівник виробництва, оператор дощувальних машин, оператор поштового відділення, листоноша, касир, сталевар, соціальний працівник, технік, інженер-конструктор

26. Перераховані нижче професії вважаються такими, що будуть найбільш затребуваними у Запорізькій області протягом наступних 3-5 років, незалежно від сектору, в якому працюють роботодавці. Зокрема, найбільш затребуваними було обрано такі професії (за порядком спадання): робітничі професії (слюсар, токар, електрозварник), лікар, машиніст, тракторист, ІТ-фахівець, електромонтер, аграрій, водій, медсестра, менеджер з продажів, бухгалтер, інженер, менеджер роботи з персоналом, працівники сфери обслуговування (офіціант, бармен), продавець, кухар, дизайнер, юрист, швачка, архітектор.

IV 106

Р
О
З
Д
І
Л

27. Серед викликів для ринку праці для Запорізької області найчастіше було названо такі (за спаданням): низька заробітна плата, трудова міграція, відтік кваліфікованих кадрів, відтік молоді, старіння кадрів, зовнішні фактори (карантин, невизначеність), низька якість професійної та професійно-технічної освіти, неофіційна зайнятість.

Р О З Д І Л

Прогнозування
потреб ринку праці
Запорізької
області

РОЗДІЛ V

Прогнозування потреб ринку праці Запорізької області

Резюме: для проведення прогнозування потреб ринку праці Запорізької області було використано статистичні дані Запорізького обласного центру зайнятості (ЗОЦЗ) за 2017-2020 роки, а також використано інформацію про інвестиційні проекти, які реалізуються в області, надані Запорізькою обласною державною адміністрацією. Проведено прогнозування потреб ринку праці до грудня 2021 року.

Цей розділ демонструє результати прогнозування потреб ринку праці Запорізької області за трьома показниками:

1. Попит на робочу силу Запорізької області загалом.
2. Попит на робочу силу Запорізької області у розрізі дев'яти професійних груп.
3. Попит на робочу силу Запорізької області у розрізі дев'ятнадцяти видів економічної діяльності.

Для прогнозування використано обрано модель багатofакторної лінійної регресії. Методологію прогнозу винесено у Додаток Д. Результати прогнозування наведено на **Рис. 41** у Додатку Д, а також у **Таблиці 10** у Додатку Е.

Аналіз отриманих результатів свідчить про те, що загальний показник кількості вакансій буде зростати. Якщо загальна кількість вакансій, зареєстрованих у ЗОЦЗ станом на 1 травня 2020 року, становить 1375 вакансій, то, оскільки протягом попередніх трьох років тенденція до зміни загальної кількості вакансій є висхідною, подальший тренд також демонструє зростання, незважаючи на карантинні обмеження, запроваджені з 12 березня до 22 червня 2020 року із пом'якшенням карантинних обмежень з 22 травня. Очікується, що станом на грудень 2020 року буде зареєстровано 2217 вакансій, середньорічний показник 2021 року складе 3594, а станом на грудень 2021 року кількість вакансій знизиться до 2772.

Щодо професійних груп, найбільше зростання простежується для фахівців, професіоналів та кваліфікованих робітників з інструментом. Щодо першої групи, станом на 1 травня 2020 року зареєстровано 133 вакансії, а згідно з прогнозом, станом на грудень 2020 року буде зареєстровано 270 вакансій, середньорічний показник 2021 року складе 409, а станом на грудень 2021 року кількість вакансій

має становити 339. Щодо професійної групи професіоналів, на 1 травня 2020 року зареєстровано 137 вакансій, очікується, що на грудень 2020 року їхня кількість зросте до 258, середньорічний показник 2021 року складе 416, а станом на грудень 2021 року кількість вакансій складе 327. Щодо групи кваліфікованих робітників з інструментом, станом на 1 травня 2020 року зареєстровано 269 вакансій, а згідно з прогнозом, станом на грудень 2020 року буде зареєстровано 512 вакансій, середньорічний показник 2021 року складе 762, а станом на грудень 2021 року кількість вакансій має становити 634.

Найменше зростання очікується для професійної групи технічних службовців. На 1 травня 2020 року зареєстровано 53 вакансії, очікується, що на грудень 2020 року їхня кількість зросте до 62, середньорічний показник 2021 року складе 100, а станом на грудень 2021 року кількість цих вакансій має становити 74.

Помірне зростання прогнозується для професійної групи робітників з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування, складання устаткування та машин. Цих вакансій на 1 травня 2020 року зареєстровано 273, згідно з прогнозом, станом на грудень 2020 року буде зареєстровано 379 вакансій, при цьому середньорічний показник 2021 року складе 655, а станом на грудень 2021 року кількість таких вакансій очікується в кількості 474.

Щодо видів економічної діяльності, найбільше зростання, згідно з прогнозом, буде простежуватися у добувній промисловості, сфері готелів і ресторанів, професійній діяльності та будівництві. За вакансіями у добувній промисловості, станом на 1 травня 2020 року зареєстровано всього 5 вакансій, відповідно до прогнозу, станом на грудень 2020 року буде зареєстровано 55 вакансій, середньорічний показник 2021 року складе 77 вакансій, а станом на грудень 2021 року кількість дорівнюватиме 70. Щодо сфері діяльності готелів і ресторанів, на 1 травня 2020 року зареєстровано 101 вакансію, очікується, що на грудень 2020 року кількість знизиться до 68, проте середньорічний показник 2021 року становитиме 183, а станом на грудень 2021 року кількість цих вакансій має скласти 96.

У професійній діяльності, на 1 травня 2020 року зареєстровано 18 вакансій, на 1 травня 2019 року. Згідно з прогнозними даними, на грудень 2020 року таких вакансій очікується 32, середньорічний показник 2021 року складе 59, а станом на грудень 2021 року кількість вакансій становитиме 42. У будівництві зареєстровано 26 вакансій на 1 травня 2020 року, у грудні 2020 року їхня кількість, згідно з прогнозом, очікується на рівні 57, середньорічний показник 2021 року становитиме 101, а станом на грудень 2021 року кількість вакансій має бути близькою до 73.

Щодо видів економічної діяльності, за якими очікується найменше зростання, це операції з нерухомістю і сільське господарство. У сфері операцій з нерухомістю зареєстровано 43 вакансії на 1 травня 2020 року, а згідно з прогнозом, станом на грудень 2020 року цей показник зросте всього до 44 вакансій. Середньорічний показник 2021 року складе 79, а станом на грудень 2021 року кількість вакансій

V 110

має скласти 58. Щодо сільського господарства, на 1 травня 2020 року кількість зареєстрованих вакансій була 237, очікується, що на грудень 2020 року їхня кількість скоротиться до 187, середньорічний показник 2021 року становитиме 384, а на грудень 2021 року кількість вакансій очікується біля 261.

За двома видами економічної діяльності, кількість вакансія за якими традиційно є найвищою (переробна промисловість і торгівля), простежується такий прогноз. На 1 травня 2020 року, у переробній промисловості зареєстровано 212 вакансій, а на кінець 2020 року їхня кількість має зрости до 407. Середньорічний показник 2021 року складе 682 вакансії, а на кінець 2021 року їх нараховуватиметься 483. У торгівлі на 1 травня 2020 року зареєстровано 228 вакансій, а на кінець грудня цього ж року кількість таких вакансій незначно зросте до 293. Середньорічний показник 2021 року дорівнюватиме 509, а на грудень 2021 року має бути зареєстровано 376 вакансій.

5.1 — КОРИГУВАННЯ СПРОГНОЗОВАНИХ ДАНИХ

Згідно з інформацією щодо інвестиційної діяльності, наданою Запорізькою обласною державною адміністрацією, у Запорізькій області реалізується два інвестиційних проекти у галузі альтернативної енергетики:

1. Проект будівництва вітрових електростанцій на території Приазовського та Мелітопольського районів потужністю 500 МВт. Проект передбачено на 2018-2021 роки. Споруджені дев'ять вітроелектростанцій будуть знаходитися за межами населених пунктів на території Дівненської, Добровської, Дунаєвської, Гірсовської, Надеждинської, Мордвинівської та Новенської сільських рад у Приазовському та Мелітопольському районах Запорізької області. На території цих районів планується встановити до 167 вітряних турбін, що забезпечить електроенергією близько 170 тис. домогосподарств.
2. Будівництво вітропарку Zophia на території Якимівського району потужністю 742.5 МВт. Проект передбачено на 2019-2022 роки. Протягом 2019-2020 років було зареєстровано декларацію про початок будівельних робіт, розроблено проектну документацію та підписано базові документи.

Щодо першого проекту, у червні 2019 року розпочато будівельні роботи, у яких бере участь майже 700 осіб. Після завершення будівництва, коли вітряні електростанції вийдуть на повну потужність, роботу вітрогенераторів будуть забезпечувати більше 1000 осіб.

Щодо другого проекту, передбачається, що для будівництва буде залучено орієнтовно до 500 осіб. Роботу вітрогенераторів після завершення будівництва будуть забезпечувати 150-200 осіб.

Отже, у перспективі, що до інвестиційних проектів може бути додатково залучено до 300 осіб за першим проектом та до 200 осіб за другим проектом, очікується, що зайнятість у будівництві має зрости з другої половини 2020 року і залишатися на відповідному рівні протягом 2021 року. Припускаючи, що частину вакансій (а саме 10%) буде зареєстровано у ЗОЦЗ, причому кількість вакансій поступово скорочуватиметься (з 10% до 5%), відповідним чином скориговано прогнозний показник у будівництві (Див. **Таблицю 10** у Додатку Е, значення у дужках).

Також у разі успішної реалізації цих проектів, зростання зайнятості може простежитися у секторі постачання електроенергії з 2021 року і надалі. Припускаючи, що частину вакансій (а саме 10%) буде зареєстровано у ЗОЦЗ, причому кількість вакансій поступово скорочуватиметься (з 10% до 5%), відповідним чином скориговано прогнозний показник у постачанні електроенергії (Див. **Таблицю 10** у Додатку Е, значення у дужках).

112

ДОДАТОК А**ТАБЛИЦЯ 8**

Перелік скорочених назв видів економічної діяльності

ВИД ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВНА НАЗВА	ВИД ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ВИКОРИСТАНА У ЗВІТІ СКОРОЧЕНА НАЗВА
Сільське, лісове та рибне господарство	Сільське господарство
Промисловість	Промисловість
Будівництво	Будівництво
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	Торгівля
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	Транспорт
Тимчасове розміщування й організація харчування	Готелі і ресторани
Інформація та телекомунікації	ІТ
Фінансова та страхова діяльність	Фінанси і страхування
Операції з нерухомим майном	Нерухомість
Професійна, наукова та технічна діяльність	Професійна
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	Адміністрування
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування ¹	Державне управління
Освіта	Освіта
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	Охорона здоров'я
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	Мистецтво
Інші види економічної діяльності	Інше

ДОДАТОК Б

ПЕРЕЛІК ПРОФЕСІЙ, СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ, НАПРЯМІВ ПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ, ДЛЯ НАВЧАННЯ ЗА ЯКИМИ МОЖЕ БУТИ ВИДАНО ВАУЧЕР

(ВІДПОВІДНО ДО НАКАЗУ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ «ПРО ОСОБЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПЕРЕЛІКУ ГАЛУЗЕЙ ЗНАТЬ І СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ, ЗА ЯКИМИ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ, ЗАТВЕРДЖЕНОГО ПОСТАНОВОЮ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ВІД 29 КВІТНЯ 2015 РОКУ № 266» № 1151 ВІД 06.11.2015)

1. Бджоляр
2. Взуттьовик з ремонту взуття
3. Водій навантажувача
4. Водій тролейбуса
5. Електрогазоварник
6. Зварник
7. Кондитер
8. Кухар
9. Машиніст автогрейдера
10. Машиніст дорожньо-будівельних машин
11. Монтажник гіпсокартонних конструкцій
12. Налагоджувальник сільськогосподарських машин та тракторів
13. Налагоджувальник устаткування у виробництві харчової продукції
14. Плодоовочівник
15. Покрівельник рулонних покрівель та покрівель із штучних матеріалів
16. Робітник з комплексного обслуговування й ремонту будинків
17. Робітник фермерського господарства

114

18. Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування
19. Столяр будівельний
20. Тракторист
21. Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва
22. Верстатник деревообробних верстатів
23. Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування
24. Машиніст бульдозера (будівельні роботи)
25. Машиніст екскаватора
26. Машиніст крана автомобільного
27. Монтажник систем утеплення будівель
28. Охоронник
29. Слюсар з експлуатації та ремонту газового устаткування
30. Слюсар-сантехнік
31. Швачка
32. Автомобільний транспорт
33. Агрономія
34. Архітектура та містобудування
35. Будівництво та цивільна інженерія
36. Ветеринарна медицина
37. Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва
38. Геодезія та землеустрій
39. Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка
40. Захист і карантин рослин

41. Інженерія програмного забезпечення
42. Комп'ютерна інженерія
43. Медична психологія
44. Медсестринство
45. Менеджмент (для отримання кваліфікації «Менеджер (управитель) житлового будинку (групи будинків)»)
46. Професійна освіта (за спеціалізаціями)
47. Психологія
48. Системний аналіз
49. Соціальне забезпечення
50. Соціальна робота
51. Харчові технології
52. Фізична терапія, ерготерапія
53. Кібербезпека

ДОДАТОК В**АНКЕТА ОПИТУВАННЯ РОБОТОДАВЦІВ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Шановний респонденте, дане опитування проводиться у рамках дослідження комплексного аналізу регіонального ринку праці та системи професійної освіти Запорізької області Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) в Україні. Ми маємо на меті опитати максимальну кількість роботодавців середнього, малого та мікропідприємництва Запорізької області, щоб визначити слабкі сторони професійної підготовки працівників регіону і вплинути на освітню політику розвитку ринку праці у Запорізькій області.

Дані, які Ви надаєте, є суворо анонімними. Ми гарантуємо, що даними опитування будуть користуватися тільки дослідники ПРЦООН. Узагальнені дані буде використано у звіті дослідження.

За можливості, просимо, щоб опитування було пройдено власником, директором, головним бухгалтером або менеджером з персоналу підприємства.

Анкета складається із 25 запитань, які згруповано у три частини: (I) Характеристика підприємства, (II) Оцінка освітньої підготовки працівників і (III) Очікування розвитку ринку праці Запорізької області. Вам знадобиться 20-25 хв на проходження анкети. Дякуємо наперед за співпрацю!

I — ХАРАКТЕРИСТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

1. У якому з перерахованих видів діяльності працює Ваше підприємство (відповідний КВЕД у дужках)?

ОДНА ВІДПОВІДЬ	
Сільське, лісове та рибне господарства (КВЕД А)	1
Промисловість (КВЕД В+С+D+E)	2
Будівництво (КВЕД F)	3
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (КВЕД G)	4
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (КВЕД H)	5
Тимчасове розміщування й організація харчування (КВЕД I)	6
Інформація та телекомунікації (КВЕД J)	7
Фінансова та страхова діяльність (КВЕД K)	8

> П Р О Д О В Ж Е Н Н Я Т А Б Л И Ц І

Операції з нерухомим майном (КВЕД L)	9
Професійна, наукова та технічна діяльність (КВЕД M)	10
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (КВЕД N)	11
Освіта (КВЕД P)	12
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги (КВЕД Q)	13
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок (КВЕД R)	14
Надання інших видів послуг (КВЕД S)	15

2. Скільки осіб на даний час загалом працює на Вашому підприємстві?

ОДНА ВІДПОВІДЬ	
Одноосібний власник (немає співробітників)	1
Мікро (1-9 співробітників)	2
Мале (10-49 співробітників)	3
Середнє (50-250 співробітників)	4
Велике (251+ співробітників)	5

3. У якому населеному пункті чи території Ваше підприємство здійснює свою основну діяльність?

МОЖЛИВІ КІЛЬКА ВІДПОВІДЕЙ	
Запоріжжя	1
Бердянськ	2
Більмак	3
Гуляйполе	4
Мелітополь	5
Оріхів	6
Приазов'я	7
Приморськ	8
Розівка	9
Токмак	10

118

> ПРОДОВЖЕННЯ ТАБЛИЦІ

Якимівка	11
Вся Україна	12
Як всередині України, так і за її межами	13
Тільки за межами України	14
Не знаю	98
Відмова відповіді	99

4. Скільки років працює Ваше підприємство (за різних видів прав власності і правового статусу)?

ОДНА ВІДПОВІДЬ	
Менше 1 року	1
1-3 років	2
4-6 років	3
7-10 років	4
10-20 років	5
Більше 20 років	6
Не знаю	98

4.1. Яка Ваша посада?

ОДНА ВІДПОВІДЬ	
Власник або директор	1
Бухгалтер	2
Менеджер з персоналу (відділ кадрів)	3
Інша особа, поінформована про підприємство	4

II — ОЦІНКА ОСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ

5. У секторі, в якому Ви працюєте, найвищий попит спостерігається на працівників:

МОЖЛИВІ КІЛЬКА ВІДПОВІДЕЙ	
Нижчої кваліфікації	1
Середньої кваліфікації	2
Вищої кваліфікації	3
Не знаю	98

6. В цілому, наскільки Ви задоволені освітнім рівнем підготовки працівників при прийомі їх на роботу?

ОДНА ВІДПОВІДЬ				
1	2	3	4	5
Дуже незадоволені	Незадоволені	Ні задоволені, ні незадоволені	Задоволені	Дуже задоволені

7. Наскільки Ви згодні з двома твердженнями нижче?

ОДНА ВІДПОВІДЬ					98
1	2	3	4	5	
Повністю не згодні	Частково не згодні	Ні згодні, ні не згодні	Частково згодні	Повністю згодні	Не знаю

Невідповідний рівень кваліфікації працівників мого підприємства є одним із основних стримувальних факторів розвитку мого бізнесу	1	2	3	4	5	98
Невідповідність освіти працівників мого підприємства є одним із основних стримувальних факторів розвитку мого бізнесу	1	2	3	4	5	98

120

8. Нижче у переліку Вам запропоновано п'ять найбільш цінних професійних вмінь (згідно з дослідженням Світового банку). Яким Ви оцінюєте рівень підготовки Ваших працівників за кожним з них?

ОДНА ВІДПОВІДЬ						
1	2	3	4	5	98	
Дуже низький	Низький	Ні низький, ні високий	Високий	Дуже високий	Не знаю	

Спеціальні технічні вміння	1	2	3	4	5	98
Професійність	1	2	3	4	5	98
Розв'язання проблем	1	2	3	4	5	98
Здатність до самостійної роботи	1	2	3	4	5	98
Командна робота	1	2	3	4	5	98

9. Наскільки Ви згодні з твердженнями нижче?

ОДНА ВІДПОВІДЬ						
1	2	3	4	5	98	
Повністю не згодні	Частково не згодні	Ні згодні, ні не згодні	Частково згодні	Повністю згодні	Не знаю	

Робота працівників мого підприємства загалом відповідає кваліфікаціям, здобутим у результаті навчання	1	2	3	4	5	98
Робота працівників підприємств моєї сфери діяльності загалом відповідає кваліфікаціям, здобутим у результаті навчання	1	2	3	4	5	98

10. Нижче перераховано 13 навичок. Які з них є найважливішими для працівників Вашого підприємства залежно від їхнього рівня кваліфікації? Відмітьте все, що важливо.

МОЖЛИВІ КІЛЬКА ВІДПОВІДЕЙ				
Навичка	Для працівників нижчої кваліфікації	Для працівників середньої кваліфікації	Для працівників вищої кваліфікації	Не важливо
Уміння читати і писати українською або російською мовою (грамотність)				
Уміння проводити розрахунки і працювати з цифрами				
Уміння читати і писати англійською				
Базовий рівень роботи на комп'ютері (введення даних; відправка і отримання електронної пошти; друк на принтері)				
Середній рівень роботи на комп'ютері (використання програми Word, Excel або Power-Point)				
Вищий рівень роботи на комп'ютері (аналіз даних, програмування)				
Комунікативні навички				
Лідерські риси				
Уміння працювати в команді				
Креативне та критичне мислення				
Уміння приймати рішення				
Уміння працювати самостійно, дисциплінованість				
Орієнтованість на охорону довкілля (екологічна грамотність)				
Навички управління часом (тайм-менеджмент)				
Уміння перепрофільовуватися у кризові часи				

122

11. На Вашу думку, який із цих рівнів має надавати професійно-технічну освіту в Україні та Запорізькій області?

МОЖЛИВІ КІЛЬКА ВІДПОВІДЕЙ	
Державна система освіти, що веде до визнання кваліфікації. Приклад: державний професійно-технічний освітній заклад.	
Освітні та тренінгові організації, організації соціального партнерства та громадські організації за межами державної системи освіти. Приклад: короткостроковий тренінг/курси від громадської організації або Центру зайнятості.	
Неформальне навчання, що відбуваються на робочому місці. Приклад: наставництво на підприємстві	

12. В цілому, наскільки Ви задоволені якістю професійно-технічної освіти у Запорізькій області?

ОДНА ВІДПОВІДЬ						
1	2	3	4	5	98	99
Дуже незадоволені	Незадоволені	Ні задоволені, ні незадоволені	Задоволені	Дуже задоволені	Не знаю	Відмова відповіді

ЯКЩО 4. «ЗАДОВОЛЕНІ» АБО 5. «ДУЖЕ ЗАДОВОЛЕНІ» => 13

12.1. Ви не задоволені якістю професійно-технічної освіти, тому що:

ВИБЕРІТЬ «ТАК» АБО «НІ»		
У закладах ПТО стара матеріально-технічна база	Так	Ні
Незадовільна кваліфікація викладачів	Так	Ні
Невідповідні для умов ринку праці навчальні програми	Так	Ні
Висока бюрократія	Так	Ні
Створюються перепони у залученні учнів до програм стажування	Так	Ні

13. В цілому, наскільки Ви задоволені співпрацею між професійно-технічними освітніми закладами та роботодавцями Запорізької області, зокрема Вами?

ОДНА ВІДПОВІДЬ						
1	2	3	4	5	98	99
Дуже незадоволені	Незадоволені	Ні задоволені, ні незадоволені	Задоволені	Дуже задоволені	Не знаю	Відмова відповіді

ЯКЩО 4. «ЗАДОВОЛЕНІ» АБО 5. «ДУЖЕ ЗАДОВОЛЕНІ» => 14

13.1. Ви відповіли 1. «Дуже незадоволені», 2. «Незадоволені» або 3. «Ні задоволені, ні незадоволені», чи вважаєте Ви, що цю співпрацю може бути покращено?

ОДНА ВІДПОВІДЬ	
Так	1
Ні	2
Не знаю	98

13.2. Як саме може бути покращено співпрацю між професійно-технічними освітніми закладами та роботодавцями Запорізької області? Будь ласка, напишіть Ваші варіанти.

ВІДКРИТЕ ПОЛЕ ДЛЯ ЗАПОВНЕННЯ

14. Чи наймаєте Ви випускників навчальних закладів?

ОДНА ВІДПОВІДЬ	
Так	1
Ні	2

ЯКЩО 1. «ТАК» => 15

124

14.1. Ви не наймаєте випускників навчальних закладів, тому що у них:

МОЖЛИВА ОДНА ВІДПОВІДЬ		
Відсутні практичні навички	Так	Ні
Низька ініціативність	Так	Ні
Слабкі комунікаційні навички	Так	Ні
Низька мотивація до кар'єрного зростання	Так	Ні
Низька мотивація до навчання на виробництві	Так	Ні

15. Щодо рівня освітньої підготовки Ваших працівників, який із них, на Вашу думку, потребує найбільшого покращення?

МОЖЛИВО КІЛЬКА ВІДПОВІДЕЙ	
Допрофесійна підготовка	1
Первинна професійна підготовка	2
Перепідготовка	3
Підвищення кваліфікації	4
Не знаю	98

16. Чи вважаєте ви, що на ринку праці Запорізької області присутній дисбаланс між вакансіями і тими, хто шукає роботу?

ОДНА ВІДПОВІДЬ	
Так	1
Ні	2
Не знаю	98

ЯКЩО 2. «НІ» => 17

16.1. Основними причинами цього дисбалансу є (виберіть три відповіді):

ТРИ ВІДПОВІДІ	
Низька якість освіти	1

> П Р О Д О В Ж Е Н Н Я Т А Б Л И Ц І

Невідповідність кваліфікації	2
Непопулярність професійно-технічної освіти	3
Недостатнє надання послуг із супроводу професійного розвитку у закладах ПТО	4
Потреба у постійному вдосконаленні підвищення кваліфікації працівників	5
Заробітна плата	6
Не знаю	98

17. Скільки працівників наведених нижче професійних груп працює на Вашому підприємстві? Впишіть число.

ВПИСАТИ ЧИСЛО		
1. КЕРІВНИКИ	Вписати	Не знаю
2. ПРОФЕСІОНАЛИ	Вписати	Не знаю
3. ФАХІВЦІ	Вписати	Не знаю
4. ТЕХНІЧНІ СЛУЖБОВЦІ	Вписати	Не знаю
5. ПРАЦІВНИКИ СФЕРИ ТОРГІВЛІ ТА ПОСЛУГ	Вписати	Не знаю
6. КВАЛІФІКОВАНІ РОБІТНИКИ СІЛЬСЬКОГО ТА ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВ, РИБОРОЗВЕДЕННЯ ТА РИБАЛЬСТВА	Вписати	Не знаю
7. КВАЛІФІКОВАНІ РОБІТНИКИ З ІНСТРУМЕНТОМ	Вписати	Не знаю
8. РОБІТНИКИ З ОБСЛУГОВУВАННЯ, ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА КОНТРОЛЮВАННЯ ЗА РОБОТОЮ ТЕХНОЛОГІЧНОГО УСТАТКУВАННЯ, СКЛАДАННЯ УСТАТКУВАННЯ ТА МАШИН	Вписати	Не знаю
9. НАЙПРОСТІШІ ПРОФЕСІЇ	Вписати	Не знаю

18. Чи надає Ваше підприємство курси перепідготовки або підвищення кваліфікації для працівників?

ОДНА ВІДПОВІДЬ	
Так	1
Ні	2
Не знаю	98

126

19. Ви працюєте у секторі сільського господарства?

ОДНА ВІДПОВІДЬ	
Так	1
Ні	2

ЯКЩО 2. «НІ» => 21

19.1. Оберіть ті технічні навички, яких, на Вашу думку, бракує Вашим працівникам, і які варто поліпшити?

МОЖЛИВІ МНОЖИННІ ВІДПОВІДІ	
Основи трудового законодавства	1
Основи галузевої економіки та підприємництва	2
Дотримання та виконання вимог охорони праці, промислової і пожежної безпеки, виробничої санітарії	3
Дотримання вимог енергоефективності та матеріалозбереження, раціональної роботи обладнання	4
Основи матеріалознавства	5
Основи електротехніки	6
Основи технічного креслення	7
Основи технічної механіки і деталей машин	8
Основи інформаційних технологій	9
Основи комп'ютерних технологій (робота на персональному комп'ютері)	10
Основи технічного обслуговування сільськогосподарської техніки та їх періодичність	11
Основи землеробства та ґрунтознавства	12
Дотримання вимог обов'язкових дій при ліквідації аварій та їхніх наслідків, надання долікарської допомоги потерпілим у разі нещасних випадків	13
Не знаю	98
Інше: (вписати)	99

III — ОЧІКУВАННЯ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

20. Наскільки Ви згодні з твердженнями нижче? Оберіть за шкалою одну відповідь.

ОДНА ВІДПОВІДЬ					
1	2	3	4	5	98
Повністю не згодні	Частково не згодні	Ні згодні, ні не згодні	Частково згодні	Повністю згодні	Не знаю

Вид економічної діяльності, у якому працює моє підприємство, буде динамічно розвиватися протягом наступних 3 років	1	2	3	4	5	98
Вид економічної діяльності, у якому працює моє підприємство, буде динамічно розвиватися протягом наступних 7 років	1	2	3	4	5	98

21. Щодо сектору, у якому Ви працюєте, які три найбільш затребувані професії будуть через 3-5 років? Будь ласка, впишіть.

ВІДКРИТЕ ПОЛЕ ДЛЯ ЗАПОВНЕННЯ

22. Незалежно від сектору, в якому Ви працюєте, як Ви вважаєте, які з перерахованих нижче професій будуть найбільш затребуваними у Запорізькій області протягом наступних 3-5 років?

МОЖЛИВІ КІЛЬКА ВІДПОВІДЕЙ	
ІТ-фахівець	1
Лікар	2

128

> ПРОДОВЖЕННЯ ТАБЛИЦІ

Медсестра	3
Юрист	4
Бухгалтер	5
Менеджер роботи з персоналом	6
Робітничі професії (слюсар, токар, електрозварник)	7
Архітектор	8
Інженер	9
Дизайнер	10
Аграрій	11
Сфера обслуговування (офіціант, бармен)	12
Водій	13
Машиніст, тракторист	14
Продавець	15
Кухар	16
Електромонтер	17
Швачка	18
Менеджер з продажів	19
Не знаю	98
Інше: (вписати)	99

23. На Вашу думку, які з цих викликів для ринку праці є найбільшими для Запорізької області:

МОЖЛИВІ КІЛЬКА ВІДПОВІДЕЙ	
Відтік молоді	1
Відтік кваліфікованих кадрів	2
Старіння кадрів	3
Трудова міграція	4

Низька заробітна плата	5
Неофіційна зайнятість	6
Низька якість професійної та професійно-технічної освіти	7
Зовнішні фактори (карантин, невизначеність)	8
Інше: (вписати)	99

ЩИРО ДЯКУЄМО ВАМ ЗА УЧАСТЬ У ОПИТУВАННІ

130

ДОДАТОК Г

МЕТОДОЛОГІЯ ПРОГНОЗУ

Етапи проведення прогнозу потреб ринку праці Запорізької області:

1. Збір статистичних даних.
2. Визначення та побудова регресійних моделей для вакансій загалом, професійних груп і видів економічної діяльності.
3. Оцінка якості регресійних моделей.
4. Прогнозування попиту на працю на період до грудня 2021 року.
5. Коригування спрогнозованих даних.

ХАРАКТЕРИСТИКА СТАТИСТИЧНИХ ДАНИХ

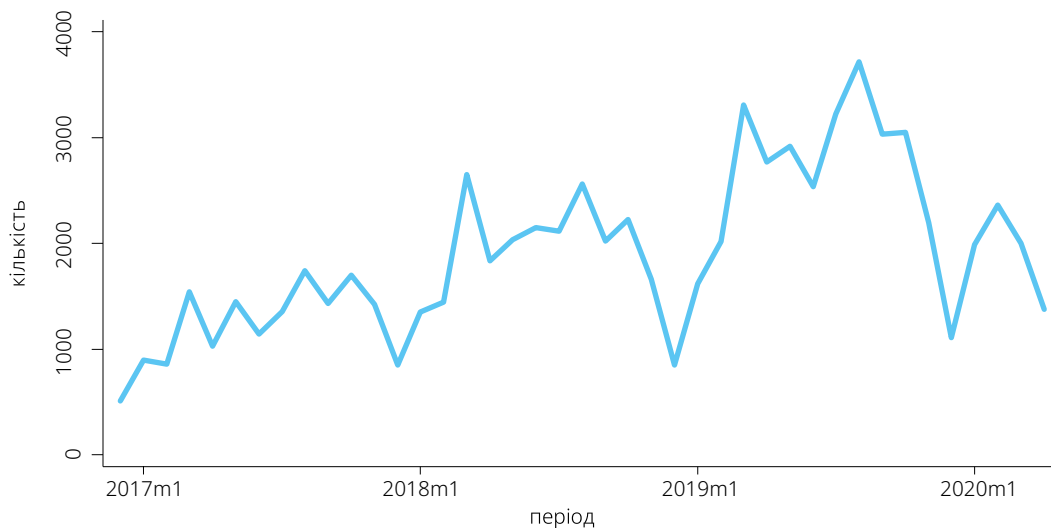
Як показник потреб ринку праці зібрано таку статистику, за даними ЗОЦЗ:

1. Для прогнозування попиту на робочу силу Запорізької області загалом – загальна кількість вакансій, зареєстрованих у ЗОЦЗ – 1 модель.
2. Для прогнозування попиту на робочу силу Запорізької області у розрізі дев'яти професійних груп – кількість вакансій, зареєстрованих у ЗОЦЗ, у розрізі професійних груп – 9 моделей.
3. Для прогнозування попиту на робочу силу Запорізької області у розрізі дев'ятнадцяти видів економічної діяльності – кількість вакансій, зареєстрованих у ЗОЦЗ, у розрізі видів економічної діяльності – 19 моделей.

Зібрано місячні дані з січня 2017 року до квітня 2020 року включно. Це дозволяє побудувати 29 моделей за 40-41 часовими рядами.

РИСУНОК 40

Загальна кількість вакансій, зареєстрованих у ЗОЦЗ (січень 2017 р. – квітень 2020 р.)

Джерело: Розроблено автором за даними ЗОЦЗ

Було проаналізовано дані за кожним із 29 показників і виявлено, що вони демонструють значну сезонність: попит суттєво спадає щороку у грудні і зростає у березні та серпні, причому зростання у серпні щороку є максимальним за рік. Отже, дані за вакансіями виявлено як сезонні із трьома піками щороку: у грудні, березні та серпні. Таку циклічність зображено на **Рис. 40**.

ВИЗНАЧЕННЯ ТА СПЕЦИФІКАЦІЯ РЕГРЕСІЙНИХ МОДЕЛЕЙ

В ході аналізу даних було протестовано різні комбінації моделей і обрано таку специфікацію багатofакторної лінійної регресії:

$$\text{Вакансії}_t = \beta_0 + \beta_1 \text{ Лютий} + \beta_2 \text{ Березень} + \dots + \beta_{11} \text{ Грудень} + \beta_{12} \text{ Рік} + \beta_{13} \text{ Карантин} + \varepsilon$$

де

Вакансії — пояснювана змінна кількості вакансій. Використано дані кількості вакансій, зареєстрованих у ЗОЦЗ станом на 1 число наступного місяця, за кожним із 29 показників.

Лютий – Грудень — пояснювальні змінні місяців;

Рік — пояснювальна змінна років;

Карантин — пояснювальна змінна карантинних обмежень;

$\beta_0 - \beta_{13}$ — параметри (коефіцієнти) моделі;

t — відповідний період;

ε — випадкова (стохастична) величина.

[1]

132

У побудованій багатофакторній лінійній регресії змінні Місяців пояснюють сезонність (у моделі враховано 11 змінних місяців із Січень як базовий місяць), змінна Років пояснює тренд. Змінну Карантин було введено з метою пояснити «шоковий» стан економіки, спричинений карантинними обмеженнями в Україні у зв'язку з пандемією COVID-19; таким чином, це фактор, що не можна було передбачити наявними у моделі змінними. У моделі карантинні обмеження враховано протягом березня-травня 2020 року.

ОЦІНКА ЯКОСТІ РЕГРЕСІЙНИХ МОДЕЛЕЙ

Згідно з обраною специфікацією багатофакторної лінійної регресії [1], проведено оцінку якості за 29 функціями. Показники якості моделей наведено нижче у **Таблиці 9**.

ТАБЛИЦЯ 9

Оцінка якості регресійних моделей

ВАКАНСІЇ ЗАГАЛОМ			
$R^2 = 0.8226$	$Adj R^2 = 0.7466$	$P > t = 0.000$	$Q = 41$
ВАКАНСІЇ У РОЗРІЗІ ПРОФЕСІЙНИХ ГРУП			
Законодавці, вищі державні службовці, керівники			
$R^2 = 0.7959$	$Adj R^2 = 0.7084$	$P > t = 0.000$	$Q = 41$
Професіонали			
$R^2 = 0.8708$	$Adj R^2 = 0.8154$	$P > t = 0.000$	$Q = 41$
Фахівці			
$R^2 = 0.8236$	$Adj R^2 = 0.7479$	$P > t = 0.000$	$Q = 41$
Технічні службовці			
$R^2 = 0.7595$	$Adj R^2 = 0.6564$	$P > t = 0.000$	$Q = 41$
Працівники сфери торгівлі та послуг			
$R^2 = 0.8379$	$Adj R^2 = 0.7684$	$P > t = 0.000$	$Q = 41$
Кваліфіковані робітники сільського господарства			
$R^2 = 0.7146$	$Adj R^2 = 0.5922$	$P > t = 0.000$	$Q = 41$
Кваліфіковані робітники з інструментом			
$R^2 = 0.7810$	$Adj R^2 = 0.6872$	$P > t = 0.000$	$Q = 41$
Робітники з обслуговування технологічного устаткування			
$R^2 = 0.8200$	$Adj R^2 = 0.7428$	$P > t = 0.000$	$Q = 41$

> П Р О Д О В Ж Е Н Н Я Т А Б Л И Ц І

Найпростіші професії			
$R^2 = 0.7820$	$Adj R^2 = 0.6886$	$P > t = 0.000$	$Q = 41$
ВАКАНСІЇ У РОЗРІЗІ ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
Сільське господарство			
$R^2 = 0.9136$	$Adj R^2 = 0.8752$	$P > t = 0.000$	$Q = 40$
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів			
$R^2 = 0.6631$	$Adj R^2 = 0.5133$	$P > t = 0.000$	$Q = 40$
Переробна промисловість			
$R^2 = 0.6581$	$Adj R^2 = 0.5062$	$P > t = 0.000$	$Q = 40$
Постачання електроенергії, газу та пари			
$R^2 = 0.7857$	$Adj R^2 = 0.6905$	$P > t = 0.000$	$Q = 40$
Водопостачання, каналізація, поводження з відходами			
$R^2 = 0.7311$	$Adj R^2 = 0.6116$	$P > t = 0.000$	$Q = 40$
Будівництво			
$R^2 = 0.5586$	$Adj R^2 = 0.3625$	$P > t = 0.011$	$Q = 40$
Торгівля			
$R^2 = 0.8289$	$Adj R^2 = 0.7529$	$P > t = 0.000$	$Q = 40$
Транспорт			
$R^2 = 0.7351$	$Adj R^2 = 0.6173$	$P > t = 0.000$	$Q = 40$
Готелі і ресторани			
$R^2 = 0.8531$	$Adj R^2 = 0.7878$	$P > t = 0.000$	$Q = 40$
ІТ			
$R^2 = 0.6005$	$Adj R^2 = 0.4230$	$P > t = 0.004$	$Q = 40$
Фінанси і страхування			
$R^2 = 0.4996$	$Adj R^2 = 0.2773$	$P > t = 0.039$	$Q = 40$
Нерухомість			
$R^2 = 0.7054$	$Adj R^2 = 0.5745$	$P > t = 0.001$	$Q = 40$
Професійна			
$R^2 = 0.7044$	$Adj R^2 = 0.5731$	$P > t = 0.001$	$Q = 40$
Адміністрування			
$R^2 = 0.7193$	$Adj R^2 = 0.5946$	$P > t = 0.001$	$Q = 40$
Державне управління			
$R^2 = 0.6833$	$Adj R^2 = 0.5425$	$P > t = 0.003$	$Q = 40$
Освіта			
$R^2 = 0.8846$	$Adj R^2 = 0.8334$	$P > t = 0.000$	$Q = 40$

134

> ПРОДОВЖЕННЯ ТАБЛИЦІ

Охорона здоров'я			
$R^2 = 0.7417$	$Adj R^2 = 0.6269$	$P > t = 0.000$	$Q = 40$
Мистецтво			
$R^2 = 0.6306$	$Adj R^2 = 0.4664$	$P > t = 0.001$	$Q = 40$
Інше			
$R^2 = 0.4143$	$Adj R^2 = 0.1539$	$P > t = 0.153$	$Q = 40$

Примітка: R^2 – коефіцієнт детермінації моделі, є відношенням поясненої варіації порівняно із загальною варіацією. Коефіцієнт детермінації інтерпретується як частка варіації вибірки залежної змінної, що пояснюється обраною моделлю. Чим ближче показник до 1.00 (100%), тим більш поясненою вважається модель.

$Adj R^2$ – зважений коефіцієнт детермінації моделі, який є скоригованим коефіцієнтом детермінації на кількість предикторів у моделі. Чим ближче показник до 1.00 (100%), тим більш поясненою вважається модель.

$P > |t|$ – ймовірність того, що результати моделі є випадковими. Значення нижче 0.05 (5%) вважаються такими, за яких модель є достовірною.

Q – кількість спостережень у вибірці.

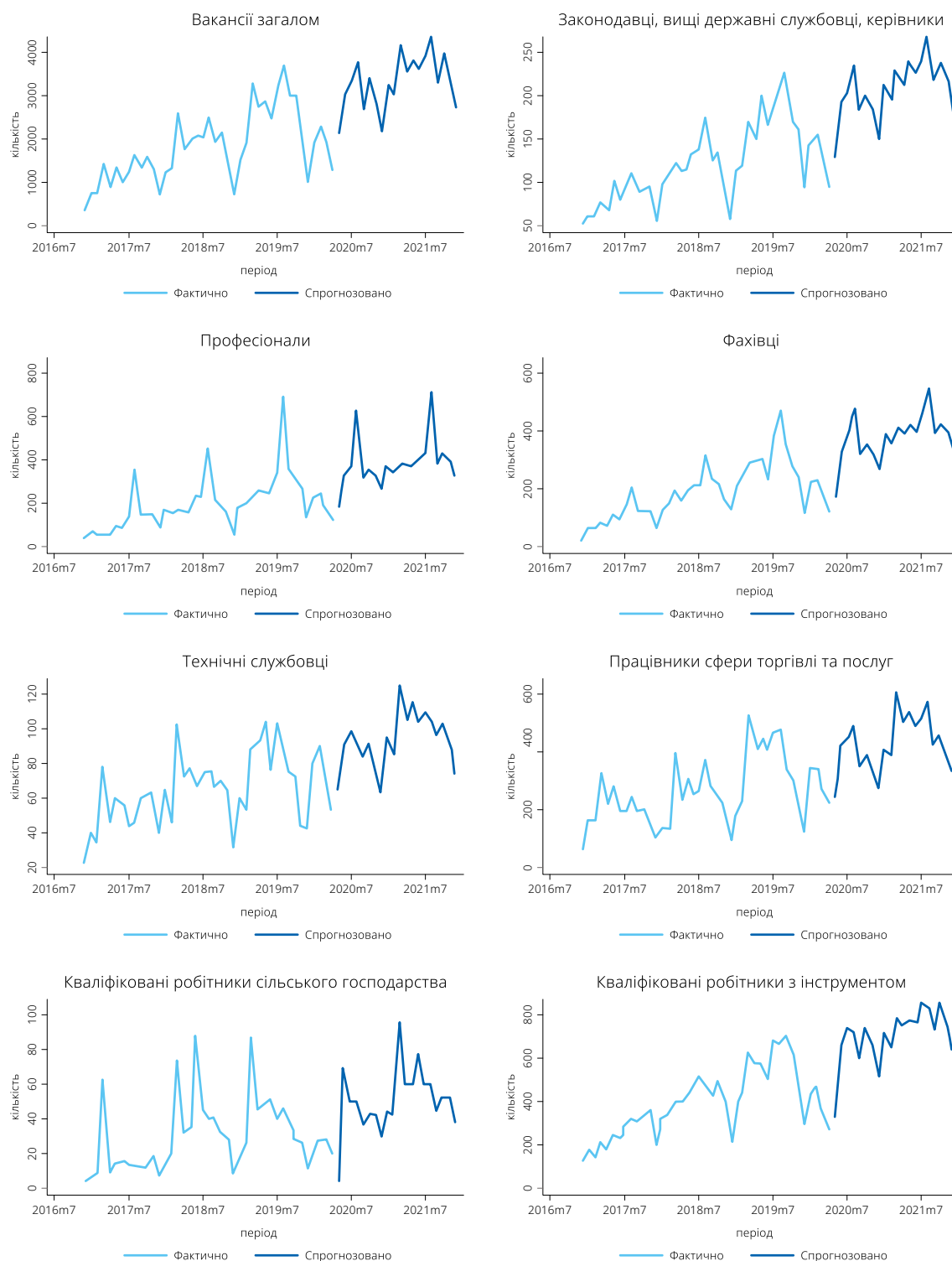
Джерело: Розроблено автором за даними ЗОЦЗ

Згідно з **Таблицею 9**, більшість моделей демонструють достовірний рівень поясненості і відповідності обраній специфікації (тобто багатофакторній лінійній регресії). А саме, коефіцієнт детермінації (R^2) та зважений коефіцієнт детермінації ($Adj R^2$) є наближеними до 1.00 (100%). Всі значення $P > |t|$ свідчать про те, що моделі не є випадковими; винятком є лише модель «Інше» щодо КВЕД «Надання інших видів послуг», коефіцієнт детермінації якої дорівнює 0.41 (41%). Це може бути пояснено невеликою кількістю спостережень (2017 року: в діапазоні 3-25 спостережень із середньорічним значенням 10; 2018 року: в діапазоні їх 3-20 із середньорічним значенням 10; 2019 року: в діапазоні 8-36 із середньорічним значенням 16; 2020 року: в діапазоні 12-21 із середньорічним значенням 18). Проте через відсутність альтернативних статистичних даних, бажаючи дотриматися однієї специфікації регресії для всіх моделей і припускаючи, що отримані результати можна вважати достатніми, обрану модель було використано для прогнозування попиту на ринку праці за КВЕД «Надання інших видів послуг».

ДОДАТОК Д

РИСУНОК 41

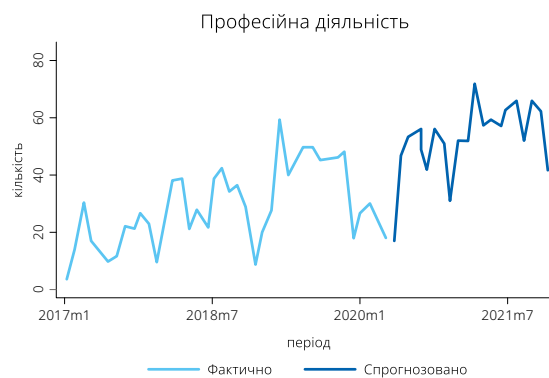
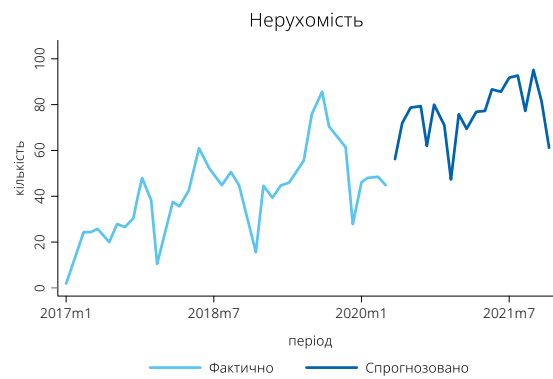
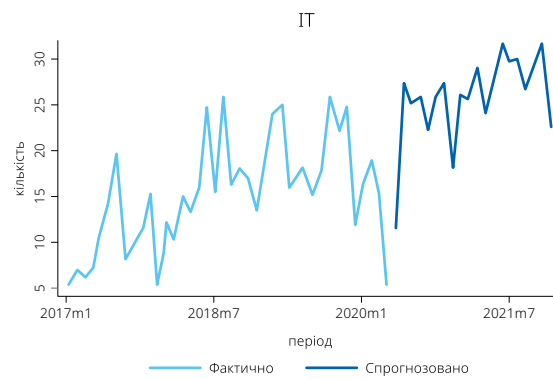
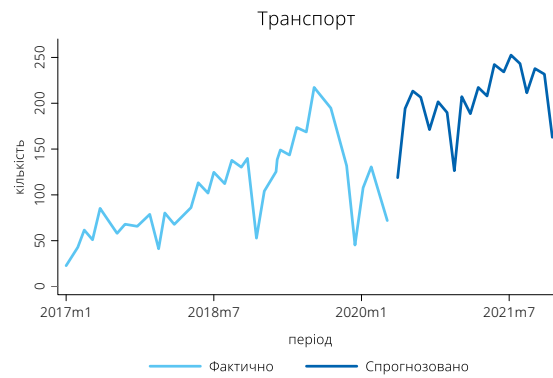
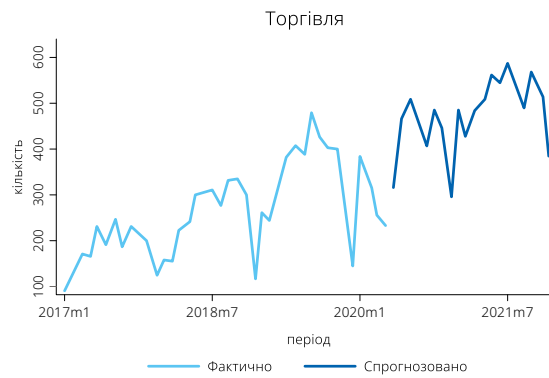
Спрогнозовані дані кількості вакансій загалом, за професійними групами та видами економічної діяльності (травень 2020-грудень 2021 рр.)

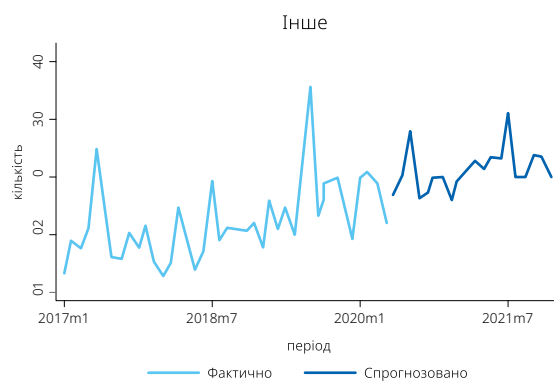
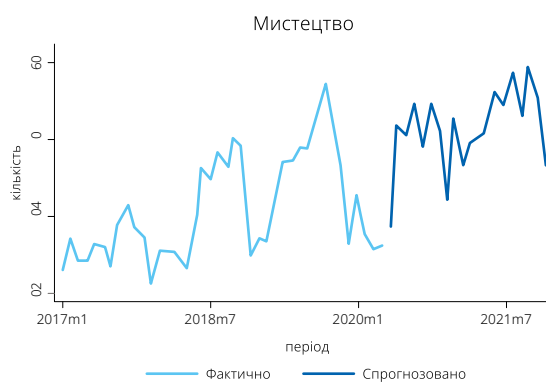
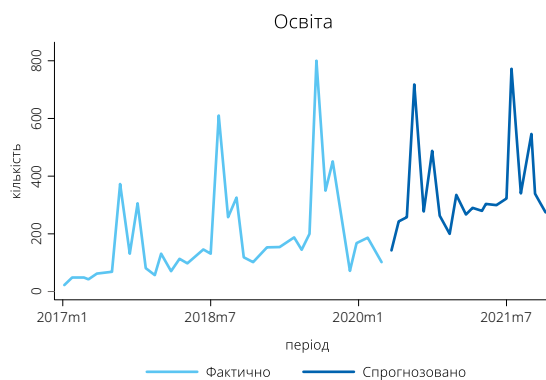
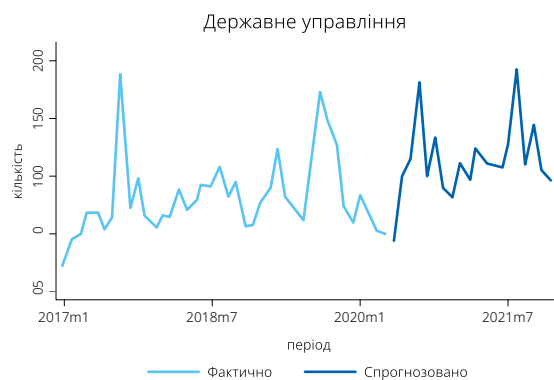
> ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКА Д

► ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКА Д

> ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКА Д

Примітка: Моделювання проведено у статистичній програмі STATA.
 Блакитним кольором позначено фактичні (вихідні) дані, темно-синім – спрогнозовані дані.

Джерело: Розроблено автором за даними ЗОЦЗ

ДОДАТОК Е

ТАБЛИЦЯ 10

Спрогнозовані дані кількості вакансій загалом, за професійними групами та видами економічної діяльності (травень 2020-грудень 2021 рр.)

Період	Загалом вакансії	Законодавці	Професіонали	Фахівці	Технічні службовці	Працівники торгівлі та послуг	Кваліфіковані сіл. госп.	Кваліфіковані з інструментом	Робітники з тех. уст.
травень 2020	2213.7	122.8	173.2	178.8	63.2	238.3	6.2	316.7	259.8
червень 2020	3052.4	188.9	331.6	328.0	89.7	417.9	69.8	643.1	523.3
липень 2020	3342.4	200.9	373.3	390.0	97.7	442.9	51.1	741.1	570.3
серпень 2020	3783.4	232.2	647.0	472.4	94.0	504.2	52.1	720.8	552.0
вересень 2020	2713.7	176.6	322.8	319.0	83.3	350.9	36.8	596.7	456.1
жовтень 2020	3435.0	199.2	365.0	353.0	92.0	391.2	43.1	735.1	792.0
листопад 2020	2871.0	187.2	345.3	325.0	80.7	337.9	43.4	673.1	490.0
грудень 2020	2216.5	141.6	258.3	269.7	62.4	265.3	30.3	512.1	378.5
січень 2021	3268.8	212.3	391.6	388.7	95.0	417.5	45.5	718.2	551.1
лютий 2021	3058.0	193.6	345.3	356.0	83.9	381.8	43.3	650.1	617.0
березень 2021	4165.0	227.2	376.3	411.3	124.5	613.1	97.5	785.0	945.2
квітень 2021	3541.5	206.5	367.6	388.5	104.2	498.6	60.8	746.0	658.4
травень 2021	3800.1	240.2	386.1	418.7	116.0	546.2	59.8	775.7	659.6
червень 2021	3607.4	224.5	400.4	397.7	101.4	484.5	78.5	764.7	618.3
липень 2021	3897.4	236.5	442.1	459.7	109.4	509.5	59.8	862.7	665.3
серпень 2021	4338.4	267.9	715.8	542.0	105.7	570.8	60.8	842.3	647.0
вересень 2021	3268.8	212.3	391.6	388.7	95.0	417.5	45.5	718.2	551.1
жовтень 2021	3990.1	234.9	433.8	422.7	103.7	457.8	51.8	856.7	887.0
листопад 2021	3426.1	222.9	414.1	394.7	92.4	404.5	52.1	794.7	585.0
грудень 2021	2771.6	177.2	327.1	339.4	74.1	331.9	39.0	633.7	473.5

> ПРОДОВЖЕННЯ ТАБЛИЦІ

Період	Най-простіші професії	Сільське господарство	Добувна промисловість	Переробна промисловість	Постачання електроенергії	Водопостачання	Будівництво	Торгівля	Транспорт
травень 2020	276.3	127.2	11.0	333.3	123.5	30.8	37.2	309.2	114.0
червень 2020	460.0	294.3	63.2	643.4	157.3	88.2	92.8	460.5	191.2
липень 2020	475.0	258.6	83.5	754.0	158.3	99.2	92.8(102.1)	510.2	211.9
серпень 2020	508.7	245.0	66.5	735.4	159.3	101.5	90.5(99.6)	458.2	204.9
вересень 2020	371.5	213.0	56.9	564.3	145.2	83.7	71.1(76.8)	405.9	167.4
жовтень 2020	464.4	237.0	70.2	684.4	216.9	96.2	93.5(101.0)	485.5	197.9
листопад 2020	388.4	225.0	64.9	599.4	158.6	89.9	85.1(91.9)	444.2	193.2
грудень 2020	298.4	187.0	54.5	407.0	135.3	77.5	57.1(61.1)	292.5	123.2
січень 2021	448.8	286.8	71.8	640.3	185.5(215.5)	103.3	86.8(92.9)	489.1	206.6
лютий 2021	387.1	464.0	60.8	580.0	178.0(205)	89.2	86.8(92.9)	424.9	185.5
березень 2021	584.9	838.9	74.8	663.5	185.3(211.3)	107.7	118.3(126.6)	485.6	215.9
квітень 2021	510.9	460.7	70.8	639.5	185.5(210.5)	112.5	109.1(116.7)	501.9	205.4
травень 2021	597.7	389.5	75.8	738.4	215.9(238.9)	101.4	117.9(125.0)	561.4	241.2
червень 2021	537.4	368.1	78.1	719.4	197.6(219.6)	107.8	108.5(115.0)	543.8	230.5
липень 2021	552.4	332.5	98.5	830.0	198.6(219.6)	118.8	108.5(115.0)	593.4	251.2
серпень 2021	586.1	318.8	81.5	811.4	199.6(219.6)	121.1	106.2(112.6)	541.4	244.2
вересень 2021	448.8	286.8	71.8	640.3	185.5(203.5)	103.3	86.8(92.0)	489.1	206.6
жовтень 2021	541.7	310.8	85.1	760.4	257.2(274.2)	115.8	109.2(114.7)	568.8	237.2
листопад 2021	465.7	298.8	79.8	675.4	198.9(214.9)	109.4	100.9(105.9)	527.4	232.5
грудень 2021	375.7	260.8	69.5	483.0	175.6(190.6)	97.1	72.9(76.5)	375.8	162.5

► П Р О Д О В Ж Е Н Н Я Т А Б Л И Ц І

Період	Готелі і ресторани	ІТ	Фінанси і страхування	Нерухомість	Професійна	Адміністрування	Держ. управління	Освіта	Охорона здоров'я	Мистецтво	Інше
травень 2020	35.3	11.0	21.5	54.7	16.0	54.2	41.8	139.8	135.7	16.7	16.8
червень 2020	148.6	27.5	29.4	69.7	47.1	128.2	93.3	239.2	313.4	43.2	19.8
липень 2020	154.6	25.1	33.4	76.7	53.4	136.2	112.3	256.9	355.1	40.2	27.8
серпень 2020	182.3	25.8	33.4	77.7	56.4	130.9	181.3	718.9	347.7	49.2	16.4
вересень 2020	87.4	22.0	29.2	60.8	42.5	98.5	98.3	273.2	268.5	37.6	16.8
жовтень 2020	100.6	25.5	33.0	80.1	56.4	132.6	132.7	489.2	331.4	49.8	20.1
листопад 2020	94.9	27.5	32.0	70.7	53.1	114.2	89.7	271.2	290.7	44.5	20.1
грудень 2020	67.9	18.1	25.7	44.4	31.7	79.6	82.0	197.2	222.7	24.2	16.1
січень 2021	115.7	26.2	36.2	74.3	52.5	124.9	110.6	335.0	334.2	45.7	20.4
лютий 2021	105.3	25.6	36.6	67.8	52.1	108.1	96.1	267.2	297.3	33.5	21.6
березень 2021	437.1	28.8	44.6	74.8	72.6	133.3	122.9	292.6	354.8	38.7	22.9
квітень 2021	243.1	23.8	45.9	75.8	57.6	139.0	112.1	278.8	374.8	40.2	21.7
травень 2021	261.9	27.3	41.7	84.9	59.1	150.3	108.3	304.0	399.4	44.6	23.7
червень 2021	176.9	31.7	36.4	83.3	57.1	154.7	105.7	301.0	379.1	51.3	23.3
липень 2021	182.9	29.3	40.4	90.3	63.4	162.7	124.7	318.7	420.8	48.3	31.3
серпень 2021	210.6	30.0	40.4	91.3	66.4	157.3	193.7	780.7	413.4	57.3	20.0
вересень 2021	115.7	26.2	36.2	74.3	52.5	124.9	110.6	335.0	334.2	45.7	20.4
жовтень 2021	128.9	29.7	40.1	93.6	66.4	159.0	145.0	551.0	397.1	57.9	23.7
листопад 2021	123.2	31.7	39.1	84.3	63.1	140.7	102.0	333.0	356.4	52.6	23.7
грудень 2021	96.2	22.3	32.7	57.9	41.8	106.0	94.3	259.0	288.4	32.3	19.7

Примітка: У дужках до двох видів економічної діяльності (постачання електроенергії і будівництва) — скориговані дані.

Джерело: Розроблено автором за даними ЗОЦЗ

